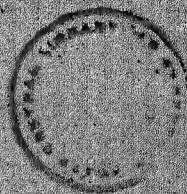

ఆంధ్రప్రదేశ్

ఏప్రిల్ 1974

వెల: 50 పైసలు

ఆంధ్రప్రదేశ్ గురించి

- * 1971 జనాభా లెక్కల ప్రకారం ఆంధ్రప్రదేశ్ జనాభా భారతదేశ జనాభాలో 7.93 శాతానికి. ఆంధ్రప్రదేశ్ విస్తీర్ణం భారతదేశ విస్తీర్ణంలో 9 శాతానికి సమానం.
- * ఆంధ్రప్రదేశ్ విస్తీర్ణం 2,75,109 చ. కి. మీటర్లు.
- * 1971 లో సేకరించిన లెక్కల ప్రకారం, ఆంధ్రప్రదేశ్ జనాభా 4,33,94,951 మంది. దేశ జనాభా 54,69,55,945.
- * 1971 లెక్కల ప్రకారం, రాష్ట్ర జనాభాలో అక్షరాస్యులు 24.56 శాతం మంది వున్నారు. 1961 లో 21.19 శాతం. భారతదేశం మొత్తం మీద వున్న అక్షరాస్యుల శాతం 1971 లో 29.35. 1961 లో 24.03 శాతం.
- * మన రాష్ట్రంలో జనాభా సాంద్రత చ. కి. మీ. 1 కి 157 మంది. హైదరాబాదు జిల్లాలో సాంద్రత చ. కి. మీ. 1 కి 362. అన్ని జిల్లాల కంటే యిది ఎక్కువ. ఆదిలాబాద్ జిల్లాలో జనాభా సాంద్రత 79 మంది. అన్నిటికంటే యిది తక్కువ.
- * రాష్ట్రంలో తలసరి సగటు ఆదాయం (1960-61 నాటి ధరలు) మొదటి ప్రణాళిక అంతానికి రూ. 281 లు, రెండవ ప్రణాళిక అంతానికి రూ. 306 లు, మూడవ ప్రణాళిక అంతానికి రూ. 333 ల చొప్పున ఉంది. నాలుగవ ప్రణాళిక ముగింపు నాటికి తలసరి సగటు ఆదాయం రూ. 430 లకు పెరుగుతుంది.
- * రాష్ట్రంలో 1,000 అడుగులలోతు మేరలో సుమారు 1,000 మిలియన్ టన్నుల బొగ్గు నిక్షేపాలు వున్నాయి. 2,000 అడుగుల లోతు మేరలో 1,320 మిలియన్ టన్నుల బొగ్గు నిక్షేపాలు లభించగలవని అంచనా.
- * భారతదేశంలో, బార్దైట్స్ ఉత్పత్తిలో ఆంధ్రప్రదేశ్ దే అగ్రస్థానం దేశంలో ఉత్పత్తి అయ్యే బార్దైట్స్ లో 90 శాతం మొదలు 95 శాతం వరకు రాష్ట్రంలో ఉత్పత్తి అవుతున్నది.
- * అభివృద్ధి ఉత్పత్తిలో బీహారు, రాజస్థాన్ రాష్ట్రాల తరువాత స్థానం ఆంధ్రప్రదేశ్ ది.

ఆంధ్ర ప్రదేశ్

సంపుటి : 18

ఫిబ్రవరి 1974
మాఘ—ఫాల్గుణ, 1895 శా. శ.

సంచిక : 4

ప్రధాన సంపాదకులు

సంపాదకులు :

పెండ్తాల వామనరావు

భండారు పర్వతాలరావు

దేశమును ప్రేమించుమన్నా
మంచయిన్నది పెంచుమన్నా
వట్టిమాటలు కట్టిపెట్టించు
గట్టిమేత తలపెట్టుకొను

పేజీ

- 8 రాష్ట్ర చరిత్రలో సూరనాధ్యాయం : ముఖ్యమంత్రి ప్రసంగం
5. కొత్త మంత్రాలు
7. చలన చిత్ర పరిశ్రమ అభివృద్ధి
8. ప్రణాళికా అభివృద్ధి మండలాల ఏర్పాటు
9. వినిమయదర్శన సహకార సంఘాల ఆవశ్యకత
11. స్నేహశీలి (సంగీత రూపరం)
13. ఐదవ ప్రణాళికలో ఆహారము, వ్యవసాయము, జీవనోపాధి
18. జాతీయ సమైక్యతలో ఆధునిక తెలుగు కవుల పాత్ర
23. స్త్రీలు-స్వాతంత్ర్యము
27. తెలుగువారి ఆచారాలు (స్కెచ్)
32. మహాభారతం (సీరియల్)
35. రంగపూర్ ఖగోళ పరిశోధనాశాల
36. రేప్టోల రామలింగేశ్వరస్వామి
38. శ్రీ బి. రామకృష్ణ-స్వాతంత్ర్య సమరయోధుడు
40. వండరంగుని ప్రతిజ్ఞ (సీరియల్)
44. లోకయాత్ర-ప్రజలపై దాని ప్రభావము
46. గిరిజన సంక్షేమం
47. ఏదులాబాదు శ్రీరంగ క్షేత్రము
50. ఎవరికోసం (సీరియల్)
54. గ్రంథ సమీక్ష
56. జిల్లా వార్తలు

మూడవ ఆట్ట : పెంపుడు బిడ్డ

చివరి ఆట్ట : నాటక్ పహాద్ మీద దేవాలయం

సాలు చందా : ఆరు రూపాయలు

వెల : 50 పైసలు

రిజిస్టరు నెం : H/HD-81

ఈ సంచికలోని రచయితలు వెలిబుచ్చిన అభిప్రాయాలు
తప్పనిసరిగా ప్రభుత్వానికి చెందినవిగా భావించ నక్కరలేదు.

యువజన శక్తి సక్రమ వినియోగం

ప్రశాస్త్రాభ్యుదయో యువజన శక్తికిగల ప్రాముఖ్యతను చక్కవ అంచనా వేయడానికి వీలైదు. యువజనుల కార్యలాపాలకు ప్రోత్సాహాన్నిచ్చి, వాటిని నిర్వహించవలసిన అవసరాన్ని గుర్తించిన కారణంగానే ప్రభుత్వం ప్రత్యేకంగా ఒక ద్వైరక్షకు అజమాయిషీ క్రింద యువజన సేవల శాఖను ఒకదానిని ఏర్పాటు చేసింది. యువజన సంక్షేమం అన్నమాటకు చాలా నిపులారం పుంది. అనేక కాల కార్యకలాపాలకు యిది విస్తరించి పుంది. అప్పుడప్పుడు యువకుల్లో నుంచి వియటింపచ్చే ప్రమోక్షణ రూపాన్ని ప్రధాన కారణం వారి మూసిన అభివృద్ధి అనే చెప్పాలి. అంతేకాదు. యువత యువకులకు రకు భవిష్యత్తు అస్పష్టంగా కనిపించడం కూడా ఒక కారణమే. దేదానిని స్వారంభించి విచ్చిన కర్మాచ చదువుకొన్న యువజనుల సంఖ్య విపరీతంగా పెరిగింది. ఉద్యోగావకాశాలను ఎంత బహుళంగా విస్తృతీకరించినా యింకా అనేకమంది నిరుద్యోగులుగా పుండిపోవడం ముం చూస్తూనేవున్నాం.

ఈ పరిస్థితిని ఎదుర్కొనే ఉద్దేశంతో చదువుకున్న యువజనుల నిమిత్తం ప్రత్యేక ఉపాధిచిన్నా పథకాలను ప్రారంభించడం జరిగింది. ఒక కరహా వ్యవస్థనుంచి మరో కరహా వ్యవస్థకు మార్పు చెందుతున్నప్పుడు అభివృద్ధి చెందుతున్న ఆర్థిక వ్యవస్థలో కష్టాలు ఎదురవడం అసహజమేమీకాదు. యువతీయువకుల్లో అభివృద్ధి చెందినా ఒక కారణమనే చెప్పాలి. ఈ నాటి యువజనులు కమ కల్లిదండ్రులకు తెలివైనవారు. వీరి అభిరుచులు, వీరు సాధించిన విజయాలు కూడా పెసరటి కరం వారికంటే చాలవరకు భిన్నంగానే వున్నాయి. కమకుచ్చిన కంగంలో ఒక ప్రత్యేక స్థానాన్ని సంపాదించగల ప్రతిభావ్యక్తి తులనీ వీరికున్నాయి. అయితే ఆ ప్రతిభావ్యక్తి తులు సమగ్రంగా అభివృద్ధింపబడకుండా అడుకుంటున్న వేటి? బహుశా అవి సక్రమమైన క్షి, సరైన కార్య నిమగ్నత లేకపోవడమే. అంతేకాదు, యువ జనులకు కావలసిన మార్గదర్శకత్వం లభించకపోవడం వలనకూడా ఆ ప్రతిభావ్యక్తి తులు వెలుగులోకి రాలేక చీకటిలో కూరుకుపోతున్నాయి. యువజనుల శక్తిని సక్రమంగా వినియోగించుకోకపోవడంవల్ల ఆ శక్తి అనేక రూపాల్లో కైటికి పొర్లిపోతూ వుంటుంది. అలా పొర్లిపోవడంలో అప్పుడప్పుడు అది పక్కదార్లు కూడా పట్టడం కదు. అందు కేర యువకులు తమ శక్తియుక్తులను పూర్తిగా సక్రమ మంధాలో ప్రకటించుకోడానికి చారికి వివిధ మార్గాలను మనం కల్పించడం చాలా అవసరం.

యువజనులు వారి విషయము వారే చూసుకొంటారని వదలివేయక, వారి యివ్వవలసినంత స్వేచ్ఛ యిస్తూ, వారి చదువు సంధ్యల అభివృద్ధికి ఉపాధ్యాయులూ, కల్లిదండ్రులూ, విద్యాసంస్థల యాజమాన్యంవారూ, అందరూ కగిన శ్రద్ధ వహించాలి. నిద్యస్థాయిని పెంచడం చాలా అవసరం. కళాశాల, పాఠశాల అవసరం యువజనులు పున్నంత సేపూ తీరిక లేకుండా ఏదోఒక పనిని వారికి కల్పించాలి. సక్రమమైన పోరులుగా, క్రమశిక్షణగల వ్యక్తులుగా రూపొందడానికి దోహదంచేయని ఏ కర్యలలోనూ పాల్గొనే తీరికకు తావుయివ్వని అభిరుచుల, కార్యకలాపాలతో యువ జనులకు పూర్తిగా పని కల్పించాలి.

జాతీయ ఆస్తులనేవి ప్రజలనుంచి వసూలుచేసే పన్నులతో నిర్మింపబడతాయి గనుక ఆ జాతీయ ఆస్తులను కాపాడ దంలో చురుకుగా పాల్గొనేందుకు యువజనులకు మొదటినుంచీ కూడా వాటి ప్రాముఖ్యతనీ, పరిరక్షణను గూర్చి నేర్పాలి. ప్రభుత్వ ఆస్తిపాస్తులకు ఏవిధమైన నష్టం వాటిల్లినా అది ప్రజలకే నష్టం. ఆ ప్రజల్లో యువజనులుకూడా వున్నారు గనుక అది చారికి నష్టమే. ఈ సత్యాన్ని ప్రజలు-యువజనులు కూడా-సరిగా గుర్తించలేదని అనడంలేదు. కాని, అవేశాలు పెచ్చు మీ పున్నప్పుడు యీ విషయాన్ని విస్మరించడం జరుగుతోంది. ఇందువల్లనే ఏ అందోళనలోనయినా అంత తీవ్రమైన విద్యంసన కానవస్తూ వుంటుంది. యువజనుల్లో ఎక్కువగావుండే శక్తియుక్తులను ప్రదర్శించుకొనే మార్గాలు వుండాలి. అవి లేవప్పుడు యువజనుల సమస్యలు చునర్చి ఎప్పుడూ చుట్టుముట్టి కలవర పెడుతూనే వుంటాయి.

రాష్ట్ర చరిత్రలో సూతనాథ్యాయం

(ఆంధ్రప్రదేశ్ ముఖ్యమంత్రి శ్రీ జలగం వెంగళరావుగారు సూరస సంవత్సర సందర్భంగా ఆకాశవాణి ప్రాచారాధిపతి కేంద్రం నుంచి డిసెంబరు 31 వ రేడియోసారం గం 7-45 లకు రాష్ట్ర ప్రజలను ఉద్దేశించి చేసిన రేడియో ప్రసంగం)

ముందున్నవి మంచి రోజులన్నట్టుగా కొత్త సంవత్సరం మీద కొండంటి ఆశతో ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రజలకు సూరస సంవత్సరం ఆంధ్రమౌతున్నది. రాష్ట్ర ప్రజలకు యీ కొత్త సంవత్సరం ఆనందదాయకంగా, ఐశ్వర్య విసిరింగా వుండాలని యీ సమయంలో నా హృదయపూర్వక కుభా కాంక్షల్ని అంచజేస్తున్నాను.

గరి అయిదేళ్ళలోనూ ఆంధ్రప్రదేశ్ అనేది అసాధారణ పరిస్థితుల్ని ఎదుర్కొంటూ ఉష్ణకాలం గడవలసివచ్చింది. ఈ అయిదేళ్ళలోనూ మూడు సంవత్సరాలు తీవ్రమైన ఓరువు ఏర్పడింది రెండుసార్లు పెద్ద పెద్ద తుపానులు వచ్చాయి. ఇవికాక రెండుసార్లు రాష్ట్రంలో తలెత్తిన ఆందోళనలు రాష్ట్రాన్ని కదిలించివేశాయి. భాషాప్రాతిపదిక మీద ఏర్పడిన రాష్ట్ర సమైక్యతా సిద్ధాంతానికి గొడ్డలిపెట్టుగా యీ ఆందోళనలు రయారియ్యాయి మన ప్రగతిని కుంటుపరిచాయి.

తెలుగు ప్రజల ఒకేచరిత్ర, ఒకే భవిష్యత్తు అనే బలమైన పునాదులమీద ఆంధ్ర

ప్రదేశ్ రాష్ట్రం ఏర్పాటైంది ఈ రాష్ట్రం చాలా సువిశాలమైనది. ఇక్కడ వనరులు సమృద్ధిగా ఉన్నాయి వీటన్నింటినీ దృఢ చిత్తంతో, సక్రమ మార్గంలో పూర్తిగా వినియోగించుకొన్నప్పుడు యీ రాష్ట్రం ఒక పటిష్టపరిమైన, ఐశ్వర్యవంతు మైన రాష్ట్రంగా రూపొందిగలదు. మనమధ్యగల స్పృహలవల్ల ప్రగతి గమనం కుంటు పడడమే గాక సమైక్యరాష్ట్రమనుగడకే ముప్పు వాటిలింది. అయితే యిది రాక్షాస్థితి మాత్రమే. మనసంక్షేమమూ, మన భవిష్యత్తు నాలుగున్నరకోట్ల తెలుగు ప్రజల సమైక్యత మీదనే ఆధారపడివున్నదని రక్షాస్థితిగిన సంఘటనలు పూర్తిగా రుజువుచేశాయి

ప్రధానమంత్రి చొరవవల్లా, ఇరుప్రాంతాలకు చెందిన నాయకులుచూపిన దూరదృష్టి వల్లా, ప్రజల విజ్ఞతవల్లా సుదీర్ఘమైన చర్చల అనంతరం ఆరు అంశాల పథకం రూపొందించబడింది. ఈ పథకానికి ప్రజల ఆమోదమూ, పార్లమెంటు అంగీకారమూ లభించాయి. తెలుగు మాట్లాడే ప్రజల ఐక్యతను, భావసమ్మేళితను పటిష్టంచేసి, భవిష్యత్తులో ఎప్పుడూకూడా ఆంధ్రప్రదేశ్ సమైక్యతకు ధంగం వాటిలకుండా ఏకరాష్ట్రంగా కొనసాగేట్టుచేయడానికి దోహదం చేసేవిధంగా వుంది యీ పథకం, ఎక్కడ నేను పేర్కొన్నట్టుగా ప్రజలకు యిచ్చినవాగ్దానాల్ని నెరవేర్చి, నిష్కలకమైనదీ, నిజాయితీగలదీ అభ్యుదయకరమైనదీ అయిన సంక్షేమ ప్రభుత్వాన్ని ప్రజలకు అందించడానికి నిరంతరంగా, చిత్త శుద్ధితో లక్ష్యసాధనకు పూర్తిగా అంగీతమై కృషిచేయగలను.

ప్రజలకు యిచ్చిన వాగ్దానాల్ని ఆమలు పరచవలసివుంది. ఎవరిమీదా ద్వేషానికి లావు

లేదు రాష్ట్ర ప్రజల సంతోషాన్ని, రాష్ట్ర భవిష్యత్తున్నీ దృష్టిలో వుంచుకుని నిజాయితీతో సహకారాన్ని ప్రతి ఒక్కరూ బాధ్యతలను వహించాలి.

నా మీద విశ్వాసాన్ని వుంచినందుకు ప్రధాన మంత్రి, ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రజలకు నేను కృతజ్ఞుడను. రాష్ట్ర సమగ్రతను పరిరక్షించడానికి నిరంతరంగా పరిశ్రమిస్తూ, ఇరుప్రాంతల ప్రజలకు వీలయినంత ఎక్కువ సంరక్షింపి కలిగిస్తూ ప్రజలూ, ప్రయత్నమ ప్రధాన ఆశించిన విధంగా కీ పంచనలేకుండా చేయడానికి చిత్త శుద్ధితో కృషిచేస్తాను. ఇరుప్రాంతాల ప్రజలు, వారి ఆశలతో నాకు సమానంగా పరిచయమైంది. నా కృషికి యిది ఎంతగానో తోడ్పడుతుంది. తెలుగు ప్రజల సమైక్యతమీదా, సమగ్రతమీదా అపారమైన విశ్వాసం నాకు వుంది. ఎంతో కిష్టమైన పరీక్ష సమయాలలో కూడా నేను యీ విశ్వాసాన్ని వదులుకోలేదు. ఒక దేశచరిత్రలోగానీ ఒక రాష్ట్ర చరిత్రలోగానీ రాజకీయమైన యిబ్బందుల్లో, పరిపాలనా సంబంధమైన యిబ్బందుల్లో తీవ్రరూపాన్నిధరించి ఏ అగ్ని వర్షాలలాగో ప్రేలి పొగలూ సెగలూ కక్కడం అసహజమేమీ కాదు. అయితే ఆలోచనానిరూ, కార్యదక్షిణ అయిన నాయకులువున్నచోట యీ విధమైన ఆందోళనలు తాత్కాలికమైనవేననీ, కేవలం సంధికాలంలో సంభవించిన అకాశవృతమైన చర్యలేననీ నిరూపితమయ్యాయి. ప్రజల అవసరాలకు, ఆశలకు తగినట్టుగా వనరులు వినియోగంలో లేని ఏ అభివృద్ధి చెందుతున్న రాష్ట్రంలో నయినా ఏదో ఒక విధమైన అసంతృప్తి రప్పని సరి. అయితే యిటువంటి దానిని చాకచక్యంతోనూ సమర్థతతోనూ పరిష్కరించుకోవలసివుంటుంది.

విచ్చిన్నకర కావ్యంలా పాలు. వేర్పాలు ధోరణులు రాష్ట్ర సుస్థిరతకే కాక ప్రజల సంక్షేమానికీ, అభ్యుదయానికీ కూడా ప్రమాదకరమైనవని మొదల మీద ప్రజలు గుర్తించినందుకు వా కెంతైనా అనందంగా వుంది. ఆంధ్ర ప్రదేశ్ ప్రజలు విజ్ఞులు. ఈ విజ్ఞతే రాష్ట్రం విచ్చిన్నం కాకుండా కాపాడింది.

ఆరు అంశాల పథకాన్ని టి.చ. తప్పకుండా అమలుపరచడానికి నిజాయితీతో కృషిచేయగలవని నేను హామీయిస్తున్నాను. సమాజంలోని అన్నివర్గాలవారి, అన్ని రాజకీయ పార్టీలవారి, భిన్నభిన్న అభిప్రాయాల వారి హృదయ పూర్వకమైన సహకారాన్ని ఒక మాటలో చెప్పాలంటే మొత్తం ప్రజలందరి హృదయపూర్వక సహకారాన్ని కోరుతున్నాను. ప్రజలకు ఉపాధికల్పించడం, దారిద్ర్యాన్ని నిర్మూలించడం, సాంఘిక సేవా కార్యక్రమాలను మెరుగు పరచడం-యిది చాలా ముఖ్యమైనవని నేను భావిస్తున్నాను. క్రిమాను గతమైన పారిశ్రామికీకరణ లేనిదే రాష్ట్రంలోని గిడ్డంగసమన్వయవిహారంకాదు. భూ సంస్కరణలను సక్రమంగానూ, అచ్చతంగానూ అమలు పరచనిదే వ్యవసాయ ఆదాయం ఎక్కువకాదు. యీ రెండు కార్యక్రమాలను శీఘ్రంగా అమలుపరచడానికే నేను గట్టిగా కృషిచేస్తాను. ప్రజాస్వామ్యం, మతరహిత వ్యవస్థ, ప్రణాళికారచన-యీ మూడు మూడు స్తంభాలు. దీని మీదే మన జాతీయ సౌధం నిలిచివుంది.

సోషలిజం మన జాతీయ లక్ష్యం. వర్తికా స్వాతంత్ర్యం. భావస్వాతంత్ర్యం మన జాతీయ విధానంలో ముఖ్యాంశాలు. ఈ లక్ష్యాలు మనలను నిరంతరంగా ముందు వదిలించే సనడంలో ఎలాటి సందేహము లేదు. ఆంధ్రప్రదేశ్ సార్వజనీన రాష్ట్రం. అల్ప సంఖ్యాక భాషా వరాలవారి విషయంలోనూ, అల్ప సంఖ్యాక మతాలనుయాయుల విషయంలోనూ ఉదారమైన విధానం గల రాష్ట్రమిది. మనం అనుసరించే భాషా విధానం చాలావాస్తవికవృత్తిభంతో కూడుకున్నది. ఉరూ భాషకు యిక్కడ సముచిత స్థానం వుంది. ఈ ఆరోగ్యవంతమైన విధానాలను కొనసాగించడమేగాక వీటిని సక్రమంగానూ శక్తివంతంగానూ అమలు చేయడంలో ఎదురయ్యే అడ్డంకులను తొలగించడానికి కూడా నేను కృషిచేస్తాను. తెలుగు భాష, తెలుగు సంస్కృతి మనలను ఒక్కత్రాటితో బంధించాయి. ఇవే మనరాష్ట్రం ముక్కచెక్కలు కాకుండా రెండుసార్లు నిరోధించాయి. అందువల్ల తెలుగు భాష వాడుకను, ఎక్కువచేసి దీని అభివృద్ధికి తగిన చర్యలు తీసుకోవడం నా కర్తవ్యం.

తెలుగులో ప్రసంగించడంద్వారా యిందుకు శ్రీకారం చుట్టాను. కాసనసభలో తెలుగులో మాట్రమే నేనుసమాధానాలివ్వాలని అనుకుంటున్నాను. తెలుగు భాష తెలుగు ప్రజల మాతృభాష. అందువల్ల ఆ భాషలో మాటాడితేనే వారి హృదయాలకు సన్నిహితంగా పోగలం.

మనకున్న మంచిపేరుకు మబ్బులా పట్టిన గరిసంఘటనలను మరిచిపోయి, నిర్మాణాత్మకమైన ఆరోచనల వైపులను దృష్టిని కేంద్రీకరించి సమైక్యతకు, సదవగాహనకు సరికొత్త బంధాలు ముడిపేసి వెనుకబడివున్న మసరాష్ట్ర ప్రగతికి తమ శక్తియుక్తులను సమాయత్తం చేయవలసిందిగా ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రజలకు చిత్త శుద్ధితో నేను విజ్ఞపిస్తున్నాను.

మనం ఎన్నో వాగానాలను నిలబెట్టుకోవాల్సి వుంది. మనం ప్రయాణించ వలసిన మార్గం సుదీర్ఘమైనదీ కష్టమైనదీ కూడా. అడుగుడుగునా ఎన్నో అడ్డంకులున్నాయి. ప్రజలు సహృదయంతో చిత్త శుద్ధితో సహకరించితే యీ అడ్డంకుల్ని అధిగమించి రాష్ట్రపరివ్రలో నూతన అధ్యాయాన్ని సృష్టించగలమనడంలో సందేహంలేదు.

ఆంధ్రప్రదేశ్ సమగ్రతా పరిరక్షణ ప్రజల మధ్య భావ సమైక్యత - వివిధ రంగాలలో ముఖ్యంగా పారిశ్రామిక వ్యవసాయరంగాలలో సత్వరాభివృద్ధి అనే రెండు లక్ష్యాలను సాధిస్తూపురోగమిస్తామనడంలో నాకెట్టి సందేహంలేదు పరిమితంగా ఉన్న ప్రభుత్వ ఉద్యోగాల వల్లగాక పై వాటి ద్వారానే నిరుద్యోగాన్ని రగించడానికి దోహదం కలుగుతుంది.

ఈ కొత్త సంవత్సరం, ఆంధ్ర ప్రదేశ్ ప్రజలకు నూతన శక్తిని ప్రారంభిస్తూ, సమైక్యతను పటిష్ఠంచేస్తూ వారికి సుఖ సంతోషాలను కలిగించాలని కోరుతున్నాను.

ఆరు సూత్రాల పథకం

“ తెలుగు మాట్లాడే ప్రజల ఐక్యతను, భావసమైక్యతనూ పటిష్ఠంచేసి భవిష్యత్తులో ఎప్పుడుకూడ ఆంధ్ర ప్రదేశ్ సమైక్యతకు భంగం వాటిల్లకుండా ఏక రాష్ట్రంగా కొనసాగేట్టుచేయడానికి దోహదం చేసే విధంగావున్నది యీ పథకం ”

మంత్రి వర్గ విస్తరణ

ముగ్గురు కొత్త మంత్రుల సంగ్రహ జీవిత చరిత్రలు

శ్రీ ముండిలి వెంకట రఘ్వరావు

శ్రీ ముండిలి వెంకట రఘ్వరావుగారు 1927లో కృష్ణా జిల్లాలోని ఒక మధ్యతరగతి కుటుంబంలో జన్మించారు. ఆంధ్ర విశ్వ విద్యాలయం నుంచి పట్టభద్రులయ్యారు. విద్యార్థిగా పున్నప్పటి విద్యార్థుల ఉద్యమాల్లో ప్రముఖ పాత్ర వహిస్తుండేవారు. 1946లో కృష్ణా జిల్లా విద్యార్థి కాంగ్రెసుకు రాలి కాలపాటు నిర్వాహక కార్యదర్శిగా పనిచేశారు. 1948లో కొత్తగిరిలో జరిగిన ఆసియాదేశాల విద్యార్థుల సమావేశానికి వీరు హాజరయ్యారు. 1948-52 ల మధ్యకాలంలో ఎరు కృష్ణా జిల్లా యువజనకాంగ్రెసుకు అధ్యక్షులుగా వ్యవహరించారు. జిల్లాకాంగ్రెసు సంఘానికి నాలుగేళ్ళపాటు కార్యదర్శిగా పనిచేశారు. 1961 నుంచి అఖిలభారత కాంగ్రెసు కమిటీ సభ్యులుగా వుంటున్నారు.

శ్రీ కృష్ణారావుగారు ఆంధ్ర ప్రదేశ్ కాంగ్రెసు కమిటీకి 1956 నుంచి 1958వరకు సంయుక్త కారదర్శిగా పనిచేశారు. 1971లో

ఆంధ్రప్రదేశ్ కాంగ్రెస్ అసెంబ్లీకి ప్రధానకార్యదర్శిగా వ్యవహరించారు. ఆంధ్ర ప్రదేశ్ రాష్ట్ర రొట్టెలవాణా సంస్థానికి ముఖ్య పారిశ్రామికాభివృద్ధి సంబంధించిన ఆంధ్ర ప్రదేశ్ రాష్ట్ర సలహామండలిలో వీరు సభ్యులుగా వున్నారు. దివెసిను సాంస్కృతిక, సాంఘిక సేవా మండలికి వీరు అధ్యక్షులు.

శ్రీ కృష్ణారావుగారికి సహచారీ 'మొండి' చాలా సన్నిహిత సంబంధం వుంది. మార్క్సిస్టు, మున్షివర్మ, గృహనిర్మాణం, వ్యవసాయం మొదలైన అంశాలలో సహచారి సభ్యులను సర్వ హేల చేశారు. 1963-69 మధ్యకాలంలో కృష్ణా జిల్లాలో పట్టుకుని అపార్థిజనులుగా; అసమర్థుల పంచాయతీ నుండి అవ్వడం నుంచి ముఖ్యమంత్రి 1967లో మిషిటీవల్ను నియోజకవర్గం నుండి లోకసభకు ఎన్నికయ్యారు. గరి సాధారణ ఎన్నికలలో అపనిగద్య నియోజకవర్గం నుండి వీరు కానననభకు పోటీ చేయడానికి ఎన్నికయ్యారు.

గరి సాధారణ ఎన్నికల తర్వాత ఏర్పడిన నరసింహారావు మంత్రివర్గంలో వీరు రేణినెట్ మంత్రిగా వుండి సాంఘిక సంక్షేమం, మున్షివర్మ పరిశ్రమభివృద్ధి శాఖలను నిర్వహించారు.

శ్రీ సి. హెచ్. వెంకటరావు

శ్రీ చనుమోలు వెంకటరావుగారు కృష్ణా జిల్లా, వెలగలూరులో 1932 ఫిబ్రవరి 10వ తేదీన జన్మించారు. మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయం నుంచి పట్టభద్రులయిన శ్రీ వెంకటరావుగారు వ్యవసాయం చేసుకుంటుండేవారు. విద్యార్థిగా వున్నప్పుడు విద్యార్థి

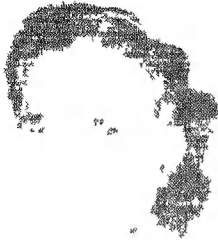

కాంగ్రెస్ కాలపాలోనూ, ప్రెజిడెన్ట్ నానకాద్రి పోటీంచేచారు

సాంఘిక సేవారంగంలో అనేక సంవత్సరాల పీరి న్యూహితనులు క వ్యవసాయ 1960 నుంచి విజయవాడలోని సహచారి రెండ్ర ద్వారకు దైరెక్షన్ గా వుంటున్నాడు అటలర్వారి విజయవాడలోని సహచారి శిక్షణసంస్థ అధ్యక్షులయ్యారు. 1960 నుంచి అయిదేళ్ళపాటు మైలవరం పంచాయతీ నుండి అపార్థిజనుగా పనిచేశారు. 1960-1961 వరకు ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ సెనేటులోనూ, 1960 నుంచి 1972 వరకు ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయ సెనేటులోనూ, సభ్యులుగా వున్నారు.

శ్రీ వెంకటరావుగారు 1967లో మొదటి సారిగా మైలవరం నియోజకవర్గం నుంచి కానననభకు ఎన్నికయ్యారు.

గరి సాధారణ ఎన్నికల్లో వీరు తిరిగి లాదే నియోజకవర్గం నుంచి కానననభకు ఎన్నికయ్యారు.

లయం నుంచి పట్టాభిషేకం. అటు
లెక్కాన ఉన్నానాయా విద్యార్థులందరినూ
నామకావ్రం పట్టాభిషేకం. మొదటి
పీఠ కాంగ్రెసు సోషలిస్టుపార్టీలో సభ్యులుగా
చేరారు. అటు లెక్కాన విశాఖపట్టణంలో
సోషలిస్టుపార్టీకి పట్టాభిషేకం. రాష్ట్ర
సోషలిస్టుపార్టీకి పీఠ సంయుక్త కార్యదర్శిగా
వ్యవహరించారు. కీలకతలంపాటు ఆంధ్ర
ప్రదేశ్ కాంగ్రెసుకు టీకె చాచా పీఠ
సంయుక్త కార్యదర్శిగా వున్నారు. ఆంధ్ర
ప్రదేశ్ కాంగ్రెసుకు అదో హోదా టీకె
కార్యదర్శిగా పనిచేశారు.

1957-1967 పట్టాభిషేకం రాష్ట్రవాసనన
సభ్యులుగా వున్నారు. గల సాధారణ ఎన్నికల
లో పరవాద నియోజకవర్గ నుంచి కాంగ్రెసు
సభకు ఎన్నికయ్యారు. విశాఖపట్టణం నుంచి
ప్రజులించే 'ప్రజారథం' అనే పత్రికకు వీరు
సంపాదకులుగా వుండేవారు. కాంగ్రెసుకు
ప్రజులించే దినపత్రిక 'ఆంధ్రజనం'కు
సంపాదకులుగా పనిచేశారు. అఖిలభారత
కాంగ్రెసు కమిటీకి సంబంధించిన సాంస్కృతిక
విభాగాన్ని నిర్వహించారు. శ్రీ
రామమూర్తిగాలు నుంచి వర్త. రవయిత
అరు వున్నా ప్రకటించారు. ఆంధ్రప్రదేశ్
ధాటి గ్రామోద్యోగ మండలి అధ్యక్షులుగా పని
చేశారు. 1972 సాధారణ ఎన్నికల కార్యకర్త
విభాగాన్ని నరసింహారావు మంత్రివర్గంలో
సహాయమంత్రిగా వుండి విద్య, సాంస్కృతిక
విషయాలకాదలను నిర్వహించారు.

శ్రీ ఛాట్టం శ్రీరామమూర్తి

శ్రీ ఛాట్టం శ్రీరామమూర్తిగాలు 1928
మే నెలలో జన్మించారు. ఆంధ్ర విశ్వవిద్య

శ్రీ శ్రీరామమూర్తిగాలు పాత్రికేయులు.
వీరు 1917లో జయభారతి పత్రిక సంపా
దక పరిచి చేరి పనిచేశారు.
విజయనగరం నియోజకవర్గం నుంచి

ఈ సంచికలోని రచయితలు

- శ్రీ డి. వెంగళరావు, ముఖ్య మంత్రి, ఆంధ్రప్రదేశ్.
- శ్రీ ఎ. వాసుదేవరావు, డైరెక్టరు, సమాచార, పాఠశాల, యాదాద్రి, హైదరాబాదు.
- శ్రీ ఎస్. చెన్నకేసవులు, 1-2-799, రామకోట, హైదరాబాదు.
- శ్రీ వింజమూరి వివేకానందరావు, రాజేంద్రవారి వీధి, మార్కెట్, విజయవాడ-2.
- డా॥ బి.ఆర్.కె. రావు, ఎస్.నాథన్ డిపార్టుమెంట్, శ్రీ వెంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, రియలైటీ, చిత్తూరు జిల్లా.
- శ్రీ గుంటి వెంకటేశ్వరరావు, శ్రీ వెంకటేశ్వర గుంటూరు చేనేల పస్తామం, శ్రీకాకుళం.
- శ్రీ కృష్ణగంగుల లక్ష్మణశాస్త్రి, 111, అప్పలనగర్, హైదరాబాదు.
- శ్రీమతి వేదవరదేవి, "గోకుల్", 12-2-826/ఎ/15, ఎస్. ఐ. సి. కాపీ, మెహదీపట్నం, హైదరాబాద్-28.
- శ్రీ ఎస్.ఎ. హుసేన్, బి.ఎ.సి.ఆర్.ఐ.సి. గిన్నపరం, తూ.గో. జిల్లా.
- శ్రీ ఎ. వందరీనాథ్, టీకె, జిల్లాపరిషత్ ఉన్నత పాఠశాల, ఇబ్రహీంపట్నం, హైదరాబాద్ జిల్లా.
- శ్రీ ఆర్.ఆర్. రావు, టీకె పల్లి సీట్ ఆఫీసర్, నర్సాపేట.
- శ్రీ బి.వి. రామమూర్తి, 177/2ఆర్.ఎ, విజయనగర్ కాలనీ, హైదరాబాదు.
- శ్రీ ఎస్. ఆర్. కోటేశ్వరరావు, రివల్యూషన్ ఆఫీస్, ఎల్.ఐ.సి. ఆఫ్ ఇండియా, హైదరాబాద్-1.
- శ్రీమతి కృష్ణ కృష్ణదేవి, 1-1526/12, చిత్తూరు, హైదరాబాదు.
- శ్రీ దేవిప్రియ, C/O శ్రీ డి. శివారావు, 1-1-711, ఖైలాబాద్, హైదరాబాద్-1, న

చలన చిత్ర పరిశ్రమ అభివృద్ధి

సినిమా అనేది చాలా శక్తివంతమైన ప్రచార సాధనం. దేశమంతటా శాఖోపశాఖలుగా విస్తరించివున్న సినిమా హాళ్ళ ద్వారా ప్రదర్శింపబడుతున్న కథా చిత్రాలు ప్రజలకు వినోదాన్ని లభింపజేస్తూ ప్రజల వేషభాషల మీదా, ఆచార వ్యవహారాలమీదా చెరిగిపోని ముద్ర వేస్తుంటాయి. అంతేకాదు, కొన్నిటివల్ల సందేశాలు కూడ ప్రజల్ని చేరుతూవుంటాయి. హిందీ మాతృభాషకాని ప్రాంతాలలో ప్రదర్శింపబడే హిందీ చిత్రాలవల్ల హిందీభాషను అవగాహన చేసుకొనడానికి వీలు ఏర్పడుతుంది.

తెలుగు చలన చిత్రాల నిర్మాణానికి హైదరాబాదును కేంద్రంగా చేసేపుడే శంతో ఆంధ్ర ప్రభుత్వం గత కొన్నేళ్ళుగా రాష్ట్రంలో చలనచిత్రపరిశ్రమ అభివృద్ధికి కొన్ని నిర్దిష్టమైన చర్యలు తీసుకుంది. ఆ పరిశ్రమ కారణంగా చాలామందికి ఉపాధి సౌకర్యం లభించడం, యింకా అనేక విధాలుగా ప్రభుత్వానికి లాభం చేకూరడం వంటి మేలు జరుగుతుంది గనుక రాష్ట్ర రాజధానిలో తెలుగు చిత్రాల్నిగాని, హిందీ చిత్రాల్నిగాని, మరి ఏ యిరర భాషా చిత్రాల్నిగాని తీయడాన్ని ప్రోత్సహిస్తే బావుంటుందని 1963లోనే రాష్ట్ర ప్రభుత్వం నిశ్చయించింది. ఆంధ్రప్రదేశ్ లో తీసిన ప్రతి చిత్రానికి, అది ఏ భాషా చిత్రమైనా సరే రూ. 50 వేల చొప్పున సబ్సిడీ ఇవ్వాలని ప్రభుత్వం నిశ్చయించింది. తెలుగు చిత్ర నిర్మాతలేగాక హిందీ, మరాఠీచిత్ర నిర్మాతలు కూడా ఆంధ్రప్రదేశ్ లో సినిమాలు తీయడానికి యీ సబ్సిడీ ఎంతో ప్రోత్సాహాన్ని కలిగించినదనడంలో ఏలాంటి సందేహమూ లేదు. రాష్ట్రంలో చలన చిత్ర పరిశ్రమ అభివృద్ధి చెందడానికి అనువైన వాతావరణాన్ని కలిగించడంలో కూడా యీ సబ్సిడీ విశేషంగా తోడ్పడింది.

పి. వి. ఆర్.

అయితే ఇటీవల ఇక్కడ రియారవుతున్న సినిమాల సంఖ్య అనుకున్నంతగా ఎక్కువ కాక పోవడానికి కారణం గత నాలుగైదు సంవత్సరాలుగా రాష్ట్రంలో ఏర్పడి వున్న అనిశ్చిత పరిస్థితులే అనవచ్చు. మొదట కొంత కాలంపాటు మాత్రమే సబ్సిడీ ఇవ్వాలని ఉద్దేశించినప్పటికీ హైదరాబాదుకు చలన చిత్ర పరిశ్రమను రప్పించడంలో యీ సబ్సిడీ పథకం ప్రధానమైన ఆకర్షణగా వ్యవహరిస్తున్న దృష్ట్యా యీ పథకాన్ని అటు తరువాత కూడా ప్రభుత్వం యింకా కొనసాగిస్తూనే వుంది. సబ్సిడీ అనేది కేవలం ఒక ప్రోత్సాహకారి మాత్రమే. అంతే గాని సినిమా తీయడానికి అయ్యే ఖర్చు యావత్తూ భరించే వుండే శంతో యిది ఏర్పాటు చేసినది కాదు. ఇంతవరకు 40 చలన చిత్రాలకు సబ్సిడీ యివ్వడం జరిగింది.

రాష్ట్రంలో తీసిన సినిమాలకు సబ్సిడీ ఇవ్వడమే కాక 'బ్రహ్మ సంద చిత్రపురి' అనే చలన చిత్ర ప్రాంతాన్ని ఒక దానిని నెలకొల్పే పథకాన్ని కూడా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం చేపట్టింది. కొత్త స్టూడియాలను, రచనాబంధ నిర్మాణాలను, యిళ్లు, కాలనీలను నిర్మించే ఉద్దేశంతో హైదరాబాదు-విజయవాడ రోడ్డులో హయత్ నగర్ వద్ద 200 ఎకరాలను కేటాయించడం జరిగింది. ఇక్కడి స్థలాన్ని చలన చిత్ర పరిశ్రమ నిమిత్తం డబ్బు చెల్లింపు పద్ధతిలో ఆ పరిశ్రమలోని వారికి కేటాయిస్తున్నారు. విద్యుచ్ఛక్తి, పెలి ఫోను, నీటి సరఫరావంటి ప్రాథమిక సౌకర్యాలను ప్రభుత్వం యిప్పటికే కల్పించింది. ఇలా చలనచిత్ర పరిశ్రమాభివృద్ధికి పునాది సంబారాలను ప్రభుత్వం కల్పించింది. ఇక దీనిని వినియోగించుకునే బాధ్యత చలనచిత్ర పరిశ్రమలోని వారిది. ముందుకు వచ్చి, స్టూడియాలను నిర్మించుకొనేందుకు అనువైన స్థలాన్ని కేటాయించమని అడగవలసినది వారే, అప్పుడే ప్రముఖ చలన చిత్ర నిర్మాతలు యిద్దరికి చెరొక 20 ఎకరాల చొప్పున, మరొక నిర్మాతకు 10 ఎకరాలూ కేటాయించడం జరిగింది. ఉన్న స్టూడియాలను విస్తర పరచడానికి, కొత్త స్టూడియాలను నిర్మించడానికి ఋణాలను కూడా ఇవ్వడం జరిగింది.

ఉత్తమ చిత్రాలకు బహుమతులు

సాంస్కృతికమైన, విద్యావిషయికమైన విలువలతో ఉన్నతమైన సాంకేతిక, కళాత్మక ప్రమాణాలుగల తెలుగు చలన చిత్రాల నిర్మాణాన్ని ప్రోత్సహించే వుద్దేశంతో రాష్ట్ర ప్రభుత్వం చురికాన్ని చర్యలు తీసుకుంది. ప్రతియేటా తెలుగులో తీసే ఉత్తమ చిత్రాలకు బహుమతుల్ని యిచ్చేపద్ధతిని ప్రభుత్వం ప్రారంభించింది. రాష్ట్రంలో అభివృద్ధి చెందుతున్న చలన చిత్ర పరిశ్రమకు అవసరమయ్యే సుశిక్షితమైన యోగ్యత గల వ్యక్తులను లభింపజేసే వుద్దేశంతో పూనాలోని ఫిల్మ్ అండ్ టెలివిజన్ ఇన్ స్టిట్యూట్ ఆఫ్ ఇండియా వారు మనకు కల్పిస్తున్న సౌకర్యాలను రాష్ట్ర ప్రభుత్వం పూర్తిగా వినియోగించుకుంటోంది. ఆ సంస్థలో వివిధ కోర్సులలో చదువుకొనడానికి ఆంధ్రప్రదేశ్ నుంచి వెళ్ళే విద్యార్థులకు ఉపకార వేతనాలను కూడా ఏర్పాటు చేయడం జరిగింది. ఇంతవరకు 21 మంది విద్యార్థులు ఆవిధమైన ఉపకారవేతనాన్ని పొందారు. అవుట్ డోర్ మాటింగ్ కు ఆయా ప్రభుత్వ శాఖలు వసూలు చేసే చార్జీలను చాలా వరకు తగ్గించడం జరిగింది. బాల నిమిత్తం ప్రత్యేకంగా ఒక థియేటరును నెలకొల్పాలని ప్రభుత్వం ఉద్దేశిస్తోంది. చలన చిత్ర పరిశ్రమాభివృద్ధికి సంబంధించిన ఆయా కార్యక్రమాలను చేపట్టే నిమిత్తం వినోదపు పన్ను నుంచి ప్రత్యేకంగా చలన చిత్ర అభివృద్ధి నిధి అని కొంత మొత్తాన్ని కేటాయించడం

(తరువాయి 10 వ పేజీలో)

రాష్ట్రంలో ప్రణాళిక, అభివృద్ధి సంఘాలు

1971 జనవరి 1వ తేదీనుండి రాష్ట్రంలోని వివిధ ప్రాంతాలకు చెందిన ప్రణాళిక, అభివృద్ధి సంఘాల సభ్యులను ఏర్పాటు చేసింది. తెలంగాణా తొమ్మిది జిల్లాలకు ఒకసంఘం, రాయలసీమ నాగూరు జిల్లాకు ఒకసంఘం, కోస్తా ఆంధ్రప్రదేశ్ లోని ఐదు జిల్లాకు ఒకసంఘం ఏర్పాటు చేయబడినది. ఈ ప్రక్రియ కొనసాగించిన వారిని ఆయా సంఘాలలో సభ్యులుగా ప్రధాన్వైది నియమించింది. వీరి పనిపీఠాలను సలహాదారులు.

1. తెలంగాణా ప్రణాళిక, అభివృద్ధి సంఘం

శ్రీ సి. జగన్నాథరావు, ఎం. ఎల్. ఎ- అధ్యక్షులు

సభ్యులు :

1. శ్రీ పి. పుల్లారెడ్డి, ఎం. ఎల్. ఎ. గద్వాల
2. శ్రీ వి. ఎస్. గౌడ్, ఎం. ఎల్. ఎ. నాగర్ కర్నూలు
3. శ్రీ కె. రంగారెడ్డి, ఎం. ఎల్. ఎ. కొల్లాపూర్
4. శ్రీ ఎన్. అనంతరెడ్డి, ఎం. ఎల్. ఎ. ఇబ్రహీంపట్నం
5. శ్రీ పి. కిషన్ రావు, ఎం. ఎల్. ఎ. చేడక
6. శ్రీ ఎం. జాగరెడ్డి, ఎం. ఎల్. ఎ. జహీరాబాద్
7. శ్రీ సి. రాజనరసింహ, ఎం. ఎల్. ఎ. ఆదోల్
8. శ్రీ ఎం. శ్రీనివాస్ రావు, ఎం. ఎల్. ఎ. బళ్ళెవాడ
9. శ్రీ టి. రంగారెడ్డి, ఎం. ఎల్. ఎ. ఆర్కాట్
10. శ్రీ మహదేవ్ అహమ్మద్, ఎం. ఎల్. ఎ. ఆదిలాబాద్
11. శ్రీ గజన్న, ఎం. ఎల్. ఎ. ముదోల్
12. శ్రీ వి. జగదీశ్వరరావు, ఎం. ఎల్. ఎ. జగిత్యాల
13. శ్రీ గి. ఎల్లారెడ్డి, ఎం. ఎల్. ఎ. ఇందుల
14. శ్రీ టి. పురుషోత్తమరావు, ఎం. ఎల్. ఎ. పల్నెరుపేట
15. శ్రీ పి. కె. లింగయ్య, ఎం. ఎల్. ఎ. చెలియూర్
16. శ్రీ మహమ్మద్ రజబ్ అలీ, ఎం. ఎల్. ఎ. ఖమ్మం
17. శ్రీ టి. వెంకటప్పయ్య, ఎం. ఎల్. సి.
18. శ్రీ ఎం. కమలమ్మ, ఎం. ఎల్. ఎ. నల్గొండ
19. శ్రీ పి. గోవర్ధన్ రెడ్డి, ఎం. ఎల్. ఎ. మునుగోడు
20. శ్రీమతి జె. ఈశ్వరీబాయి, ఎం. ఎల్. ఎ. యెల్లారెడ్డి

2. రాయలసీమ ప్రణాళిక, అభివృద్ధి సంఘం

శ్రీ కె. బి. నరసప్ప, ఎం. ఎల్. ఎ-అధ్యక్షులు

సభ్యులు :

1. శ్రీ పి. రాజులక్ష్మిరావు, ఎం. ఎల్. ఎ. ఆలూరు
2. శ్రీ హెచ్. సత్యనారాయణ, ఎం. ఎల్. ఎ. ఆదోల్
3. శ్రీ జి. రమణిమణి బాస్, ఎం. ఎల్. ఎ. కర్నూలు
4. శ్రీ అయ్యప్పరెడ్డి, ఎం. ఎల్. ఎ. పాణ్యం

5. శ్రీ బి. వెంకటరెడ్డి, ఎం. ఎల్. ఎ. నంద్యాల
6. శ్రీ బి. బసప్ప, ఎం. ఎల్. ఎ. ఉరవకొండ
7. శ్రీ డి. రంగారెడ్డి, ఎం. ఎల్. ఎ. సింగనమల
8. శ్రీ ఎ. వెంకటప్ప, ఎం. ఎల్. ఎ. అనంతపూర్
9. శ్రీ పి. వి. చౌదరి, ఎం. ఎల్. ఎ. ధర్మవరం
10. శ్రీ ఎం. ఎల్లప్ప, ఎం. ఎల్. ఎ. ముడ సర్
11. శ్రీ డి. శ్రీరాములు, ఎం. ఎల్. ఎ. కోడూరు
12. శ్రీ హరిబాబు మహల్, ఎం. ఎల్. ఎ. రాయచోటి
13. శ్రీ డి. రంగారెడ్డి, ఎం. ఎల్. ఎ. కడప
14. శ్రీ ఎస్. పి. నాగిరెడ్డి, ఎం. ఎల్. ఎ. మైదుూరు
15. శ్రీ డి. సూర్యప్రకాశరెడ్డి, ఎం. ఎల్. సి.
16. శ్రీమతి డి. ఎన్. అనసూయమ్మ, ఎం. ఎల్. ఎ. లంబలపల్లి.
17. శ్రీ విజయ శిఖామణి, ఎం. ఎల్. ఎ. తిరుపతి
18. శ్రీ ఎ. నరసింగరావు, ఎం. ఎల్. ఎ. చుదనపల్లి
19. శ్రీ సి. దాస్, ఎం. ఎల్. ఎ. నల్లవీడు
20. శ్రీ ఎన్. పి. వీరరాఘవులు, ఎం. ఎల్. సి.

3. కోస్తా ఆంధ్ర ప్రణాళిక, అభివృద్ధి సంఘం

శ్రీ దళరథరామరెడ్డి, ఎం. ఎల్. ఎ-అధ్యక్షులు

సభ్యులు :

1. శ్రీ టి. వెంకట సుబ్బయ్య, ఎం. ఎల్. ఎ. వెంకటగిరి
2. శ్రీ ఎన్. శ్రీనివాసులరెడ్డి, ఎం. ఎల్. ఎ. గూడూరు
3. శ్రీ ఎం. నానర్ బేగ్, ఎం. ఎల్. ఎ. మార్కాపురం
4. శ్రీ ఎ. కోటయ్య, ఎం. ఎల్. ఎ. నంద్యాలపాడు
5. శ్రీ ఎం. నాగిరెడ్డి, ఎం. ఎల్. ఎ. గురజాల
6. శ్రీ జి. వీరాంజనేయ శర్మ, ఎం. ఎల్. ఎ. సత్యనపల్లి
7. శ్రీ ఎం. ఆర్. అప్పారావు, ఎం. ఎల్. ఎ. నూజివీడు
8. శ్రీ కె. రామయ్య, ఎం. ఎల్. ఎ. తిరుపాడ
9. శ్రీ వై. వి. కృష్ణారావు, ఎం. ఎల్. సి.
10. శ్రీ డి. కోనేశ్వరరావు, ఎం. ఎల్. ఎ. చింతలపాడి
11. శ్రీ కె. రామయ్య, ఎం. ఎల్. ఎ. పోలవరం
12. శ్రీ కె. రామచంద్రారావు, ఎం. ఎల్. ఎ. బూడుగుపాడి
13. శ్రీమతి ఎన్. విజయలక్ష్మి, ఎం. ఎల్. ఎ. తుని
14. శ్రీ వి. పాలవెల్లి, ఎం. ఎల్. ఎ. చౌడవరం
15. శ్రీ పి. సాంబశివరాజు, ఎం. ఎల్. ఎ. గజపతిగిరి
16. శ్రీమతి బి. సరోజినమ్మ, ఎం. ఎల్. ఎ. నల్లపల్లిపేట
17. శ్రీ సి. హెచ్. వి. కె. కృష్ణారావు, ఎం. ఎల్. ఎ. బొమ్మిలి
18. శ్రీ పి. వెంకటరమణ, ఎం. ఎల్. ఎ. అనకాపల్లి
19. శ్రీ వి. నాగేశ్వరరావు, ఎం. ఎల్. ఎ. నందిగూడు
20. శ్రీ పి. చెందిరామయ్య, ఎం. ఎల్. ఎ. ఉదయగిరి

వినిమయ దార్శనీక సహకార సంఘాల ఆవశ్యకత

శ్రీ ఎదిరె చెన్నకేశవులు

సహకారోద్యమం ఈనాడు సాంఘిక, ఆర్థిక, వ్యావహారిక, సాంస్కృతిక వివిధ రంగాలలో కాలిడి ప్రగతి పథంలో పయనిస్తోంది. అనుటలో సందేహము లేదు. ఎందుకనగా భారత స్వాతంత్ర్యానంతరం, సవభారత నిర్మాణాన్ని సహకార పునాదులపై చేస్తూ, ఈ ఉద్యమాన్ని మానవుని జీవన విధానంగా మార్చుకునేంద్ర ప్రభుత్వం సర్వవిధముల సహకరిస్తోంది.

ప్రపథమమున మన దేశంలో ఈ ఉద్యమం రైతులకు తదితర చిన్న చిన్న వృత్తులవారికి అప్పులు యిప్పించే పరపతి సహకార సంఘాలుగా ప్రారంభమైనది—ప్రభుత్వ ప్రోత్సాహంతోనే. కొన్ని సంఘాలు అభివృద్ధిని సాధించాయి. కొన్నిటిపై సరియైన అజమాయిషీ లేని కారణంగా పతనానికి దారితీశాయి.

స్వాతంత్ర్యానంతరం మనరాష్ట్రంలో సహకారోద్యమం ఉద్యత రూపాన్ని దాల్చింది. వ్యవసాయదారులకు తమ భూములను సాగు చేసికొనుటకు, బావులు త్రవ్వకొనుటకు, నీటివనరుల నిమిత్తం ఆయిల్ ఇంజన్లు, పంపు సెట్లు, తదితర వ్యవసాయాభివృద్ధి పథకాలకుగాను సహకార భూమి తనఖా బ్యాంకులద్వారా సరఫరా చేయించి, వారికెంతో దోహదం సమకూరుస్తోంది ప్రభుత్వం. ఆహార ధాన్యాల అధికోత్పత్తికై ఈ సంస్థలు ఎంతో కృషిచేస్తున్నాయి. ఈనాడు సచ్చుతున్నాయి కూడా.

మానవునిజీవిత నిత్యావసర వస్తువులను ఆధిక లాభాలు గడించే వ్యాపారస్తుల ఖారీనుండి తప్పించి, చౌకధరలకు, వినియోగదారులకు సరఫరా చేయించుటకు వినిమయదారుల సహకారసంఘాలు నెలకొల్పబడినాయి. ఇలాంటి సహకార సంఘాలు మనదేశంలో నెలకొల్పబడక పూర్వమే విదేశాలలో అమల్లో ఉన్నాయి. వాటిద్వారా విదేశీయులు నిత్యావసర వస్తువులను తాము స్వయంగా ఉత్పత్తి చేయించి, తమ సభ్యులలో పంపకం చేసుకొనుటేగాక తదితర దేశాలకు కూడా ఎగుమతి చేస్తున్నారు. వీరి వ్యాపారం రోజుకురోజు పెరిగి విస్తృత రూపం దాలుస్తోంది. మన దేశంలోకూడ రెండవ ప్రపంచ యుద్ధానంతరం ఆహార ధాన్యాలు, వజ్రైర్, కిరోసిన్ మొదలగు నిత్యావసర వస్తువుల ధరలు విపరీతంగా పెరిగి ప్రజలకు అంధకారంలో చేసికారణంగా ప్రభుత్వం వీటిపై కంట్రోలు విధించింది. అప్పుడు ప్రజలకోసం ప్రభుత్వం

ద్వారా నెలకొల్పిన చౌక దుకాణాలలో, నిత్యావసర వస్తువులు సక్రమ పద్ధతిని లభింపనందున ప్రభుత్వ ప్రోద్బలంవల్లనే వినిమయదార్శ సహకార సంఘాలు నెలకొల్పబడినాయి. ఆ సమయముననే మన రాష్ట్రంలో కూడా ప్రజలు తమ తమ వాడలలో, జిల్లాలలో, తాలుకాలలో, తమ అవసరాలను పూరి చేసికొనుటకు వినిమయదార్శ సహకార సంఘాలు నెలకొల్పుకొనుటేగాక, ప్రభుత్వోద్యోగుల, కార్మికుల, తదితర వృత్తులవారి వినిమయదార్శ సహకార సంఘాలు నెలకొల్పబడినాయి. ప్రభుత్వ గోదాములనుండి కంట్రోలు ధరలకు ఆహార ధాన్యాలను, తదితర వస్తువులను కొనితెచ్చి, తమ సభ్యులలో సక్రమంగా పంపకం చేసుకునే వ్యవస్థ జరిగిరది. కంట్రోల్ ఎత్తివేసిన తర్వాత వ్యాపారస్తులు ఈ సంస్థలను పడగొట్టి దానికి ఆహార నిత్యావసర వస్తువులను, ఈ సంస్థలలో ఇచ్చే ధర కంటే తక్కువ ధరకు యిస్తూ వినిమయదార్శను తమవేపుకు మరల్చుకొని, ఈ సంస్థలను పతనావస్థకు తెచ్చారు. ఈ సమయంలోనే వినిమయదార్శ సహకార సంఘాలు నామరూపాలు లేకుండా మాయమైపోయినాయి. అయితే యింకా కొన్ని వినిమయదార్శ సహకార సంఘాలు ఎంతో విజయవంతంగా తమ కార్యకలాపాలను నిర్వహిస్తూ, తమ సభ్యులకు ఈ నాటికి ఎనలేని సేవ చేస్తున్నాయి.

వినిమయదార్శ సహకార సంఘాలలో సభ్యులందరకు అవసరమైన వస్తువులు సక్రమమైన ధరలకు లభించుటే గాక కలిలేని వస్తువులు మంచిరకమైనవి లభిస్తాయి. ఈ సంఘాల కార్యకలాపాలను నిర్వహించే కార్య నిర్వాహకులు ఆ యా సంఘాల సభ్యుల ప్రతినిధులైయుంటారు. కాబట్టి సభ్యులకు అవసరమగు వస్తువులు, ప్రభుత్వ కంట్రోలు వస్తువులు కూడా కొంటారు. అయితే ఈ సంఘాలను నిర్వహించేవారికి మంచి వ్యాపారానుభవం, ఆహార ధాన్యాలగాని, తదితర నిత్యావసర వస్తువులు గాని, వేటినైన కొనేటప్పుడు ఆ వస్తువులు బాగున్నాయో, లేదో, వాటిలో పోషక పదార్థాలు ఎంతో శాతం వరకున్నాయో, ఆ వస్తువులను నిలువచేసిన నిత్యావసరకు చెడిపోకుండా, ముందగలవు అని పరిశీలించవలసివుంటుంది. ఆ వస్తువులు కొనేప్పుడు ఉత్పత్తిదారులలో తాలూచీదర్, అంధకారుల, తమిళనాడు పుచ్చకొత్తయ్యదర్ ఆ వస్తువులు ముఖ్యంగా కలిలేనివిగా ముందగలవు.

కడ్యులనుచూచా వీటిని నానారోగాలు సంక్రమించుటకు అవకాశముంది. ఏ సమస్యనున్న స్థాయిమీదను సమస్యల సేవరణలోనే కార్యనిర్వాహకుల సీనియారిటీ లేకపోవడముంది. ఇలాంటి సహకార సంఘాల్లో పనిచేసే అధికారులు సాక్షాత్తుకొని ఉన్నప్పుడు సేవకోసం ఎన్నుకోబడినామని భావించి, రాముచేసే ప్రయత్నం ప్రతిఫలము సరిగా పొంది వారికి సక్రమంగా సేవ చేసినప్పుడే ఈ సంస్థలు అభివృద్ధిని సాధించగలవు. ఇట్లేనే చాలా ఏళ్లుగా ఉన్న కడ్యులను అభివృద్ధి చేయగలము.

• రోజుకురోజు వివరీకంగా గుంటు పెరిగిపోతున్నప్పుడు, ధరలను అదుపులో పెట్టి, వినియోగదారులకు సర్వసమర్థతను వస్తువులను చౌకధరకు సరఫరా చేయుటకు నేడు నిమగ్నమయి ఉన్న సహకార సంఘాలు ఎంతో అవసరం వారి ప్రయోజనాలను అనుభవరీత్యా గమనిస్తే, వాటిని మనపాలిటి కల్పించుటగా పూజించుకోగా, ప్రస్తుతం ఏర్పాటుచేసిన చౌక దుకాణాల్లో చూచా అజమాయిషీ సరిగా లేనికారణంగా, కొంతమైన బియ్యము, చక్కెర, కిరోసిన్, పప్పుధాన్యాలు మొదలగునవి వ్యాక్చూర్మైడ్ చేయబడుతున్నాయి. చిల్లర దుకాణదారులవలె వీరు చూచా బియ్యంలో సన్నపు ఇసుక రిలిఫ్ అమ్మడం, తదితర వస్తువులను చూచా కల్తీ చేయడం జరుగుతోంది. సంచలన సంచలన పంచదార ఖాక్లో అమ్ముకొని, రేషన్ కార్డులు పొందినవారికి చూచా సక్రమంగా సరఫరా చేయడంలేదు ఇలాంటివన్నీ జంటనగరాం అయావాడలో పెద్ద పెద్ద పట్టణాలలో లేవ పెద్ద పెద్ద గ్రామాలలో వినిమయదార్ల సహకార సంఘాలు నెలకొల్పుకొని ప్రభుత్వ గోదాములద్వారా నెల సరికోటాలను పొంది, రమ కడ్యులకు కంట్రోలు ధరలలో కనీసపు ఖర్చులు కలుపుకొని పంచుకోవచ్చు. వాటివల్ల ఆ సంఘ కడ్యులకు

అహార ధాన్యాలు, ఉదితర నిర్వహణవిశాసన వస్తువులు కంట్రోలు ధరలకు లభించుటేగాక, ఆ సంఘ కడ్యులలో సంఘీభావం పెరుగుతుంది వ్యాపారీర్యా దోషిచేసేవారి దారినంది సామాన్య ప్రజలను రక్షించుటకు ఇలాంటి వినిమయదార్ల సహకార సంఘాలు అధికాధిక సల్యులో నెలకొల్పబడే అవశ్యకత గలదు.

ఇటీవలే ప్రభుత్వం సహకార సంఘాలను నెలకొల్పుటనే వారి ఉన్నతి కూడా కంట్రోలు గుకు సరఫరా చేయుటకు ప్రయత్నించి రోజుకురోజు మనరాష్ట్రంలో ఈ సంఘాల ప్రాముఖ్యత పెరిగిపోతున్నది ఈ సంఘాల కార్యనిర్వాహకుల నీతి, నిశ్చయి, దక్షత పైననే ఇవి ఆధారపడియున్నాయి. వీటి అధికారులు అవినితికి సాల్పడినచో కడ్యులు నానా యిబ్బందులపాలు కావలసివస్తుంది.

అహార ధాన్యాలు, ఉదితర నిర్వహణవిశాసన వస్తువులు సులభంగా లభించని ఈ రోజుల్లో వినిమయదార్ల సహకార సంఘాలు ఎంతో అవసరం వీటి విస్తృతరూపమే సూపర్ బజార్లు ప్రభుత్వ ప్రోద్బలం జంటనగరాల్లో, ఉదితర పెద్ద పట్టణాలలో నెలకొల్పబడినా, ప్రజలకు చూచా వాటిలో శ్రద్ధ కల్పించే నిమిత్తం, సూపర్ బజార్లలో చూచా వినియోగదారులను చేర్చుకొని వారికి కొన్ని ప్రత్యేక సౌకర్యాలు కలుగజేస్తున్నారని ఈనాడు కాకపోయినా, సూపర్ బజార్లు లాభదాయకంగా నిర్వహించబడినప్పుడు, వినియోగదారులందరే కార్యనిర్వాహకులను ఎన్నుకొని, ఆ సంస్థల నిర్వహణ బాధ్యతలూ వారికి అప్పజెప్పగలడుటలో సందేహం లేదు ప్రజలు ప్రతి గ్రామంలో ఇలాంటి సంఘాలను నెలకొల్పుకొని, అహార పదార్థాలను తెచ్చి కడ్యులకు పంచి, వారినుండి మంచిని రాము పంచుకోవచ్చు.

చలనచిత్ర పరిశ్రమ . . .

(7వ పేజీ నుండి)

యీ పరిశ్రమాభివృద్ధికి తీసుకొన్న చర్యలలో ఒకటి రాష్ట్ర చలన చిత్ర అభివృద్ధి మండలిని, జాలల చలన చిత్ర సంఘాన్ని ఏర్పాటు చేయడం జరిగింది.

తెలుగు చలన చిత్రాల నిర్మాణానికి హెదరాబాదు కేంద్రం కావాలంటే యింకా చేయవలసినది ఎంతో వుంది. ప్రభుత్వానికి వున్న అర్ధిక వనరులు పరిమితమైనవి ప్రభుత్వం కేవలం ప్రాతిపదిక సౌకర్యాలను మాత్రమే కల్పించగలదు. ఈ విషయంలో ప్రభుత్వం ఒక ప్రోత్సాహ కారిగా వ్యవహరిస్తున్నాననే చెప్పాలి. చలన చిత్ర పరిశ్రమ అభివృద్ధి చెందాలంటే విరివిగా

స్టూడియోలు నిర్మింపబడాలి. అటువంటి స్టూడియోలను నిర్మించడానికి చలన చిత్ర పరిశ్రమలోని ప్రముఖులూ, సంపన్నులూ ముందుకొచ్చి పెట్టుబడులు పెట్టాలి. సినిమా నిర్మాతలను ఆకర్షించాలన్నా, యీ పరిశ్రమ అభివృద్ధిచెందాలన్నా తగినంతగా యిక్కడ ఫోర్ సౌకర్యాలు లేకపోవడం ఒక పెద్ద అటంకంగా వుంటోంది. రాష్ట్రంలో చలన చిత్రాలు నిర్మిస్తే అనేక మందికి ఉపాధి సౌకర్యం లభి-చడమే కాక అమూల్య వస్తు రూపంలో, ఆదాయపు వస్తు రూపంలో యింకా యింకా యితర రిట్రా నిర్మాతలు చేసే ఖర్చులవల్ల, హోటళ్ళలో వసతికి దిగడం వల్ల రాష్ట్రానికి చాలా రకాలుగా ఆదాయం లభిస్తుంది.

స్నేహశీలి

[వందల జవహర్‌లాల్ నెహ్రూజీ గురించి సంగీతరూపకం]

శ్రీ వింజమూరి శివరామారావు

కవి: ఆకాశవీధిలో మెరుసెనంట మహాజ్యోతిషులమైన తార; ఈ రోజు మునందు చల్లనివెలుగు చెరిగినదంట; దిక్కులనో చీటి మాయమాయనట! చెన్నైగ భారతమాత పుణ్య మ స్తోరి సమున్నతవ్యమన శోభిత జహ్వరులారో జనించుటన్ !

ఆనందభవన్: అందాలకు పేరందిన మందిరమ్మునూ !
మానక నెహ్రూ నివాస మానందభవనమ్మునూ!!
ఆ జవహర్ పుట్టినిల్లు నౌటకు గర్వింతునూ!
నాకల లానాటి వేవో మీకిట వినిపింతునూ!!
ఆతని కంఠమ్మునుండి ఆ తొలినిస్వనమూ—
ఆశయాల మ్రోగు నాలుగాళల నీదినమూ!
ఆతని కెమ్మోవినిండు ఆ తొలి మందస్మితమూ—
అందరకూ శాంతినిచ్చు సందేశము సంతతమూ!!
ఆతని పాదాంబుజాల ఆ తొలి విన్యాసమూ—
భారతమ్ము స్వేచ్ఛనందు దారి వినిర్మించెనూ!
ఆతని నేత్రాంచలాల ఆ తొలి విస్ఫారమూ—
పంపశీల సిద్ధాంతము లెంచి నిర్వచించెనూ!!

కవి: మోతీలాలసమానధీనిధి-గుణాంభోరాశి-శ్రీమంతుడై
భ్యాతిన్ గాంచిన న్యాయవాది-సుకృతుండై కాంచెనంతానమున్;
ఆ లండ్రీన్ మరపింపు పుత్రుడయి జహ్వర్‌లాలు జన్మించె సం
ప్రీతిన్ మానపుల్లెల్ల మేలుగన; కీర్తించెన్ త్రివేణి ధ్వనుల్;

ప్రయాగ: నేనె ప్రయాగసు - పుణ్యచరిత్రను—
నేను త్రివేణుల సంగమధాత్రిని!
నావలెనే మన జహ్వరుడూ
పావనుడూ - గుణసాగరుడూ!!
గంగయు యమునా ఘనవాహినియూ
సంగమమైనవి నా హృదయములో!
ప్రాతవిక్రౌర్తవి మేలుగనొకటై
ప్రీతిగ జహ్వరు నాశ్రయించెనూ!!
హర్ష పశ్చిమాశామహదాశయ
సర్వము నాతడు సంగ్రహించెనూ!
వాస్తవికతయూ స్వప్నజగతియూ
వాని బ్రతుకులో మేళవించెనూ!!
నేను హరించెద పాతకములనూ—
పూని యతడు వారించు వగలనూ!
ఆతడు నాగతి జన సన్మాన్యుడు—
భూతలమందున కారణజన్ముడు!!

కవి: శాస్త్రవిద్యలెన్నో కళాశాల నేర్చి,
న్యాయవాదియైనాడు; వేదాంతమే స్వ
భావ సిద్ధంబుగావచ్చె; పండితుండు;
భారతీ పాదపద్మ సేవారతుండు!

సరస్వతి: భారతని విద్యావ్రధాత్రిని - భూరి సర్వకళాధినేత్రిని!
జహ్వరుని దీపించు - ఉత్తమసాహితీపరు జేతునూ!!
అదిలక్ష్మి కటాక్షమున భాగ్యాధిక్యర జన్మించెనూ!!
నాడుచ్చయే విశ్వసుత విద్యాధికుని గావించునూ!!
జహ్వరునకావేశమున్నది - జ్ఞానయుర సంస్కామున్నది
భావములు నున్నతములై నవి - భాషయు త్రమమైనదీ!!
ధారుడీరలి పండితులతో పేరుగను సామంతుడై!!
భారతము దర్శించు నీతడు సారరచరదీమంతుడై!!

కవి: విజదేశమ్ము స్వరంత్రితా రహితమై నిర్భాగ్యమై చింతిలన్
ప్రజలన్ దాస్యతమస్సులో పరితపింపన్ జూచి, సర్వస్వమున్
త్యజియించెన్ నెహరూ స్వదేశజన సేవాసక్తుడై; భక్తుడై
భజియించెన్ గురుగాంధీజీని తరణోపాయమ్ము సాధించగన్!

చెరసాల: నేనే చెరసాలనూ - నేనే మరజాలనూ
చూచితి నా జహ్వరు నిర్భోట పెక్కుసారులూ!!
భీతిల డు కపాలకు - నీతి వీడనొల డూ!
ఆతని కాతిధ్యమిచ్చి భ్యాతినెంతో గొంచితిని!!
దేశ దాస్యశృంఖలాల ద్రెంచ నిశ్చయించినాడు;
సర్వజనాభ్యున్నతికై సౌఖ్యము త్యజించినాడు!!
ఆత్మీయుల నన్యుల నేకాకృతి సేవించునెందు!
అందరి నెయ్యమ్ముగోరు - బొందు నెల్లవారి బొందు!!

కవి: చుక్కలజూచు; మేఘములజూచు; ముదంబున జూచు
సంజలన్;

చొక్కుచు నిండుచుండురుని జూచు; అమానల గానరాని యా
చక్కుని చందమామగన సంబరమందుచునుండు నెమ్మదిన్;
చుక్కవమీరగా ప్రకృతిమాత కతందోనరించు సేవలన్!

ప్రకృతి: నేనే ప్రకృతి సౌందర్యమునూ;
నేనె జగతి సౌభాగ్యమునూ;
నన్ను గనగ - కాంచగ నా చందము—
మిన్నుముట్టు జహ్వరునానందము!!
వీరు లెడారులు కాననములు కో
నేరులు శాద్వలములు కైలమలూ—
జనకోటికి నెట్లువయ్య కంటగు
ననియోచించు సతమృతడూ!
వన్యమృగమ్ముల రక్షణమది సౌ
జన్యహనుచు బోధించు కృపామతి!
గగనమ్మున వందముగా నెగిరే
ఐగజాలము పోషించు దయావ్రతి!!
పువ్వులపై పసిపిల్లల చిన్నరి
నవ్వులపై నధికమ్మును రాగము!

నింపగ పూచిన నెర్రగులాబులు
 అంకివాని మెచ్చించుటకై !!
 భావి భావతోటివ విధానలు
 బాల బాలికా సంరతులూ !
 జనహార్ ప్రాణములోపరి ప్రాణము
 లపురా పిల్లలిడెంప యద్భుతము !!

కవి : ఎనవారిన పెరవారి నొక్కగలి సర్వరాసురాగమ్ముతో
 గను చాటర్వము వానిసొమ్ము ; మదిలో గర్హించు
 నన్యాయమున్
 రనకున్ నచ్చనిచో ప్రవర్తనల సిద్ధాంతాల ఖండించు;వ్య
 క్తిని మాత్రమ్ము సమాదరించు నెఱుడున్, ద్వేషించ
 చా నెహూజీ !

సముద్రము : నేనె సాగర నాయకుడనూ ! మానిరాశయ
 గాయకుడనూ !!
 జహ్వరుడు లోరైకమిత్రుడు ! స్నేహశీరి
 మహాప్రేమితుడు !!
 రేపలము ధీరాధీరుడు-నావలెనె గంభీరుడూ !
 నాతరంగమురీతి పొంగెడు నాచిది యుదేకమూ !!
 ఆక్రమింతు తటమ్ములేను-దురాక్రమణి ఎంగీకరించడు!
 నాదుపొంగు వివర్కరమ్ము-ప్రమాదముల నెఱుహూ
 నహించడు !!
 ఏటలన్నియు పట్టలెత్తుచు చేరుకొను నాలో !
 కొత్తపై నెలంపులవి పొంగెత్తు నాచిది !!
 జాతులన్నియు మైత్రిగనుచూ, భూరలమ్ము
 సమైక్యమగుచూ,
 మానవాళి పురోగమించుట వాని మధురస్వప్నమూ !
 అన్యదేశములందు జనసామాన్యజీవిత మారచారసి,
 సర్వలోక పురోభివృద్ధి సాధనము యాహించెనూ !!

కవి : “అరియన్ రోషముతోడ ఛీదపురె ఎయ్యంబాడ
 చాల్ దువ్వచుం
 దురు : ఛీదల్ సహనంబు జాపెచు పొందున్ గోరి”
 ఈ మాట జ
 హ్వరుడే చెప్పె-“బలంబునందియు రణవ్యాపారమున్
 మాన్పుడీ
 నరలోకంబు నమస్త మధ్యదయ మందన్ శక్తి
 చూపించుడీ !”

హిమాద్రి : నేనె హిమాలయ శైలమునూ !
 నేనె మహిం సంస్కృతి మూలమునూ !
 ఉత్తర దిక్కున భరతావనికె
 నుత్తమరక్షణ సమకూర్చెదనూ !!
 నావలెనే మహోన్నతు డీ నెహూరూ-
 ధీవిలనదుణువంతు దుదారుడు !
 నావలె నిశ్చలచి తుడు జవహర్-
 పాపనరర చారిత్రుడు ధీరుడు !!
 సహకారముతో సమభావముతో
 సహజీవన మర్పించె జనాళికి !!
 కరువు బిరువు తొలంగిచుటకె
 భరతాంబుకు నిర్మించె ప్రణాళిక !!
 తనశత్రులు యుక్తులు భాగ్యములూ
 జనతాభ్యున్నతికొర కింకరమూ !
 రన జీవితమస్తులు భస్మములూ
 మనభారం భూమికె యర్పితమూ !!
 స్వార్థముచూడని ధ్యాగళాలియై
 మానవ మత నాయకుడీ జవహర్ !
 స్పర్థలు వీడిన స్నేహశీలియై
 మానవరాంచిత చిరుడు నెహూరూ !!

స హ కార చ క్కె ర ష్యా క్ష రీలు

అయిదవ ప్రణాళిక కాలంలో మన రాష్ట్రంలో 14 సహకార చక్రెర ష్యాక్సరీలు నిర్మిస్తారు. దీనికోసం అయిదవ ప్రణాళికలో రూ. 5 కోట్ల 30 లక్షలు కేటాయించారు. ఈ ష్యాక్సరీలలో రోజుకు 1,250 టన్నుల చెరకును అడించడానికి అవకాశం వుంటుంది. వీటిని విశాఖపట్నం జిల్లాలో దిమిలి, కొత్తకోటలలోను, తూర్పుగోదావరి జిల్లా బూరుగుపూడి, ఈడరవల్లి లలోను, గంటూరు జిల్లాలో తెనాలి, రేపల్లె ప్రాంతంలోను, నెల్లూరుజిల్లా కొవ్వూరులోను, చిత్తూరు జిల్లాలో కుందనూరు, కర్నూలు జిల్లాలో నంద్యాల, అనంతపురం జిల్లాలో హిందుపూర్, కృష్ణాజిల్లాలో ఇబ్రహీంపట్నంలలోను, మెదక్ లోను, అదిలాబాద్ జిల్లా ఖనాపూర్, ఖమ్మం జిల్లా పాలేర్, నల్గొండ జిల్లా హుజూర్ నగర్ లలోను నిర్మిస్తారు.

అయిదవ ప్రణాళికలో

వ్యవసాయము ఆహారము జీవనోపాధి

—డా. బి. ఆర్. కె. రావు

(గత సంచిక తరువాయి)

అయిదవ ప్రణాళికలో సృష్టించబడనున్న వేతనోద్యోగాలు ఈ కాలంలో పెరిగే శ్రామికుల సంఖ్య కంటే తక్కువ కాగలవు. ఈ ప్రణాళిక ప్రారంభం కావడానికి ముందుగానే చాలా మంది నిరుద్యోగులు, అల్ప ఉద్యోగులు, సార హీనోద్యోగులు వున్నారు. వీరందరికీ పని కల్పించడానికి వేతనోద్యోగ సృష్టితో పాటు పెద్ద తరహాలో స్వయం నియమితో ద్యోగసృష్టిని ఏర్పాటు చేయవలసివుంది. అయితే వస్తూన్నాదన పెరుగుదల నుండి గిట్టు బాటయ్యే స్వయం నియమితో ద్యోగిలను వేరు చేయడానికి పీలు కాదనే విషయం నిస్సంకోచమైనది.

భూమి: వ్యవసాయము

అయిదవ ప్రణాళికలో చెప్పబడిన ఆర్థికవృద్ధి పద్ధతి వ్యవసాయ రంగానికంటే కలిపి మొత్తం మీద పెద్ద ఆర్థికవృద్ధి రేటును ఆశిస్తోంది. తద్వారా చెప్పదగినంత అదనపు స్వయం నియమితో ద్యోగిల లభ్యమవుతుందని ఆశ వెలువరించ బడుతోంది. వ్యవసాయంలోను, తత్సంబంధమైన కార్య కలాపాలలోను లభించే వృద్ధి రేటు మీద పై ఆశయం విజయ పంచం కావడం ఆధార పడి వుంటుంది. ఉద్యోగ పనులకు స్పష్టత వ్యవసాయం ఏక కాలంలో ద్వైపాత్ర నిర్వహణ సాగించడము యందుకు ముఖ్య కారణం. వ్యవసాయ నిర్వహణకు పెద్ద ఎత్తున శ్రామికులు కావలసి వుండే అవోధ వధారంగా వుండే వేతన వస్తువును సృష్టించడం ద్వారా యితర ఆర్థిక కార్య కలాపాలు హెచ్చుస్థాయిలో ఉద్యోగాలను ఏర్పరిచి కొనసాగించడానికి తోడ్పడుతుంది.

మూడింట రెండువంతుల జనాభా, యీనాడు భారత దేశంలో, వ్యవసాయం మీద ఆధారపడి వున్నారు అదనంగా వచ్చే శ్రామికుల్లో మూడింట రెండు వంతులు యీ రంగంలోనే తయారవుతారు. వ్యవసాయ రంగంలో నిరుద్యోగిత, అల్ప ఉద్యోగిత

సార హీన ఉద్యోగిత హెచ్చుగా వున్నవి. ముఖ్యంగా యీ సృష్టి వ్యవస్థాపక శ్రామికుల్లోను, ఉపాంత కర్షకు (marginal farmers) లోను, చిన్న రైతులలోను, భూమి మూలధనము తక్కువగా వుండటం వల్ల సార విహీనమైన భూమి వుండటం వల్ల హెచ్చుగా వుంది. ఇప్పుడు జరుగుతున్న పారిశ్రామికాభివృద్ధి వేగం తగినంతగా లేనందువల్ల ఈ నిరుద్యోగ సమస్య పరిష్కారానికి వ్యవసాయ శ్రామికుల్ని యితర రంగాలకు స్థానాంతరీకరణ చేయడం తగిన సమాధానము కాజాలదు. వ్యవసాయ రంగం వీరికి సంపూర్ణ ఉద్యోగిత చూపవలసి వుంది. ఈ ఆలోచనతో చూసినప్పుడే వునఃపంపిణీ చేయడానికి పూనుకునే భూసంస్కరణలు సమంజసంగా అర్థం కాగలవు.

వ్యవసాయానికి, తత్సంబంధమైన పరిశ్రమలకు భూమి ప్రాతిపదిక, ఆధారము అయితే భూమిని ఉత్పత్తి చేయడానికి పీలుకాదు. చాలా హెచ్చు భూమి వున్నవారినుండి, యితర వ్యక్తులలో నిమగ్నమై భూమిపై శ్రద్ధ చూపడానికి అవసరం లేకుండా వున్నవారినుండి భూమిని తీసుకొని భూమి లేనివారికి వ్వదం నిరుద్యోగిరను తొలగించడానికి మార్గం కాగలదు. ఈ ఆలోచనతోనే భూసంస్కరణలకు అత్యధిక ప్రాధాన్యత యివ్వబడింది. 1973 నాటికి భూసంస్కరణల పని పూర్తి కావలసి వుంది. మిగులు భూమి వునః పంపకంలో వ్యవసాయ శ్రామికులకు ప్రథమ ప్రాధాన్యత క్రింద భూమి ఇవ్వబడుతుంది. అలా భూమి యివ్వబడిన వారికి సంఘటన, ప పతి ఋణము, భూమిలో పెట్టుబడి పెట్టవలసిన ఉత్పాదకము (Input) లకు, విస్తరణ, సౌకర్యాలు (Extension Facilities) సమకూర్చబడడం ద్వారా వారి వ్యవసాయము (Husbandry) జయప్రదమయ్యేట్లు చేయబడుతుంది. చిన్న కమతాలన్నందువల్ల భూమి యూనిట్ ఉన్నత ఉత్పాదకత (High Productivity)ను సాధించడానికి సాంకేతిక పరిజ్ఞాన సంబంధమైన అటంకాలు (Technological barriers) లేవని స్పష్టమయ్యింది. జపాన్ చిన్న కమతాలతో

ఫిబ్రవరి, 1974

పరి ధాన్యము, ఈజిప్టు చిన్న కమరాలలో దూవి ఉన్నర ఉర్బాద కటను సాధించడము యందుకు ప్రబల నిదర్శనము. భారత దేశంలోని అనువంశం కూడా యందు కనుకూలంగానే వుంది. వ్యవసాయక జనాభా వార్షికమాలను బలపర్చేందుకు అయిదవ ప్రజాశీకలో రగిన చ్యూ సూచించబడినవి. ఇ దువల రాదోయే ఉపాలర వ్యవసాయకులు (Marginal Farmers), చిన్న రైతులు లాభం పొందడం అర్హులం.

ఈ మధ్యన వచ్చిన సాంకేతిక పరిజ్ఞానపు మార్పు వ్యవ సాయాన్ని సాంధ్రంగా (Intense) నిర్వహించే అవకాశాలను పెంపొందించింది. చిన్న కమరాలమీద కూడా పెద్దగా రాలుబడి నిచ్చి వ్యవసాయంపై పేదరిక స్థాయిలను బలపడే కలి ని ప్రసా దించింది. ఈ సాంకేతిక పరిజ్ఞానాన్ని రగి రీతిలో ఉపయోగించి, వ్యవసాయ సంబంధమైన ఉప వ్యక్తులు చేపట్టినట్లయితే కనిష్ట వినియోగ సాయం అవసరమైన ఆదాయాన్ని ఆర్జించే అవకాశం చేరుకుంటుంది. ఇందుకు మొట్టమొదటిసారిగా గ్రామీణ పర రాన్ని రోలగిలచే అవకాశం ఉనుచున్న మెరుకు రాబడమేగాక అవరణ యోగ్యమైన ప్రదేశాలను కల్పింది. ఈ అవకాశాన్ని దృష్టిలో పెట్టుకుని, అయిదవ ప్రజాశీక పెద్ద, మధ్యతరగతి, చిన్న రిచి నీటిపారుదల సౌకర్యాలు, రసాయనిక ఎరువులు, క్రిమి సంహారకాలను, వరితోధనా పరిరాలను, వ్యవసాయ విస్తరణ సౌకర్యాలు, పంట వినివ చేయవలసిన కార్యక్రమాం కనుసరమైన వస్తువులను, పువరి ఋకాలను సుఖరాచేనే కార్యక్రమాలను, రవాణా సౌకర్య సాంకేతిక పరిజ్ఞానాన్ని అనుసరించేనే అవ కాశాల ప్రతిపాదనలను ఏర్పాటు చేసింది. అయిదవ ప్రజాశీక కాలంలో పశు సంపదక కార్యకలాపాల పైస, పొడి పశుశ్రమపైన, ముప్పై పుష్పపైస హెచ్చుగా శ్రద్ధ చూపబడుతుంది. పీడికి హెచ్చు ఘాపాలపడి (Land Base) అవసరం లేదు. వ్యవసాయ రంగంలో ఉద్యోగించు సాంధ్రం చేసేందుకు వివక్షకా రహితంగా యంత్రాలను ఉపయోగించడానిం స్వస్తి చెప్పబడుతుంది. శ్రామికుల సంఖ్యలను రగించకుండా, చూచు యూనిటీ రాలుబడిని మొత్తంమీద హెచ్చించే యంత్రోపయోగిత మాత్రమే అంగీక రించబడుతుంది. పంటలపై రోగనిరోధక డోషధాను చల్లు వద్ద తులకు, సాగుబడి, పంట రాలుబడివృద్ధుకు, వాటి ఎన్నిరలకు అనుగుణంగానే ఉద్యోగితా సృష్టి ఆరోచన అనుమలంగా వుంచ బడుతుంది.

పరాధార వ్యవసాయం ధయంకమైన సమర్థుగా రయా రయింది. ఈ చోట వ్యవసాయం హీనమైన రాలుబడిని యివ్వ దమేగాక, ప్రమాదురమైన స్థితిలోవుంది. పేదరికం లీవంగా వుండటమేగాక, అట్టి ప్రాంతాలందరూ విశాలంగా వ్యాపించివుంది. ఈ ప్రాంతాలు అలి పేదవేగార చాలా వెనుకబడి వున్నట్టివి కూడా. గతంలో గరిష్ట రాలుబడిని హెచ్చు అధిక వృద్ధి రేటును యివ్వ గలే ప్రాంతాల వ్యవసాయాన్ని అభివృద్ధి చేయడంపై ననే ప్రయ త్నాలన్నీ కేంద్రీ కరించబడినవి. అయిదవ ప్రజాశీక కాలంలో నీటిపారుదల సౌకర్యాలపై ఆధారపడే అనేక పంటల వద్దతి, హెచ్చు రాలుబడి నిచ్చే పంటల వద్దతి వంటి సాంధ్ర

కార్యక్రమాలు శ్రద్ధతో నిర్వహించబడుతూనే వుంటవి. అయితే రాలుబడి తక్కువగానిచ్చే పరాధార ప్రాంతాల వ్యవసాయంమీద, యితర రక్కువ రాలుబడినిచ్చే ప్రాంతాల వ్యవసాయంమీద యిదే సమయంలో శ్రద్ధచూపడం అర్హవసరము నాలవ ప్రజాశీక (1) మెట్టి పేద్యాన్ని మెరుగువర్చే పరిశోధన సాంధ్రీకరణ (2) సూరస సాంకేతిక పరిజ్ఞానాన్ని అనువర్తింపజేసి పరిరాలనువీక్షించి దాని సామర్థ్యాన్ని పరీక్షించే పథకాలు యీ సాంకేతిక పరిజ్ఞానాన్ని అను వర్తింపజేసే ప్రదర్శన శీక్షణ కార్యక్రమాలు అమలు జరుపబడినవి. అయితే అంశ్యంగా ప్రారంభంకావడంవల్ల, రగిన ఉద్యోగులు దొరక సండుస, యీ ప్రదర్శన పథకాలనిర్వహణకు, పరిశోధన కేంద్రాలకు సుధ్య రగిన సంబంధం లేకపోవడంవల్ల పై పథకాల పురోగమనం మందాదిగా సాగింది. ఐదవ ప్రజాశీక కాలంలో మెట్టిపేద్యం (Dry Farming) చేయడానికి రగినట్టి సాంకేతిక పరిజ్ఞానాన్ని రూపొందించడానిక, ప్రజలలో ప్రచారంచేసి వ్యాపింపజేయడానికి నిర్ణయించబడింది. ఇప్పివరకా ప్రాంతాలలో, చాలవరకు సంపదక కార్యకలాపాలకు రగివుండటంచేత యీ కార్యక్రమంపై యిచ్చు అనంగ ముకొం శ్రద్ధ చూపబడుతుంది. ఇందుకు గ్రామీణ ప్రజల ఆదాయాలు పెరుగగింపు సాధారణ వ్యవసాయాభివృద్ధి కార్య క్రమం రగినల ప్రభావశీలంగా వుండి మెట్టిప్రాంతాలలో, అటు వంటి యితర ప్రాంతాలలోను ప్రయోగ కార్యక్రమాలు (Public-works) ఉద్యోగిరను సృష్టించడానిక అమలు జరుపబడగలవు.

పై తెప్పిన విషయాను దృష్టిలో వుంచుకొని నాలవ ప్రజా శీక కాలంలో SFDA, MFAL, ఆంధ్ర గ్రామీణ ఉద్యోగిర కార్యక్రమాలు, వర్ధంకాని ప్రాంతాల మేంకారతై, కార్యక్రమాలు ప్రారంభించ బడినవి. అయితే ఒకదానిలో ఒకటి సంబంధం లేకుండా, ఒకదానికొకటి చాలా దూరంగా అమలు జరుపబడినవి. అయిదవ ప్రజాశీకలో యీ కార్యక్రమాలను వేగంగా అమలుజరుపడమే గాక, అమలుజరుపడంలో మెరుగుదల కూడా వుండటానికి శ్రద్ధ పహించ బడుతుంది. ఇర కార్యక్రమం రగినం ప్రభావశీలిగా ఋజువు కావాలంటే సాధారణ అభివృద్ధి కార్యక్రమాలు ప్రత్యేక అభివృద్ధి కార్యక్రమాలను ఒకే చట్రంలో చేర్చి అమలుచేయడంవల్ల మంచి ఫలితాలు రాగలవని అనుధనం చేబుతోంది. ఈ మెట్టిప్రాంతాలలో చిన్న రైతుల, ఉపాలం వ్యవసాయకుల, వ్యవసాయ కార్యకల ఆర్థిక స్థితిని బాగుచేయడానిక, సమగ్ర ప్రాంతీయ అభివృద్ధి (Integrated area development) క ప్రయత్నం జర పడం అర్హవసరం. ఈ సమగ్ర గ్రామీణ అభివృద్ధి కార్యక్రమాలు భూసారాలలోను, జలవనరులలోను వున్న అంరాల సనుసరించి మారుదా వుండటమేగాక, స్థానిక పరిస్థితుల కనుగుణ్యంగా రూపొం దించబడతవి.

కొన్ని గ్రామీణ సంక్షేమ సంబంధ విషయాలు

(1) ఇప్పటికే కొన్ని ప్రాంతాలలో కాయకర్షణచేసే గ్రామీణ శ్రామికులకు ఉద్యోగిత దారావాహికంగా కౌనసాగే గ్యారంటీ యివ్వ బడింది. (2) ఇప్పటికే కొన్ని సమాజికాభివృద్ధి బ్లాకులలో గ్రామీ ణుల ఉద్యోగిర కొరకు ఆకస్మిక పథకాల సమలుజరిపే వీలును

తెలిసికొనేటటు చివ్వు అధ్యయన (Action-cum-study) పథకాలను అమలుచేయడానికి నిర్ణయించబడింది. దీనివల్ల కనిపిస్తున్న యోగశీలి స్థాయి అధ్యయన విస్తృతమవుతోందని ముఖ్యమంత్రి గారు, పట్టణస్థాయి కార్యక్రమం అధిష్టించగల ముఖ్యమంత్రి గారు, ఈ కార్యక్రమం ద్వారా ప్రజాశక్తిలో హెచ్చుతగ్గులు అమలు జరుగుతుంది.

(3) చేతపనులు, గ్రామీణ విస్తృతచర్య పరిశ్రమల ఉద్యోగిని ఏర్పాటు చేస్తే ని కనుగొనేందుకు అభ్యయనాలు సాగించే కార్యక్రమ నిర్వహణ ఏర్పాటు చేయబడినవి. (4) గ్రామీణ చేతి పనులవారు కలెక్టరు చేసి పనులను అమ్ముట పోలీసులు చేసి వారి ఆదాయాలు చెల్లించే విధానం వివర విధి సౌకర్యాల (Marketing Services) సంఘాలను జరుగుతుంది. (5) వ్యవసాయ రంగంలో క్రామ సంఘ పద్ధతిలో పని చేయవలసినప్పటికీ, వ్యవసాయాభివృద్ధిని నిరోధించే సాం విహీనతలను, రోగాలను తొలగించేందుకు కనీసముంచి ఎరువులకు, క్రియశక్తితో కూడిన పుష్కలతలకు రక్షణకల్పించే మూలకాలలో మూలకాల సాంధ్ర పద్ధతిలో కలెక్టరు చేయబడినవి.

(6) ప్రజా సేవకుం దృష్ట్యా పిల్లలు, రైతులు, గర్భిణులు, వృద్ధులు, రోగుల ఆరోగ్య పెంపులకు అమలుచేసే పౌష్టికాహార సరఫరా కార్యక్రమాలకు కావలసిన ఆహార పదార్థాలన్నిటినీ, పాలు, గ్రుడ్లు, హరితగియలు, వండన వ్యవసాయకులు హెచ్చుగా ఉత్పత్తి చేసి సమకూర్చివలసివుంది. (7) ధాన్య పండించే సేద్యము, సంవర్ష కార్యక్రమాలు కనిగనక చుండి వ్యవసాయ శాస్త్రవేత్తలకు, పశువైద్యశాస్త్ర పట్టభద్రులకు ఉద్యోగాల నివ్వగలవు. అయితే వారికి శిక్షణనిచ్చి కలెక్టరు చేయడానికిగాను, ఖాళీలన్ని పున్నవో చూచి అంగ ముందీనీ తీసుకొని నిరుద్యోగులు కలెక్టరు కాకుండా చూచుకోవలసివుంది. (8) ప్రజలకు ఉద్యోగాలు అధ్యయనతోపాటు సాంఘిక వినియోగ సౌకర్యాలైన విద్య, ఆరోగ్యము, పౌష్టికాహారము, క్రాగేనీలు, వసతి సౌకర్యమైన ఇండ్లు, వార్తా సౌకర్యాలు, విద్యుచ్ఛక్తి వ్యయగరి, పారిశ్రామికఉపయోగములకు అందించబడడం. (9) గ్రామాలకు రోగనిరోధక వైద్యము, పౌష్టికాహారము, శిశుమృత్యు నిరోధక సాధనములు అందించబడాలి. ఆహారములోని లోపాలు, విటమిన్లు 'ఎ' లోపము, అహారము సరియైన పోషకాలతో వచ్చిన రక్త విహీనత, పెం గాలను తొలగించు చివ్వు తీసుకొనివచ్చి, కూరలుగా ఉపయోగ పడునట్టి బంపర్లకు మైన ఆహారాలు హెచ్చుగా పండించుటకు, గ్రుడ్లు, పాలు, మాంసము, చేపలు దండిగా ఉత్పత్తి చేయుటకు, విత్తన, విత్తీయ, సలహా, సాంకేతిక విజ్ఞాన సరఫరా సౌకర్యములు పూర్తిగా అందించబడి ఆ కార్యక్రమములు ప్రోత్సహించబడును.

(10) గ్రామీణ ప్రజల సౌకర్యానికి గ్రామ పారిశుధ్య కార్యక్రమాల నమలు జరుపుటయేగాక, గ్రామీణ వ్యవసాయాభివృద్ధికి జలపాతాల నుండి విద్యుచ్ఛక్తిని ఉత్పత్తి చేసి సుపరా చేయబడుతుంది. (11) గ్రామాలనుండి వంటలను, వస్తువులను సులభంగా పట్టణాలకు తీసుపోయి అమ్ముకుని ఆ రిండుకునే దుకు పట్టణాలకు పోయే పెద్ద రోడ్లను, చిన్న రోడ్లను వేయడం ద్వారా గ్రామాలతో కలిపి పట్టణగ్రామ వాణిజ్య సంబంధం జరుగడంగా ఏర్పరచబడి కొనసాగించబడుతుంది. (12) ప్రజాసంక్షేమం దృష్ట్యా యితర దేశాలపై ఆధారపడకుండా స్వయం నిర్భరతను సాధించడం అత్యవ

సరం. ముఖ్యంగా దై నిందితావసరమైన ఆహారోత్పత్తి సుపరాలతో యీ స్వయం నిర్భరత అతిముఖ్యమైనది. ఈ స్వయం నిర్భరత ఆశయం సీదరికాన్ని తొలగించే ఆశయానికి, వీదరికాన్ని తొలగించడం సంబంధించి, ఆరోగ్యాన్ని, కౌశల్యాన్ని, సామర్థ్యాన్ని సమకూర్చి ఉత్పత్తిని పెంపొందించడం స్వయం నిర్భరతను సమకూర్చడానికి తోడ్పడగలవు. ఆహార పదార్థాలను యితర దేశాల నుండి దిగుమతి చేసుకుంటే విదేశమారక ద్రవ్యము హెచ్చుగా ఖర్చయి వ్యాపార సంతులనము, విదేశవ్యాపార చెల్లింపుల శేషము మనకు వ్యతిరేకము కావడమేగాక, మనకున్న విదేశీమారక ద్రవ్యంలో ఆర్థికాభివృద్ధి కవసరమైన యంత్రాలను, సాంకేతిక పరిజ్ఞానాన్ని దిగుమతి చేసుకోవడానికి అటంకమై ఆర్థికాభివృద్ధి కుండు పరచగలవు. తత్కారణంగా ఆహార పదార్థాలను హెచ్చుగా ఉత్పత్తి చేసి స్వయం నిర్భరతకు తోడ్పడుటకు అయిదవ ప్రణాళిక వ్యవసాయానికి ప్రథమ ప్రాధాన్యత నిచ్చింది.

వృద్ధిరేటు

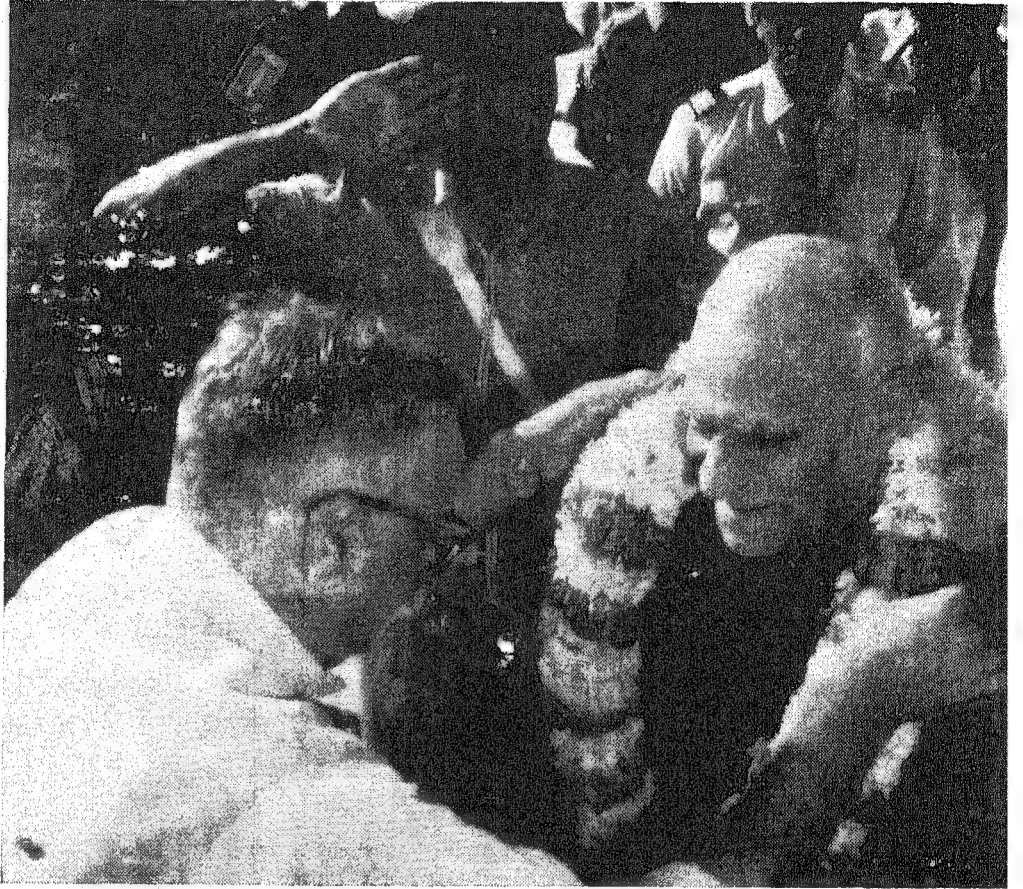
అయిదవ ప్రణాళికలో వ్యవసాయము, దాని అనుబంధ కార్యకలాపాలు 1.73 వృద్ధిరేటును సాధించి 3.97 శాతం మూల్యమును అదనంగా సృజించగలవు. ఆహార ధాన్యాలు 3.99 శాతం వృద్ధి రేటును, 3.23 అదనపు మూల్యాన్ని; యితర పౌం వంటలు 4.90 శాతం వృద్ధి రేటును, 1.11 అదనపు మూల్యాన్ని; వరు సంవర్షన, మత్స్య పరిశ్రమలు 5.81 శాతం వృద్ధిరేటును, 5.26 అదనపు మూల్యాన్ని; కాఫీ, టీ ఎగ్జెరా తోట పరిశ్రమలు 4.91 శాతం వృద్ధి రేటును, 4.15 అదనపు మూల్యాన్ని; అడవులు 6.42 శాతం వృద్ధి రేటును, 5.02 అదనపు మూల్యాన్ని; ఆహార తయారీలు (Food products) 4.93 శాతం వృద్ధిరేటును, 4.54 అదనపు మూల్యాన్ని; వంచదా బెల్లము 1.91 శాతం వృద్ధిరేటును, 4.52 అదనపు మూల్యాన్ని గింజు నుండి దీసిన నూనెలు 5.25 శాతం వృద్ధి రేటును 4.83 అదనపు మూల్యాన్ని; టీ, కాఫీలు 3.66 శాతం వృద్ధి రేటును, 3.25 అదనపు మూల్యాన్ని యితర ఆహార తయారీలు 6.03 శాతం వృద్ధిరేటును, 1.01 అదనపు మూల్యాన్ని, తోలు వస్తువులు 5.96 శాతం వృద్ధిరేటును, 5.55 అదనపు మూల్యాన్ని సముపార్జించాలని కోరబడింది.

అయిదవ ప్రణాళిక కాలంలో ప్రణాళికేతర ఆదాయ ఖర్చు కేంద్ర ప్రభుత్వం ఆహారోత్పత్తికి రూ. 750 కోట్లు సబ్సిడీగా యిస్తుంది. ఇదేకాలంలో 1971-72 వన్నురేట్ల ప్రకారము 1971-72 వెల రేట్ల ప్రకారము కేంద్ర ప్రభుత్వానికి భూమిపై విధించిన పన్ను నుండి రూ. 608 కోట్లు, వాణిజ్యేతర నీటిపారుదల పన్ను నుండి రూ. 49 కోట్లు వస్తవి. 1971-72 ధరల ప్రకారము సహకార వంచదార ప్యాకరీలకు యితర పరపతేతర సంస్థలకు కలిపి రూ. 200 కోట్లు సమకూర్చబడుతవి.

అయిదవ ప్రణాళిక కాలంలో వ్యవసాయ రంగంలో, 1971-72 ధరల ప్రకారము ప్రభుత్వ రంగంలో రూ. 1,400 కోట్లు

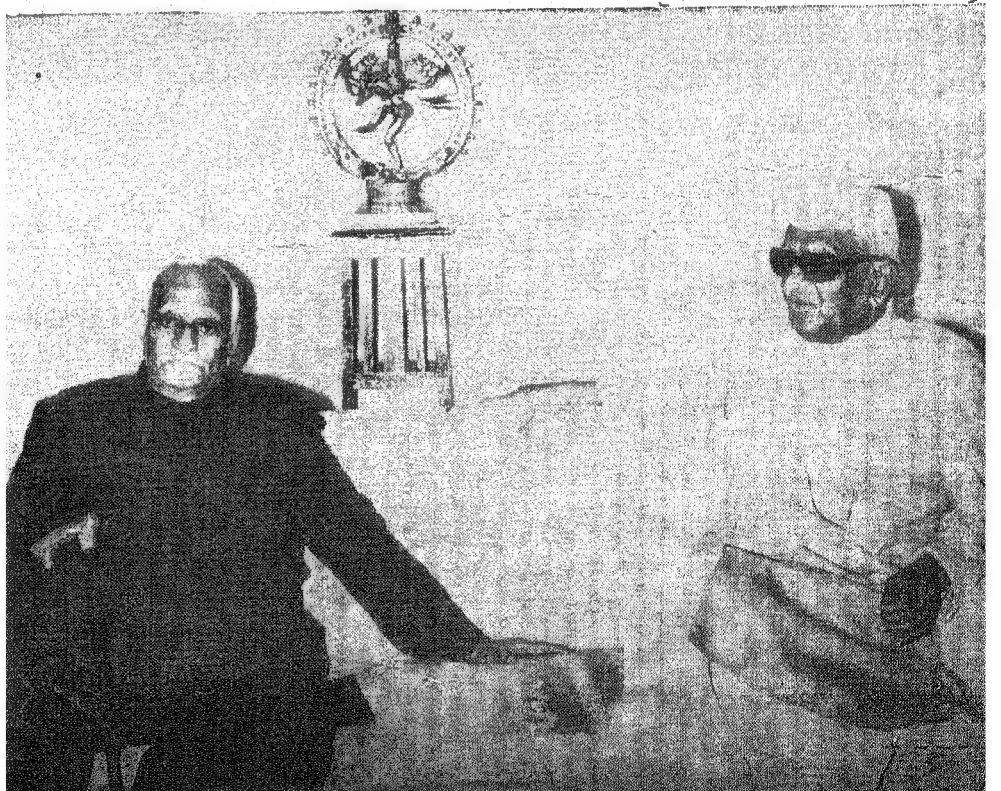
(తరువాయి 22 వ పేజీలో)

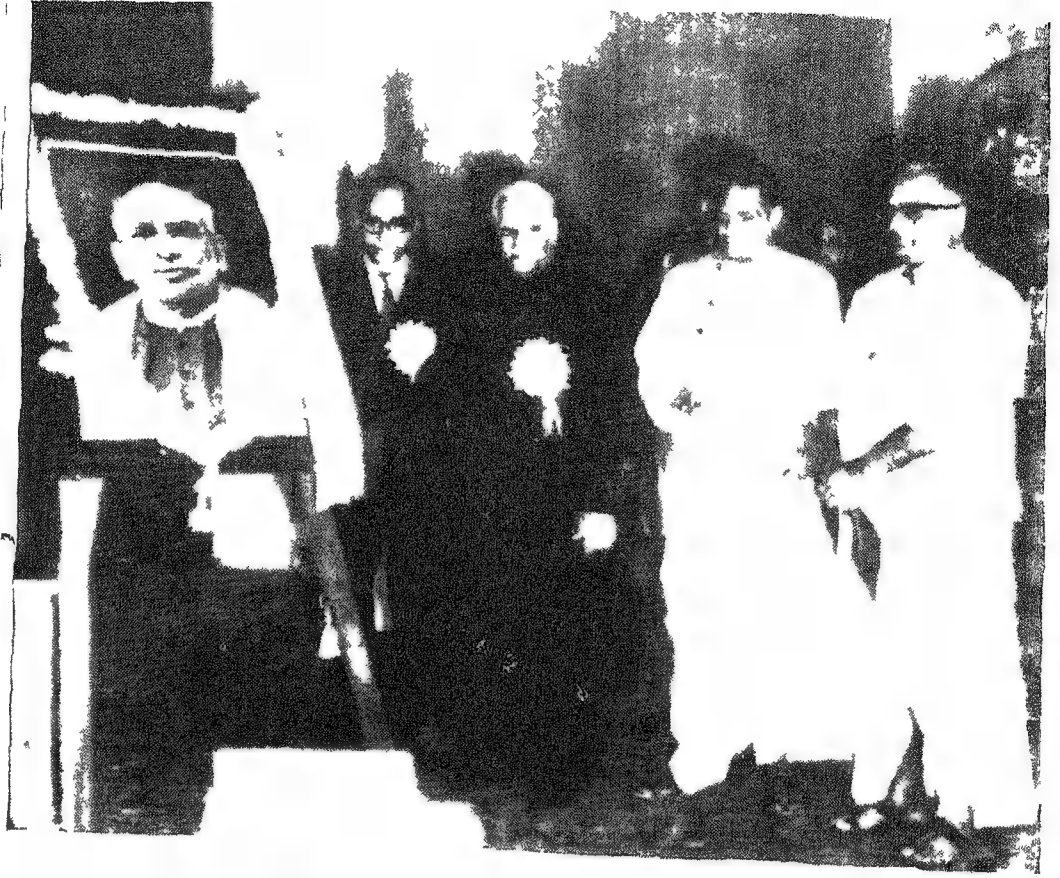
కీర్తి ప్రతి

ముఖ్యమంత్రి శ్రీ జె వెంగళరావు డిసెంబరు 25 న బేగంపేట విమానాశ్రయంలో రాష్ట్రపతికి స్వాగతం చెప్తున్న చిత్రం.

రాష్ట్రపతిని ఆంధ్రప్రదేశ్ గవర్నరు డిసెంబరు 25 న కలుసుకున్నప్పటి చిత్రం

ఆంధ్రప్రదేశ్ స్వచ్ఛాత్యవాల సందర్భంగా డిసెంబరు 25న రాష్ట్రపతి శ్రీ వి. వి గిరి, స్వర్గీయ డా. పట్టాభి సీతారామయ్య చిత్రపటాన్ని ఆవిష్కరించారు.

మణ్యమంత్రి హైదరాబాదులో డిసెంబరు 16 న రోడ్డు, ఖవనాలకు సంబంధించిన సదస్సును ప్రారంభించారు. ఆర్థిక మంత్రి శ్రీ ఎన్. రామచంద్రారెడ్డి (ఎడమ నుంచి రెండవ వారు) అధ్యక్షత వహించారు.

జాతీయ సమైక్యతలో ఆధునిక తెలుగు కవుల పాత్ర

— శ్రీ గుంటి వుండరీకాక్షయ్య

ప్రాచీన కాలమునుండి భారత దేశము విభిన్న మండలములకు భాషలకు, ఆచారాలకు, జాతులకు నిలయమైవుంది. అధర్వణవేదం లోని భూమి నూర్తాన్ని బట్టి చూస్తే మన పూర్వులు భారతమంతటా విభిన్న ప్రదేశాలలో సంచరిస్తూ, పవిత్రమైన తెల్లని పొన్న అంటజేస్తూ, చిన దేశాల కన్నీటికి సమానంగా పాలిచ్చే గోద్రో భారత మంతటా పోల్చారు. భారత భూమిని గురించి వర్ణిస్తూ ఇచ్చట నానా భాషలు మాట్లాడేవారు, నానా మతాన్ని అనుసరించే వారు, నానా ఆచార వ్యవహారాల్ని ఆనుష్ఠించే వారున్నారని చూపుతూ పూర్వులు స్పష్టంగా చెప్పేవున్నారు. నాటినుండి నేటివరకు భారత దేశము ఎన్నో నాగరికతలను, జాతులను, మతాలను, సంప్రదాయాలను చివరలో అంతర్గతం చేసుకుంది. విభిన్న మతాల, జాతుల, భాషల, సంస్కృతుల, సంప్రదాయాల సంగమమే భారత దేశం అని ఒక్క మాటలో మనం పేర్కొనవచ్చును. ఇంత వైవిధ్యము, భిన్నత్వము, యీ దేశంలో పొడసూపిన 'భారతార్థ' పూసల్లో చారలలా అంతర్గతమైవుంది. ఏబదియారు కోట్ల ప్రజలుగల యీ సువిచిత భారతదేశంలో జాతి, మత, కుల, భాషా వైవిధ్యాలు 'కడివెడల పాలలో మట్టిగ ముక్క' రీతిగా అప్పుడప్పుడు పొడసూపుతూనే వున్నాయి. దేశం ప్రగతి పథంవైపు పురోగమించుటానికి, అభ్యుదయ కార్యక్రమాలు చేపట్టటానికి దేశంలో చెలరేగే యీ వైవిధ్యాలు, వైమనస్యాలు అడ్డుగోడలుగా నిలుస్తున్నాయి. దేశాభివృద్ధికి చక్కని ప్రణాళికలు ఎంత దోహదం చేస్తాయో దేశం సుఖిక్షణగా రూపొందటానికి ప్రజలలో ఐకమత్యం, సమైక్యత మరింతగా దోహదం చేస్తాయి. జాతీయ సమైక్యం పరిపుష్టం కావాలంటే దేశభక్తి జాతీయ సమైక్యత కుల మత రహిత సహజ వ్యవస్థ వ్యవస్థాసాలు లేని ఆరిక వ్యవస్థ నాలుగు మూల స్తంభాలై దేశ ప్రగతికి రాచబాట వేస్తాయి.

జాతీయ సమైక్యతకు దోహదంచేసే యీ నాలుగు అంశాలకు కవులు ఎలా జీవం పోసింది పరిశీలిద్దాం:

దేశభక్తి

ఒక దేశం మూడు పూవులారు కాయలుగా విలసిల్లా లంటే ఆ దేశంలో ప్రజలకు దేశాభిమానం 'వెన్నతో పెట్టిన విద్య'యై చిన దేశం, చిన జాతి అనే అభిమానం గుండెలోతుల్లో పాతుకు పోవారి. ఈ అభిమానం సంకుచితమై మానవ ప్రవృత్తిని మార్చివేసే స్థాయికి దిగజారి పోకూడదు. ప్రతివ్యక్తి సోమరితనాన్ని విడనాడి శక్తివంతుడై లేకుండా దేశాభివృద్ధికి కృషి చేసినాడు పరిశ్రమలలో

ఉర్బతి పెరుగుతుంది. వ్యవసాయంలో విప్లవాత్మకమైన మార్పు తొచ్చి పంటలు రెండింతలవుతాయి. కార్యాలయాలలో పని తొందరగా జరిగి నిర్మాణాత్మక కార్యక్రమాలు చురుకుగా కొనసాగుతాయి. దేశాభిమానం యంతటి మహోన్నతమైన భావిని దేశానికి నిర్ణయిస్తుంది.

మన దేశం దాస్య శృంఖలాంలో ప్రగుళున్నపుడు ప్రజలలో జాతీయభావం, దేశభక్తి దీపింపజేయటానికి గురజాడ 'దేశభక్తి' గీతం గుండె గుండెలో నివదించింది.

"దేశమును ప్రేమించుమన్నా
మంచి యన్నది పెంచుమన్నా!"

అని ఆలాపిస్తూ గురజాడ ప్రజలకు కర్తవ్యాన్ని నిర్దేశించాడు. పాడిపంటల ఆభివృద్ధికి పాటుపడమని ప్రజలకు హితబోధ చేశాడు. అన్ని దేశాలు తిరిగి 'దేశ' సరకులను అమ్ముచున్నాడు. ప్రజలు యీసురోమంటుంటే దేశమెట్లా దాగుపడుతుందని ప్రశ్నించాడు. నాకు దేశాభిమానముందని వొట్టి గొప్పలు చెప్పుకోవద్దన్నాడు. ప్రజలకు ఏదైనా మేలు చేయండని మహత్తర సందేశాన్నిచ్చాడు.

కవులకు సందేశమిస్తూ
"ఆకులందున అణగి మణిగి
కవిర కోయిల పలుకవలెనోయ్
పలుకులను విని దేశమందభి
మానములు మొలకెత్త వలెనోయ్!"

దేశాభిమానము ప్రజలలో కలిగించుటలో కవుల పాత్ర సున్నిరంగా నెలవిచ్చాడు.

"దేశమంటే మట్టి కాదోయ్
దేశమంటే మనుజులోయ్"

అనే సార్వకాలిక సత్యాన్ని రస కవితా వివంచితమై నూరన రాగంలో పలికినాడు.

'జన్మభూమి' గీతంలో రాయప్రోలు సుబ్బారావు దేశభక్తి హృదయము చీల్చుకుని వెలువడింది. గురజాడ గేయంలో కొరవడిన అత్మీయతను రాయప్రోలు తన గీతంలో పూరించి ప్రజా హృదయాలలో ఉత్తేజం కలిగించారు.

“ ఏదేశ మేగినా, ఎందు కాలిదిన
 ఏ కిరమెక్కినా, యెవరెటులయిన
 పొగడరా, నీ రిల్ల ఘాటు ధారలని !
 నిలవరా, నీ వారి నిలడు గుర్తుమ్ము,
 లేదురా యిటువంటి ఘాదేవి యెందు,
 లేదురా, మన నంది భీరులింకెందు ! ”

దేశాభిమానాన్ని రేకెత్తించే యిటువంటి గీతాలు అ నాటి
 బాలబాలల రసనాగ్రాలపై సర్తింపాయి

భారత దేశ దాస్య విచ్ఛేదనానికి రమ చిలాలకు పదును పెట్టే
 చివరాలంగంలో ఉడును త్రొక్కిన నాటి చిలకమర్రి, గరిమెళ్ళ
 సత్యనారాయణ, బసవరాజు అప్పారావు, దువ్వారె రామిరెడ్డి,
 పదాది సీరారామాంజనేయులు నంది ఎందరెందరో మహానుభావులను
 మనం విస్మరింప లేము.

ఆంధ్రదేశం ‘దేశభక్తి’ లో ‘దేశాభిమానము’ లో ఉనదేని
 ప్రత్యేకతను ప్రవర్ణిస్తూనే వుంది చైనాదేశం ధారితదేశంపై
 దండయాత్ర సలిపినప్పుడు తెలుగు చవులు నిలయకంఠం పూరించి,
 సమరధంకా మ్రోగించి, విజయగీతాల్ని పాచారు పాకిస్తాన్
 దండయాత్ర సరిపెప్పుడు, మన పీటవాల్లను వెన్నులట్టి, పాకిస్తాన్
 దమన నీలిని, అర్రమార్ని ఖండించి జాతి ప్రతినిధులై నిల్చారు.
 నిన్న బంగ్లాదేశ్ లో పాక్ జరిపిన అత్యాచారాలకు, అర్రమాలకు
 చుట్టూరెన చిదికేటలు ధీర గర్జనలు చేసి పాక్ అర్రమార్ని
 నలుమూలలా చాచించారు

స్వాతంత్ర్యోద్యమానికి పూర్వం నాటి తెలుగు చవులు
 ప్రజలలో ‘దేశభక్తి’ పాడుకొనటానికి కృషిచేస్తే, స్వాతంత్ర్యా
 నంతరించి తెలుగు చవులు ధారితయులలో ‘సమైక్యత’ వర్ధిల్లటానికి
 ఉపరాధిగా కృషిచేస్తూనే వున్నారు

జాతీయ సమైక్యత

భారత దేశంలో సర్వము సమానమే పేటవానిలో ప్రవహించే
 రక్తం, ధనకులలో ప్రవహించే రక్తం ఒక్కటే. స్లవాని మేనిలో
 ప్రవహించే రక్తం పాలవన్నె మేనులో ప్రవహించే రక్తం సమాన
 పర్మే. ఒంట ఎక్కువ మరొకరు ఉక్కువనే భావనలు మనసి
 మసిపిడి అంతరాన్ని పెంచుతాయి అందుకే

“ బొగ్గువలె కినిపిందు వట్టపు
 బొంబులలో తరగెత్తు నెత్తురు
 పాల వన్నెల మేను లందున
 లీలగా ప్రవహింపగదా ! ”

(మరో హరివిల్లు : సి. నారాయణరెడ్డి)

అని సి. నారాయణరెడ్డి చక్కగా గానం చేశాడు.

జాతీయసమైక్యతకు ప్రజలలో ఐక్యత పూసలలో దారం
 వంటిది. ఐకమత్యంతో సాధించలేని దంటాలేదు. విభిన్నజాతుల,

యరాల, భాషలలో లింగస్థి భారత దేశంలో వారి, మర, ప్రాంత,
 భాషా సంబంధమైన ప్రామాణికాలు, బేర్యాటు గోరెలులు దెబ్బ
 దేబ్బ ముట్టించు, సమైక్యతకు భంగం పరిగే ప్రమాద పరిస్థితులు
 అప్పుటిప్పుడు ఎదుగుతున్నాయి ప్రజలలో సమైక్యతగాహన
 రోపించినందువల్ల, స్వాతంత్ర్య కుల ప్రోత్సాహం వల్ల యీ విపరీత
 పరిణామం ఏర్పడినతోంది. ఇటువంటి సందర్భాలలోనే చవుల
 బాగ్యం గుటరం గువుతుంది. స్వాతంత్ర్య కుల ఆట పట్టటానికి,
 ప్రవాక్తుల నడుపరించడానికి చవులు ఉదరాధిగా దోహదం
 చేయాలి ఈ బిచ్చం ఎంత ముఖ్యమో మహావీర శ్రీ శ్రీ సెల
 విస్తున్నాడు చూడండి

“ బిచ్చం అదీ మనం ముఖ్యం
 అందులోనే వుంది సౌఖ్యం
 లేనిపోని చిరులు
 కెడు రెండు నాలుగు
 చీ యిడా బట్కి ఫాయిదా ”

అని అనైక్యతను నిరసిస్తున్నాడు మహావీర శ్రీశ్రీ

“ బిచ్చం అన్నింటి మూలం
 అదే కిదుల్తోంది కాలం
 పోరోగిరి ప్రపంచ నీలి
 చునదొకే మానస వారి ”

వారీయ సమైక్యతకు దార్జిల్ ముదిగొండ శివప్రసాద్
 ‘ సువర్ణ మండ్రపుష్పం ’ గేయంలో చక్కని రూపురేఖలు సమ
 కూర్చాయి. వారీయ సమైక్యతకు దోహదం చేసే యీ గేయం
 అక్షరాల సుపర్ణాలలో పొదిగిన సమనీయ ముగిసారం.

“ ఈ దేశం నాదనటం ఎప్పుడో పాతమా
 రి దేశం నేననటం ఇది నవకవితా స్పూర్తి
 నా రోపం సరా ధమనుల్లో పారే రక్తం
 గంగా సింధూ యమునలు కావేరీ కృష్ణమ్మలు
 హిమ మతుటం ఉష్ణం, కాశ్మీరం నా కుంకుమ
 మిథ్యానా? నా హృదయం సింధువులో నా ఉదయం

.....

మేం భాషా ప్రాంతం మలం మరం వేరైనా
 ఒక దేశ మొకే ఆత్మ ఒకే ఒక్క జెండా.. ”

దేశ సరిహద్దులకే పరిమితమై దేశ సమైక్యతను బోధించిన
 కవులు కొందరైతే, ఎల్లలను దాచి విశ్వమానవ కుటుంబాన్ని సమ
 దృష్టితో చూచే చవులు కొందరు. ఈ ఎల్లలకు అతీతంగా ఎగిరి
 విశ్వమానవ సరళాన్ని బాలగంగాధరతిలక్ ఎలా ఎగుర వేస్తున్నాడో
 చూడండి

“సంకుచితాలై న బొదినురాల సరహాధున్ని చెరిపేస్తున్నాను నేడు
అటంబిరమైన మానసియా పరాకాసు ఏగుర వేస్తున్నాను చూడు
చరిత్రల రక్త జంధికి ప్లేహపేరుపు నిర్మిస్తున్నాను రండి
ఆని చపస్పచిరపు కాంతి పూరబడి ప్లేబుగా జలకమాచండి.”

భారతదేశానికి స్వాతంత్ర్యం సిద్ధించింది. సంపాదించిన
స్వాతంత్ర్యాన్ని కవిశింశలానికీ దగాకోరులు, దిగుల్పాణీలు నిఘాతో
పలలు పన్నుతున్నారు. ప్రజలలో అశాంతి చెలరేగింది. మనిషి
మనిషికి మధ్య స్పర్థలు పెరిగిపోతున్నాయి. ఈ పరిస్థితులలో
స్వాతంత్ర్యాన్ని దక్కించుకోవాలంటే కేవలం స్వాతంత్ర్యం రోజున
మూడు పన్నెండు పతాకాలు లాంఛనంగా ఎగురవేసినంత మాత్రాన
కర్తవ్యం పరిపూర్తికాదు. ఆరుద్ర ఏమంటున్నాడో పూడండి.

“ కుడి చేయి ఎడమచేతిని కొట్టజేస్తోంది
ఎడమకన్ను కుడికంటిని లిట్టిపోస్తోంది
నడుమనున్న మెడడు నరకంలా జ్వలిస్తోంది
విడదీసే ఆవయవాలు వేరే ఏమున్నాయి?

మరి స్వాతంత్ర్యం దక్కించుకోవడమెలాగ!
మనలో విభేదాలి ఒక్కరోజు పోతే చాలా?
ఈనాడు సంబరాలు చేయడం కన్నా
రానున్న రోజులకై ఒక్కటవటం మిన్న.”

“ భరత ఖండంబు నేడొక పంటకాల
పండుచున్నాము తీయని పిండివంట
విందు దినుసులలోన ఓ వెలిరాడ :

వేయవలదయ్య చాటుగా విషపు బొట్టు ! !”

అంటూ ఆరుద్ర భారతదేశం స్వాతంత్ర్య ఫలాన్ని అనుభవించ
టోయే తరుణంలో రేనిపోని కలహంతో, వై మనస్యాలతో యీ
స్వాతంత్ర్య ఫలాన్ని నోటికి కాకుండా చేసుకోవద్దని పరోక్షంగా
హెచ్చరించాడు.

కులమత రహిత సమాజ వ్యవస్థ

భారతదేశం ప్రజాస్వామిక దేశం. ఈ దేశం సర్వతో
ముఖాభి వృద్ధితో ప్రగతి సాధించాలంటే కులమతాల అడ్డుగోడలు
తొలగిపోవాలి. దురదృష్టవశాత్తు ప్రజాప్రతినిధులుగా నిలబడే
పెద్దలు పదవీ వ్యామోహముతో కులమత వర్గ విభేదాలు ప్రజలలో
రేకెత్తించి, స్వప్రయోజనాన్ని సాధించుకుంటున్నారు. ఈ విభేదాల
వలననే అరులై సాధ్యమైన పరిపాలనాధికారాన్ని కోల్పోతున్నారు.
ఈ అవ్యవస్థ సమాజప్రగతికే అవరోధం. ఈ కులమతాల వ్యవ
స్థతో సంకుచితమైన దృక్పథం తొలగిపోయి, ప్రజలలో విశాల
దృక్పథం అలవడిననాడు దేశంలో సాంఘిక వ్యాయం సముచిత
రీతిలో అందరికీ చేకూరుతుంది.

ఒకనాడు పంచములను ‘ హిందూ సంఘములో ’ చాల
హింసగా చూసేవారు. వారిని అంటరాని వారుగా వెలివేసి సంఘ

భాష్యాలను చేశారు. గాంధీగారు అస్పృశ్యతా నివారణోద్యమము
చేపట్టక ముందే గురజాడ ‘ అవణరాజు కల ’ అనే ఖండిక
ద్వారా అంటరాని తనాన్ని గట్టిగా నిరసించాడు. ఆ ఖండికలో
రాజాద్వారా గుండ ప్రధానం గాని, కులం కాదని స్పష్టం చేశాడు!

“మరిన దేహుల మాల లనుచును
మరిన బిత్తుల కధిక కులముల
నెల నొసంగిన వర్త ధర్మ మ
ధర్మ ధర్మంబే
మంచి చెడ్డలు మనుజులందున
యెంచి చూడగ, రెండె కులములు
మంచి యన్నది, మాలయైతే,
మాలనే అగుదున్.”

గాంధీగారి అస్పృశ్యతా నివారణోద్యమము 1920 తర్వాత
భారతదేశమంతటా వ్యాపించింది. తెలుగు కవులు పలువురు
హరిజనోద్ధరణను, హరిజన దేవాలయ ప్రవేశాన్ని సమర్థిస్తూ,
గీతాలు, పద్యాలు వ్రాశారు, వెంకట పార్వతీశ్వర కవులు
‘ పంచమాభినందనము ’ అనే ఖండికతో

“మమక దప్పిన యాశకు మూలగాక
మాట దప్పిన యాశకు మూలగాక
అన్నెమును పున్నె మెఱుగని యట్టిమాల
మాలయే? దేవుమెడ పూలమాల గాక”

ఆని మాలలంటే ఎవరో చక్కగా సెలవిచ్చారు.

జాషువా ‘ గబ్బిలము ’ ఖండ కావ్యంలో మానవుల హెచ్చు
తగ్గులను నిర్ణయించే యీ సమాజ వ్యవస్థను నిరసించాడు. సమా
జంలో అట్టడుగున పడి హీనంగా చూడబడే పంచముని దుస్థితికి
ఆవేదనా భరితుడైన కవి ‘ గబ్బిలము ’ ద్వారా కైలాస పతికి విన్న
వింతుకున్నాడు. ఈ కావ్యంలో కవి ఆ నాడు సంఘంలో పేరు
కొని పోయిన వర్త వ్యవస్థలోని క్రుక్కును వెలి గ్రక్కటానికి
ప్రయత్నించాడు. అంటరాని వానికి ‘ సనాతన ధర్మధేనువు పితి
కిన పాలు లభించవని ’ వాపోతాడు. ఆరవి గాలిపోకగా ‘ నాలు
పడగల మైందవ నాగరాజు ’ కనరి మనకొడతాడని నాటి సమాజ
వ్యవస్థను కండ్లకు కట్టినట్లు రూపకల్పన చేస్తాడు.

కాటూరి వేంకటేశ్వరరావు ‘ గుడిగంటలు ’ రచనలో హరి
జనుల దుఃఖాన్ని సజీవంగా చిత్రించి, తిరుపతి వెంకన్నను
మేల్కొల్పటానికి ప్రయత్నించాడు.

ఆంధ్ర ప్రదేశ్ లో కవులంతా కులమతాలకు అతీతులే, మతము
మానవ నైతిక వర్తనను సరిదిద్దటానికి పాటుపడుతున్నా,
అమతాన్ని అనుసరించే పెద్దలు కొందరు ఏవో కొన్ని విషభీజాలకు
నాటి వ్యర్థ కలహాలకు, అనర్థాలకు దారితీస్తున్నారు. ఈ విషభీజాలకు
తావు లేకుండా చేయటం కవుల కర్తవ్యం. సంకుచిత భావాలను
విడనాడి, విశాల హృదయంతో ప్రతి వ్యక్తి మెలగిననాడు
భూలోకమే స్వర్గలోక మవుతుంది. ఇది కవుల ఆకాంక్ష.

“యెలలోకము వొక్కయిలై
వర్ణభేదముల్లొక్కయిలై
వేల నెరుగని ప్రేమ బంధము
వేడుకలు కురియ.
మలములన్నియు మాసి పోవును.
జ్ఞాన మొక్కటి నిలిచి వెలుగును.
అంత స్వర్గ సుఖంబు లన్ని
యవని విలసిల్లున్”

అనేది గురజాడ వసుధైర గీరమైతే,

“మనుషులందరు అన్నదమ్ముల
మాదిరిగ జీవించ గలిగిన
మర్త్య లోకమె దివ్య పదవికి
మారుపేరై పరిమళించును.”

అనేది సి, నారాయణరెడ్డి తీయని స్వప్నం.

స్వతంత్ర భారతము అవతరించిన శుభవేళ కవి ఎలాంటి
సమాజాన్ని నిర్మించుకోమంటున్నాడో చూడండి.

“కుల వర్గములు పెంచు క్రుశ్నింత లేని
మత పితాచంబుల మనుగడ లేని
ధన వద్దరిద్ర భేదచ్ఛాయ లేని
జీవత్సమాజంబు సృష్టి గావించి
ఓమ్ముడ! నీ తీరు తీరలింపవోయి!
మన ప్రాకృత మనస్సు మరలింపవోయి!”

అనే తుమ్మల సీతారామమూర్తిచౌదరి చేసిన ప్రబోధంతో
మనము ఏకీభవిద్దాం.

ఆధునిక సమాజంలో దేవుని పేరిట జరిగే దారుణాల్ని,
ప్రజలలో పేర్కొన్న మలమోధ్యాన్ని, పెత్తనం చెలాయించే
మతాచార్యుల దురాగతాల్ని ఉమదైన ప్రత్యేక శైలిలో, భాషలో
‘దిగంబర కవులు’ చిల్పి చెండాడారు. విప్లవ కవులు కూడ
మరంపై ధ్వజమెత్తారు.

కులమర రహిత సమాజ వ్యవస్థకు కవులు కన్న కలలు
సఫలీకృతమై ప్రభుత్వము ఆశించే సామ్యవాద వ్యవస్థ ప్రజాభ్యు
దయానికి సోపానాలు నిర్మిస్తుందని ఆశిద్దాం.

సమసమాజ స్థాపన

ప్రజాస్వామ్యమైన భారతదేశంలో రాజ్యాంగరీత్యా ఏ వ్యక్తి
కైనా, ఏ ప్రాంతంలోనైనా సంపాదించుకునే హక్కుంది.
అయినా అవకాశం వుంది కదా అని కోట్లకు పడగలై తిలే ఆర్థిక
అసమానతలు ప్రబలి ప్రజానీకంలో అశాంతి, అసంతృప్తికి నిల
యమై విలయానికి దారితీస్తుంది. ధనకునికి, సర్వసునికి మధ్య,
యీ ఆర్థిక వ్యత్యాసాలు భారత ప్రభుత్వ లక్ష్యమైన సోషలిజం
స్థాపనకు విఘాతం ఏర్పడుతుంది. అనంతంగా ఎదిగే యీ ఆర్థిక
వ్యత్యాసాలు సమాజంలో సుస్థిర శాంతికి విఘాతమై ప్రజలలో

పేద-ధనిక తారతమ్యాల ఫలితంగా సమైక్యతకు గొడ్డలిపెట్టు అవు
తుంది.

స్వాతంత్ర్యానంతరము కవులు తమ లేఖని ద్వారా సమ
సమాజ స్థాపనకు నాంది గీతాలు పలికారు. ఆకాశపు దారులంట
హదావుడిగా వెళ్ళిపోయే జగన్నాథ రథ చక్రాలను భూమార్గం
వట్టించి, మూలన సమాజాన్ని నిర్మించాలని కవులు కలలు కన్నారు.
భవిష్యత్తును గురించి బంగారు కలలు కన్న శ్రీశ్రీకి స్వాతంత్ర్యా
నంతరము మానవుడు కించిద్విషాదం, కించిన్నిరాళ, కొంచెం
విరాగం, కించిదసంతృప్తితో గోచరించాడు. అర్థ నగ్నంగా
ఆకాశాన్ని కప్పుకుని, నిండని కడుపుతో, మండుతున్న కళ్ళతో,
స్వతంత్ర భారత వర్ష మానవుడు ఆ నేత్రాలలో మెదిలాడు.

“అరణ్య జాగ్రత్తగా చూడండి
స్వతంత్ర భారత పౌరుడు
అరని బాధత వహిస్తామని
అందరూ హామీ ఇవ్వండి,
అరని యోగ క్షేమాలకు
అంతా పూచి పడండి,
అతికించండి మళ్ళీ
అరని ముఖానికి నవ్వు!”

అంటూ సామాన్య మానవునిలో పేరుకున్న అసంతృప్తి,
నిరాశ, నిస్పృహలకు అందరూ బాధ్యులని, అరని బ్రతుకును
తీర్చిదిద్దటం ప్రతి ఒక్కని విధియని శ్రీ శ్రీ చక్కగా గుర్తు
చేశాడు.

అభ్యుదయ కవితా పథికులైన కొందరు కవులు సమసమాజ
నిర్మాణానికి ఎలా గానం చేశారో తెలికించండి.

“అనాదిగా సాగుతోంది అనంత సంగ్రామం,
అనాథుడికి ఆగర్భ శ్రీమంతుడికి మధ్య” అని దాశరథి.
ఎలుగెత్తి చాటితే -

“అలకాపురానికి అలగా జనానికి,
ఇది గుల సమరం” అంటున్నాడు రమణారెడ్డి.

“ఆకటితో ఆరటితో అలమటించు జీవులార!

అన్నపూర్ణ స్వర్ణసాత్ర పస్తున్నది ప్రజాశక్తి” అని.
ఏల్వారి.

“గుండె గుండెకు చిచ్చు మండించి లేవండి,

గుడిసె గుడిసెకు కోట నిర్మించి లేవండి” అని అనిసెట్టి.
చాటితే -

“భూమీధర వస్తులున్న మనుషుల్ని చూసి,

ఆకాశం కంట తడిపెట్టినట్లు,

వాన ముమ్మరంగా కురుస్తుంటే” అని ఆలంకారికంగా
అన్నారు కుందు రి. వీరంతా అభ్యుదయాకాశంలో దేదీప్యమానంగా
వెలుగులు విరజిమ్మే నక్షత్రాలుగా మనకు గోచరిస్తారు.

పీఠేకాక నారాయణరెడి, బాలగంగాధర తిలక్ వంటి కవులొందరో చదువు కవిత్వంలో సామాన్యుని గుండె ఘోష వినిపించారు. సమాజ పరిస్థితి వేదన రగిలిన 'డిగంబర కవులు' రచన ఆవేశాన్ని సమాజ దూషణలో ఉపశమింప జేసుకుంటున్నారు. 'విప్లవ కవులు' సాయుధ విప్లవంతో చప్ప సమాజమాటం ప్రవహించింది. రచన కవిత్వం ద్వారా బాహ్యంగా చాటుతున్నారు. సమాజం యింకా వెలిరికలదు వేయకముందే ప్రభుత్వం సాంఘికాధ్యవయ్యానికి రావడాట వేసి ఎల్లరు సుఖపడేటట్లు క్రొత్త ముచ్చట తీసుకురావారి.

ఏనాడో సర్వోదయ గానం చేసిన తుమ్మల సీతారామమూర్తి చాదరి పేదల పరిస్థితి యిలాగే కొనసాగితే ఎటువంటి ప్రమాదం ముంచుకువస్తుందో ఆనాడే హెచ్చరించాడు. రచన క్రాంత దర్శి ర్యాన్ని ప్రదర్శించాడు.

" ఎముకల గూడులై బ్రదుకు నీడ్చుట కొల్లక త్రెళ్ళలేక శోకము దపించుచున్ సెగలు క్రక్కు దృఢులై ద్రోసివుచ్చు కాలుము చనె, విప్లవాన్ని దెసన్ గదిలింపక మూడె యందలా అమరిన వారు మేల్కొని యహంకృతి నుజ్జన పేర లగ్గగున్ "

5వ పంచవర్ష ప్రణాళికలో...

(15 వ పేజీ నుండి)

ఖర్చు, రూ. 600 కోట్లు పెట్టుబడి, ప్రయోజనం రంగంలో రూ. 2,900 కోట్లు పెట్టుబడి జరుపబడిందిగా నిర్ణయించబడింది. పోషక పదార్థాలపై రూ. 700 కోట్లు ఖర్చు నిర్ణయించబడింది. నాల్గవ ప్రణాళికలో ప్రభుత్వ రంగం ఖర్చులో వ్యవసాయంపై చేసిన అభివృద్ధి ఖర్చు 20.7 శాతంలాగా, అయిదవ ప్రణాళికలో యిది 19.7 శాతంగా వుంటుంది. అయితే పౌష్టికాహారంపై అయిదవ ప్రణాళికలో హెచ్చుతగ్గం అభివృద్ధి ఖర్చు వుంటుంది. నాల్గవ ప్రణాళికలో వ్యవసాయ రంగంలో ప్యాష్టరీ ఖర్చుననుసరించి పచ్చిన మొత్తం అదనపు మూల్యము రూ. 4,160 కోట్లు, మొత్తం అదన పెట్టుబడి రూ. 4,411 కోట్లు లాగా మూలధనం ఉత్పత్తి పెరుగుదల నిష్పత్తి 1.08 అవగా, అయిదవ ప్రణాళికలో మొత్తం అదనపు మూల్యము రూ. 4,240 కోట్లు, మొత్తం అదన మూలధనము రూ. 8,500 కోట్లు మూలధన ఉత్పత్తి నిష్పత్తి పెరుగుదల 200గా వుంటుంది.

వ్యవసాయోత్పత్తుల సేకరణ ధరలు రైతు కనుమాలంగా వుండేటట్లు నిర్ణయించబడి, రైతు వివక్ష వీధికి వ్యవసాయోత్పత్తులను, ముఖ్యంగా ఆహారాన్ని రగురీతిలో అందించేటట్లు చేయబడుతుంది. వ్యవసాయోత్పత్తి సేకరణ ధరలు ధర-వేరన-ఆదాయ సంతృప్తిని సాధిస్తూ, ఆర్థికాభివృద్ధికి నిర్ణయించిన నియమ విలువలను కోసేవేయకుండా వుండేరీతిని నిర్ణయించబడగలవు. ఉత్ప

ఈనాటి విప్లవ కవుల కంటే ఎంతో ముందు చూపు యీ వద్యంలో మనం గమని పవచ్చు.

నేడు కలం పడిన యువరచయిత యీ సాంఘిక అసమానతలను, ఈ నైరాశ్యాన్ని ఎంత తొందరగా తొలగిస్తే దేశ సమైక్యత, దేశ శాంతి అంత బాగా సుస్థిరమవుతాయి.

శ్రీ శ్రీ ఆకాంక్షించినట్లు వినాటికై నా-

" స్వాతంత్ర్యం

సమభావం

సౌభ్రాత్రం

సౌహార్దం

పునాదులై ఇళ్ళు లేచి

జనావళికి శుభం పూచి

శాంతి శాంతి శాంతి శాంతి

జగమంతా జయిస్తుంది

ఈ స్వప్నం నిజమవుతుంది

ఈ స్వర్గం ఋజువవుతుంది."

ఆ మంచి రోజు కోసం ఎదురు చూద్దాం!

త్తిని అధికం చేయడానికి అడ్డువచ్చే రీతిని ఆహారపదార్థ సేకరణ ధరలు నిర్ణయించబడవు.

చిన్న రైతుల, ఉపాంత వ్యవసాయకుల, వరాలరాని ప్రాంతాల మెట్టప్రాంతాల, గిరిజన ప్రాంతాల అభివృద్ధికి ప్రత్యేక చర్యలు రీసీకోబడలేవి. వెనుకబడివున్న ప్రాంతాల అభివృద్ధికి, నీటిపారుదల, వార్తా ప్రసారము, విద్యుచ్ఛక్తి, ఆరోగ్య పరతులు మొదలైన పౌరసౌకర్యాలను అందించడం ద్వారా వ్యవసాయోత్పత్తుల అభివృద్ధికి తోడ్పాటు యివ్వబడుతుంది. వ్యవసాయాభివృద్ధి, భూసంస్కరణలు, పశుసంవర్ధన, చిన్నరకహా పశుశ్రమలు, సాంకేతిక శిక్షణ వెనుకబడివున్న వివిధ వర్గాల అభివృద్ధికి ఉపయోగించ బడరవి.

అయిదవ ప్రణాళిక నిజమైన ప్రజా ప్రణాళిక కావాలని ప్రభుత్వం కోరుతోంది. అయితే ప్రజలు, ప్రభుత్వోద్యోగులు, పరిపాలన నక్రమంగా కార్యాన్ని నిర్వహించినపుడు మానవ కారకం (Human factor) అన్ని విధాల తగిన రీతిని కట్టించి పనిచేసి త్యాగాలకు సిద్ధపడి, పుష్కర్తిని చెప్పినరీతిని పెంపొందించి, పంపిణీని న్యాయసమ్మతంగా జరిపినప్పుడే అయిదవ ప్రణాళిక జయప్రదం కాగలదు. భారతదేశంలో మానవుణ్ణి సంపద, సుపదను మానవుడు బాగుచేసినపుడు, యిదుకు పరిపాలన అమలుతీరు, బుద్ధిబలము, భుజిబలము సహకరించి తోడ్పడినపుడు అభివృద్ధి, న్యాయము, సమానత్వము, పురోగమనము సంప్రాప్తం కాగలవు.

శ్రీలు- స్వాతంత్ర్యము

శ్రీ కప్పగంతుల లక్ష్మణ శాస్త్రి

భారతదేశ నాగరిక ప్రాచీన భరతఖండములో ఆర్యులు తమతో గూడ తెచ్చినదే. ఆర్యులకు పూర్వము మొహంజోదారో, హరప్ప, ద్రావ్యగా కొన్ని శిథిలములు బయట పడినవి. ఇచ్చటి నాగరికత విశిష్టమైనదయ్యి. ప్రమాణగ్రంథములేవియు లేనందున, వేదకాలమునాటి నాగరికతవలె స్పష్టముగా తెలియుటలేదు. దానికి కారణము, ఆ కాలమందలి నాగరికతను తెలుపు గ్రంథములు లేకపోవుటయే. మొహంజోదారో, హరప్ప శిథిలముల నుంచునగు తెలియనదేమనగా, ఆ రోజులలోనే నగర, గృహనిర్మాణ శాస్త్రములు వికసించియుండెననియు, శ్రీ, పురుషులు విలాసముగా జీవించుచుండిరనియును, కాని దానివలన సంఘములో శ్రీల కెటుంటి స్థానముండెనో, వారి చదువేదియో, భాషయేదియో తెలియరాదు.

కావున ప్రాచీన మైనదపై నాగరికతకు పట్టుగొమ్ము, వేదమనియే చెప్పవచ్చును. ఈ వేదములు ప్రపంచవాఙ్మయములో అతి ప్రాచీనములు, అవి ముద్రణలేని కాలమునుండియు, గురుశిష్య సంప్రదాయముతో పొలుపుకోకుండ నేటివరకు గూడ భద్రపరపబడినవి. కావున వేదములే అత్యంత ప్రాచీన ప్రమాణగ్రంథములు.

వేదకాలమునాటి శ్రీలు సంఘములో గొప్పస్థానము వహించి యుండిరి. వారు విద్యార్థులై పురుషులతో సమాన ప్రతిపత్తిని గలిగియుండిరి. శ్రీల ఈ స్వేచ్ఛ మనుస్మృతి కాలమువరకు గూడ నిరవచ్ఛిన్నముగ నుండెనని చెప్పవచ్చును. మనుస్మృతియందు శ్రీ స్థానము గృహకార్యములు నెరవేర్చుట వరకే పరిమితమై యున్నది. ఈ ప్రకారము శ్రీ బాల్యములో రంధ్రి, యౌవనములో భర్త, పృథ్వివ్యములో కొడుకుల అండలో నుండవలయుననియు, స్వతంత్రత శ్రీకి ఏ పరిస్థితులలోను పనికిరాదనియు మనువు తెలిపినాడు. శ్రీ, కొడుకు, బానిస-ఈ ముగ్గురికి స్వతంత్రమగు హక్కులేదనియు, వారి అర్జన నైతము స్వామికి చెందుననియు తెలుపనైనది. కాని మనువు నైతము శ్రీలు దేవతామూర్తులని “యత్ర వార్యస్తు పూజ్యంతే రమంతే తత్ర దేవతాః” అనెను. తెలుగులో కూడ “కలకంఠికంబ కన్నీరొలికిన సిరి ఇంట నుండనొల్లదు సుమతీ,” అను సూక్తి కలదు.

వేదకాలములో ఉన్నతముగానున్న శ్రీ స్థానము, మనువు వరకెందుకు ఈ విధముగా మారినదో తెలియరాదు, ఆర్యులు భరత

భూమికి వచ్చిన క్రొత్తలో ప్రత్యేకముగా శ్రీలకు వేరవిహిత కర్మలలో పాల్గొనుటకు వేదములు నేర్పబనిలేకుండెను. గోష, లోపాముద్రుంటి శ్రీలు, మాత్రద్రష్టులై తత్వమునకు సంబంధించిన సంవాదములందు పాల్గొనుచుండిరని తెలియుచున్నది. రాను రాను, వైదిక కర్మలలో ఋత్విజుని ప్రాముఖ్యము పెరిగి, శ్రీలకు గృహకార్యముల మూలమున అధ్యయనమునకు సమయము లేకపోయెను.

ఏమైనను వేదకాలమునాటి శ్రీ సర్వస్వరంభురాలై, గృహ స్వామినియే వెలసినది. భాగ్యవంతులలో శ్రీలు ప్రత్యేకమైన మందిరము లేర్పరువబడి, అందు లలిరకళలను ఆరాధించుచు శ్రీలు ఇష్టాగోష్ఠులతో కాలముగడిపెడి వారని తెలియుచున్నది. సర్వ సమయములలో, ఉత్సవములలో వారు వీణ వాయించెడివారు, పాడెడివారు. నాట్యముకూడ కులవధువు చేయుటలో తప్పలేదు. ఆ రోజులలో బాల్య వివాహములు లేవు. చరిత్ర కాలములోగూడ ప్రౌఢాంగ నలు, స్వయంవరములో నచ్చిన పతిని పరించుట ఆచారమై యుండెను. ఇట్టివే దమయంతీ, ద్రౌపదీ స్వయంవరములు పరదా వద్దతిని వారెరుగుదురు. తన కూతునకు నచ్చిన వరుని ప్రసాదించ వలసినదిగా తండ్రి నవితను, వేద కాలములో ప్రారంభెడివాడు. అధర్వణ వేదములో, అట్లు తొందరగా వరుడు దొరకని యెడల ప్రశ్నలు చెప్పించుట మొదలగునవి ఆచారమై యుండెను. అధర్వణ వేదము సామాన్య ప్రజానీకమున కందుబాటులో ఉండి, వారియందు నమ్మకము నుత్పాదించజేయునదిగా నుండెను. ఆ వేదమునుండియే పశీకరణమంత్రములు, ప్రశ్నలు చెప్పుట మొదలగునవి యన్నియు, నేటివరకును మన సంప్రదాయములో వచ్చినవి. దీనినే ఇంగ్లీషులో “పాపులర్ రెలిజియన్” అందురు. అందుననే వేదత్రయమున కున్న ప్రతిపత్తి ఈ వేదమునకు లేదు. కాని ప్రజలలో చాలా మందికి దగ్గరగా వచ్చిన దీవేదమే. ఇందులో ఏ కారణముచేతనైనను శ్రీ అవివాహిరగా నున్న, ఆమెతండ్రి అన్తిలో భాగమునకు ఆమె హక్కుదారులాలగును అని చెప్పబడినది. ఋగ్వేదమునందుకూడా అవివాహిత శ్రీకి రంధ్రి అన్తిలో నాల్గవంతు చెందునని తెలుపబడి యున్నది.

“శ్రీలలో చాలామంది, కాబోయే భర్తదనమును చూచి యే అలనిని పరింతురనియు, అందులో నిజముగా కొందరు మాత్రమే

అదర్శ వనితలై శాము మనస్సులో వరించిన పురుషుని ఏరికొందురు" అనియు ఋగ్వేదమందలి వనవ మండలములో చెప్ప బడియున్నది. పురుషుడు ఆ రోజులలో గూడ ఆ దెననియు, రంధ్ర కూతుడు సొంకెట్టగా అత్తగారింటికి సంపెడి వాడనియు ఋగ్వేదము వలన తెలియుచున్నది. స్త్రీలు శిలవత్తులై వివాహమును అనుష్ఠించి పవిత్రబంధముగా ధావించి ధర్మ చేయు వైదిక కర్మలయందు పాల్గొనుచుండిరి వేదముల వలన తెలియును. వేద కాలమందు మరచునగా నేటిహిందూమతము కాదు. నేటి మరచు వైదిక 'ద్రావిడ' దూర్పు ఇండియా దీవుల, గిరిజనుల సంప్రదాయములన్నియు కలిసిన దిలగూర గంప. వైదిక మరచునగా అగ్ని, వాయువు, వరుణుడు, వృశ్చి, ఇంద్రుడు, సూర్యుడు, ఆకాశము మొదలగు ప్రత్యక్షదైవములను యజ్ఞములలో ఆహ్వానించి, సోమ రసము, నేయి వలన వారికి రుచి చేసెడివారు. వధువును, ఆశ్వీనులు, ఘోష, రక్షింపవలసినదిగా ఆమె స్వామినిర్వము అత్తింట చెల్లపలసినదిగా ప్రార్థనలు జరిగెడివి. "సంరాక్షి శ్వశురే భవ, సంరాక్షి శ్వశ్రువాం భవ, ననాందరి సంరాక్షి భవ, సంరాక్షి అధిదేవ్యు, స్తుషాణాం, శ్వశురాణాం, ప్రజాయాశ్చ ధనస్యవ." అని వివాహ మండ్రములలో కలదు. ఈ వాక్యములు నేటికిని ఉచ్చరింతురు. అత్త వారింట, మధ్యకాలము నందు వలెగాక, స్త్రీ అర్హంత గౌరవమునకు పాత్రురాలయ్యెడిది, అత్తింటి వారామెను ప్రేమతో చూచెడివారు. భర్త, సంతో ఆమె చిరకాలము సంసారము చేసి రసకు, ఇందికి స్వామిని చేయ వలసినదిగా అర్హ ముని ప్రార్థించెడివాడు. అర్హము దేవగా సూర్యుడు.

రామరాను బహుధార్యాత్వము ప్రబలినది. ఒక తెగయొక్క పరిపూర్ణ అందరి బహుధార్యాత్వము వలననే తెలియునని సాంఘికశాస్త్రము. ఎక్కువ ధార్యలను పోషించ గలిగిన స్తోమర గలవాడే అంభుమందిని పెండ్లాడును. కావుననే "నిరిగలవానికి చెల్లును రుతులు పదియారు వేల రంగ పెండ్లాడన్ తిరిపమునకీర్తరాండ్రా పుమేశా గంగ విదుము పార్వతి చాలున్" అని శ్రీనాథుని చాటువు చెప్పుచున్నది. మహమ్మదీయుల యందు గూడ ఈ బహు ధార్యాత్వము కలదు. ఇప్పటికిని వెనుక బడిన జాతులలో బహు భర్తృకర్వము కలదు. ఒక స్త్రీని ఒక పురుషుడు పోషింపలేనప్పుడు ఆమె బహు భర్తృక యగును. వేశ్యా వృత్తితో దీనికి పోలికలేదు. మనకు గల సాహిత్య మందయు ఒక్కచో కూర్చిన, బహు భర్తృకత్వ మొక్క ద్రోవది యందే కానవచ్చును. మరెక్కడను ఇటువంటి దృష్టాంతము లేదు. విధవా స్త్రీలకు ద్వితీయ వివాహము మహమ్మదీయులకు శాస్త్రీయ ముగా విహితము, వేదకాలమునాటి స్త్రీ తన సవత్తుల నందరిని పార ద్రోలి భర్తను తన వానిగ జేయుమని ప్రార్థించెడిదట. సత్యభామ వంటి స్త్రీలు సవత్తులందరున్నను వారందరిలో తానే గొప్పదిగా గర్వపడుట కూడా ఇందుకు ప్రమాణము. సమష్టి కుటుంబము నందలి ఐక్యమును కాపాడి, వధువు యొక్క జీవితము శాంతముగా గడవవలెనని లలిదండ్రులు వధువును ఆశీర్వదించి అత్తవారింటికి సంపెడి వారని అధర్వణవేదములో గలదు. స్త్రీ కుటుంబములోని వారికందరికిని అనుకూలరాలై పతివ్రతయై యుండవలెనని యున్నది.

ఇక్కడి నుండియే రరువాతి కాలములో విపులముగా పివరింపబడిన అదర్శ స్త్రీర్వమునకు పునాదులు వేయబడినవి. అధర్వణ వేద క్రోడీకరణము, ఋగ్వేదము రరువారనే అని తెలియుచున్నది. ఆర స్త్రీ, సంపద వచ్చినను, అపద వచ్చినను, సమముగా నెదుర్కొను చుండెడిది. అదర్శ వారీర్వమందయు గ్రుచ్చి ప్రోగు చేయబడినదా యనునట్లు సీర వాల్మీకిచే చిత్రింప బడినది. వేదములయందు సీర వాగిటి చాలుగా ఇంద్రునిచే, పూషచే రక్షింపబడి, ప్రతి సంవత్సరము సస్య సంపదలనివ్వ వలసినదిగా కోరబడెడిది, ఇదే సీర రామాయణ ములో నాయకయై జగదారాధ్యురాలైనది. యజుర్వేదము నందు సైరము సీర వర్ణింపబడినది. ఆ పాత్రకు అంబు దౌన్యము వాల్మీకి యిచ్చుటకు అటువంటి స్త్రీల సలహా సంఘములో ఆ కాలమున చూచుచుండెడివాడు అని మనకు గోచరించును.

ద్రోవని పలుచోట ధీరోద్ధతగా చిత్రింపబడినను ఆమె పాత్ర అత్యుదాత్తము. రసకొడుకులైన ఐదుగురు ఉపపాండవులను చంపిన అశ్వత్థామను చంపవద్దని అనుచు "పతివ్రత యైన గౌరమి (అశ్వత్థామ రర్చి) పుత్రశోకమును భరింపకుండుగాక" యని ఒక సూక్తమందు "ఓదేవతలారా మీకు బలిని సమర్పించు ఈ దంపతు లకు అన్నము సమృద్ధిగా నుండు గాక" యని చెప్పబడినది.

వైదిక మతములో ప్రధానమగు మరియొక అంశము విధవా పునర్వివాహము. ఋగ్వేదమునందలి ఒక సూక్తములో "భర్త శవముపద్ద కూర్చొని ఏల విలపించెదవు. నిన్ను పెండ్లియాడి భరింప గలిగినవాని భార్యవు కమ్మని" యున్నది. వేదకాలములో స్త్రీ పునర్వివాహ మున్నదనుటకు "ధిధిక్ష (విధవను పెండ్లియాడిన వాడు), వరపూర్వ (ద్వితీయ భర్తృ) పౌనర్వవ(ఒక స్త్రీ రెండవ భర్తయందు కలిగిన కొడుకు) అను పదములు సంస్కృత భాష యందుండుటయే చారాణము. ఒక స్త్రీకి పదిమంది భర్తలున్నచో పదవవాడు బ్రాహ్మణుడైన, ఆమె బ్రాహ్మణ యువతి యగునని యున్నది. మనుస్మృతియందు సైరము సహగమనము లేదు. ఆ ఆచారమెట్లు వచ్చెనో కాని మధ్య కాలమునందు వచ్చెను. అది మొదలు పతివిహీనమగు బ్రతుకు దుర్భరమై స్త్రీలు భర్తతో దేహ త్యాగము చేసియుండురు.

యాజ్ఞవల్క్య స్మృతియందు భర్తృవిహీనయగు స్త్రీ కొడుకు లతో సహజాగిని యగునని యున్నది. ఈ శాసనమును ఇప్పటి మన ప్రభుత్వముకూడ అమలు పరచినది. ఇక ఆ కాలమున స్త్రీల వైదుష్యమును విచారించిన, స్త్రీలు, పురుషులతో సమానముగా పవిత్రలై అధ్యయనము చేయుచుండిరి. భిక్షులము సైరము చేయుచు బ్రహ్మచర్యము నవలంబించుచుండిరి. యాజ్ఞవల్క్యని భార్యయగు మైత్రేయి, అతడు తపోవనమునకు పోవుచు తన ధనమును విభజించు వట్ల, సవత్తియగు కాత్యాయనికి నశ్వరమైన ధనమునిచ్చి తనకు బ్రహ్మవిద్య నుపదేశింపవలసినదిగా కోరును. యాజ్ఞవల్క్యనితో జనకుని కొలువు కూటములో గారీ వాదమునకు దిగును. అప్పు డతడు ఓ గారీ ఇంక ఎక్కువ వాదించకుము. నీవడిగిన ప్రశ్నపై మరియొక ప్రశ్నలేదు. అనగా అప్పుడు గారీ మోసము పఠించును. పాండ్యరాజుల రాజధానియగు మధుర స్త్రీలచే పాలింపబడెడిదని క్రీస్తుకు

పూర్వము 4వ శరాద్ధిలో మంగస్తనీను వ్రాసెను. అశోకుడు చూడ
శ్రీలు స్వలంబ్రులని చెప్పెను.

బోధ మరమునందు కూడా సన్యాసినులన్నట్లు, వారు భవ
బంధములను త్రెంపుకొని ఉభాగములను ఉపదాగతలయినట్లును,
వర్తిరయందు ఉండు. విద్యాగదేవలయగు సంస్కృతి శ్రీయేందా.
సంవరుల పేర్లు చెప్పబడ్డవి పాల్గిరి వు మేవ్వరులు, సీరారాములు
మొదలగునవి శ్రీ ప్రాముఖ్యమును తెలియజేయును. “మారా చవిరాచ
పిలకొ” అనుటకు మారు “పూలకొ” అను వీర శేషసహసము
గూడ శ్రీ ప్రాముఖ్యమును తెల్పుచు చేరమునందు ఉండు. రాసి
సంస్కృతములో “పెండ్ర” అనియే ఏక శేషము. దీనిని బట్టి
వేదకాలములో శ్రీ ప్రాముఖ్యము గోచరమగును. విద్యా గురువుల
యందు, అరాబ్బడు ఉపాధ్యాయులన్న వదిలెట్లు మాననీయుడు.
ఉండ్ర అరాబ్బడున్న వరులెట్లు బ్రాణనీయుడు. ఉల్లి నేటప్ప
విష్వ ఉండ్రనేర్పు చిట్టెన్న మొదట్లు గొప్పది, అని వశిష్ఠుడు
చెప్పినాడు. శ్రీగిరి ప్రాముఖ్యమందయు మార్పుర్వమువలననే
లిగిన ఉపసంహితు. ఎన్ని యుగముల మారినను ఎంత నాగరిక
మారినను ఖాల్సీచేరి వర్తిరం మారునదియో భాగవతాది పురాణము
లలో దేవతలారి, సాంప్ర మొనగునవల ప్రధానము పురుషుల
మహిమన్న ఎంతయో గొప్పగా వర్ణింపబడినది.

మహమ్మదీయుల ఉండియాలో ఉన్న పరమున శ్రీ
స్వాంధ్ర్యమును చచ్చి ఉపసంహితు హైందవ వర్తమర్తులలో
చివరిదాగు హద్దమునుండి మైము శ్రీను గౌరవించెననియు, రస
సోదరియగు రాశ్రీశ్రీ ఉప సీతహాసనముపై న రసతో సమాన
స్థానమునిచ్చి గౌరవించెననియు, తెలియుచున్నది. మహమ్మదీయులు
మనదేశమునకు వచ్చుటతో కన్యా బలాత్కారము మొదలుగాగల
అత్యాచారములకు భయపడి మనవారు దాల్య వివాహములు చేయ దొడ
గిరి. విభవకు దేశభంధనము చేవకాలములో లేదు. అదియును యీ
మధ్యకాలములోనే సచ్చిన్ను తెలియుచున్నది. వరదాలలోనుండు
చూహమ్మదీయ శ్రీయరూడ రాజ్యముచేసినారు. వీరనారీమణులెందరో
పురాణములలో స్వధానునంది, వర్తిరలో ఉజియానుల్లానా, రుద్రమ,
అహల్యాదాయి, యూస్ఫీయీదాయి మొదలగువారిదాక కలరు.

రాజా రామ మోహనరావుతో భారత శ్రీ చరిత్రలో ప్రార్త
అధ్యాయము ప్రారంభమైనదనుచున్నను. ఆయన బ్రహ్మసమా
మును స్థాపించి సహాగించిన చురాచారమును రూపుమాపెను. ఆ
రరువాటి ఉర్తం హిందూసాసమున భాగ్యరచంద్ర విద్యాసాగరుడు,
దక్షిణమున ఉండువారి పీఠేళలింగము వంతులు మొదలగువారు శ్రీల
పునరుద్ధరణకు పూను. శ్రీలగతి ఆ రోజులలో చాలా శోచనీయము.
విగర భర్త్యులయగు చాలాపింటుపు బంధనములలో రగుల్కొని
స్వేచ్ఛయనుచు లేచిపోయినచో హరికథాకాలాక్షేపమునందలి
అమృతకృల వాటిలే జీవించుమో వినోదముకాగా, ప్రృతి స్వరూపిణి
యైన శ్రీయే అవకాశిరూపమును ధరించి రరచు గయ్యాళిగా
చలామణి అగుచు కుటుంబనాశమునకే దారీయను. ప్రృతి
స్వరూపిణియగు పాల్వలి మాత్రము దేవ దేవుని ఆర్థాంగికదా : ఒక
శరీరమునందలి సగము భాగము కుట్టుచే పాడై పోయిన ఎట్లుండునో
శ్రీ విద్యా విహీనురై పోయినచో దాంపత్యము అట్లే యుండును.

పంచొమ్మిదవ శరాద్ధి ఆరంభము నుండియు శ్రీలు మరల జాగృత
రైరని చెప్పవచ్చును. స్వాంధ్ర్య సమరములో భర్తతో సమాన
ముగా ర్యాగముచేసిన కసూరీదాయి యశస్వరీము అజరామరమై
నది. ఎండురెండిలో శ్రీలవ్వడు దేశమార చేచిచేసిరి.
అర్జివారిలో దివ్యజ్ఞాన సమాజమును నెలకొల్పిన అనిదియెందు
శ్రీల వికాసమునకై మన దేశములో చేసిన సేవ అమోఘము.
కవయిత్రియై ధారిత్రోలయై న సరోజినీదేవి ఒకచేత గంటమును,
మరియొకచో భద్రమునుబట్టి ఉప్పు సర్వాగ్రహములో మహాచ్యుతి
చేదోడువారికై స్వాంధ్ర్య సమరము పాఠాసన వీరదారి.
మారా లనండుమయ వంటి రత్నవే వేర్త్యుల, మహాదేవీలై రై
కవయిత్రులు. శ్రీలలో గలరు. విద్యుత్తు పరిబో బుర్గురాజ్య
సమితికి ప్రథమ శ్రీ అధ్యక్షురై అనన్య సామాన్యమైన ఆనందము
పొంది భారతి నారి రోమమునకే అనమానకై రై గడించెడిది.

ప్రస్తుత కాలము క్రొత్త సాంఘిక సంఘటిత కాలము. ఇప్పుడు
నగరముననే శ్రీ రస శ్రీత్వమునకు వర్ణిరైచ్చినవగును. ప్రముఖ
అన్ని హక్కులు శ్రీలకు వచ్చుచున్న య కాలములో వానిని సద్బుధి
యోగముచేసికొనునో శ్రీజాతి పెన్నె వచ్చును. ఎన్నె లంగము
లలో పాల్గొను శ్రీ గృహములోని ప్రాధాన్య భాధాశయ
రీర్పకు అర్హునరమైయున్నది. అది లేనచో ఆ యిల్లు జీల్లు కాదు.
అందులకే “గృహిణీ గృహము ప్యలే” అను ఉర్త్యైరైండు. మనువు
యొక్క “న శ్రీ స్వాంధ్ర్య మర్హరి” అను సిద్ధాంతమునకు
స్వరంత్రమనగా ధనమునగురి రంబ్రము. (స్వయం-ధనము)
దనమునకు సరింపించిన విషయములందు తంబ్రముగా వ్యవహ
రింప దగినది అని అన్వయింపదగును.

గృహిణీత్వమునకును ధనార్జనమునకును సమన్వయము
కుదురుట కష్టము. పైగా “అదుదాసితీలో అర్థము, మగవాని
చేతిలో పిల్లలు” నిల్వరిని పెద్దలు చెప్పెవరు. స్వతంబ్రమనగా
ఆర్థ రంత్రమని అన్వయించినచో అర్థజ్ఞానము రలిగియుండుట
అని చెప్పవచ్చును. సంసారచక్రము లగిపోకుండ చూచుకో
వలెను. కనుకనే అర్థాంగికి పురుషుని కర్మఫలములో సగము
విధింపబడినది. పురుషుడెప్పటికైనను కనబంధమును రైంబ
కొని పోగలడు. కాని ప్రేమమూర్తియగు శ్రీ పోజాండు. వేద
కాలమునాడు గాయత్రీ మంబ్రము పరింప వర్తర శ్రీలకు ఉంచెను.

ఎత్తైనేమి, శ్రీలు సంఘములో విద్యావరులై నపుడే ల
సంఘము ఉన్నతిని పొందగలడు. విద్యుత్తుగా, ఇంటియందు
పోషునిగా కూర్చొని విచరీరపు ఆరోచులు చేయకుండ వేతినిండ
వనిరలుగ జేయుట మొదలుకొని, పృథ్వి దివ్యలు, సుల శాత్రముల
పరికు అని చెప్పవచ్చును. గ్రామీణ శ్రీలు విరామ కాలములో
చేతివనుచేసి కుటుంబ సంపదను పెంబొందించుగును.
ప్రభుత్వము వీరికి సహాయము చేయుచున్నది. జీవము ఇచ్చి
శ్రీలకు చేతివనులు నేర్పు సంస్థలను నెలకొల్పుచున్నది. అవకాశ
ములు జీవితములో ఎక్కువ కలవాడు రైం అర్థ రవలన నెగ
దగును. కాని శ్రీ, సమానపు హక్కుకొరికై పోట్లాడిన లాభములేదు.
క్రీడారంగము నుండి, ఇంజనీరింగు మొదలగు విద్యలను నేర్చుకొ
నుటవరకుకూడా రైం అర్థ రను నిరూపించుకొనవలయును.

కుమ్మరి మొల్ల రామభక్తయై రామాయణ సుధారసమును ఆంధ్రావనికి వంచిపెట్టినది. ఆధునిక ఆంధ్ర మహిళలలో ప్రజాసేవ, సాహిత్య సేవ చేయువారు చాలామంది నేడు కలరు. ఉత్తర దక్షిణ దేశములలో స్త్రీలు చక్క, వ్యాకరణాది శాస్త్రములలో విదూషిమయై సభలలో శాస్త్రార్థములు చేయువారు చాలా కలరు. కొచ్చిన్ రాజా కూతురు తర్క పండితురాలు. ఉర్దూశములోగూడ ఒక విద్వాంసురాలిని నేనెరుగుదును.

సిరిమావో బంచారనాయకే ప్రధానమంత్రిని నేడు కాలేదా : ఆంగ్ల చక్రవర్తి నుల విషయము క్రొత్తదికాదు. రాష్ట్ర పితరుగు మహాత్ముని దోధన బలమున మహిళా లోకము జాగృతమై ఆయనకు అండగా నిలిచినది. ఇప్పుడు సాంకేతిక (టెక్నికల్) విద్యలను కూడ స్త్రీలభ్యసించుచున్నారు.

హుంసరాజు మెహతా, రాజకుమారి అమృతకౌర్, ఇందిరా గాంధీ, మామూ దేగు, నేడు లక్ష్మీదేవి మొదలగువారు ఉన్నత పదవులందు దౌఢ్యతా పూర్వముగ పనులను నిర్వహించుచున్నారు. ఎందరో శాసన సభ్యురాలుగూ దేశసేవ చేయుచున్నారు.

ఇక కళల విషయము దీసుకొనిన కళలకు స్త్రీ పుట్టినిల్లన వచ్చును. అలిప కళలేకా చతుష్షష్ఠికళలలో, గృహకళ్యణము లెన్నియో చేర్చబడినవి. స్త్రీ కళాస్వరూపిణియైనను కళలో అత్యుత్తమ స్థాయినుండుకొన్నవారు పురుషులనక రప్పదు. వంట యందు కూడా పురుషులే అగ్ర తాంబూలమున కర్తులుగా వెలసినారు. నెలఁబీమ పాపముని సుప్రసిద్ధమగు నానుడి కలదు. నాట్యవేదబ్రహ్మ భరతమునియైనను, నాటకము అప్పరసలులేనిదే రక్తి కట్టలేదు. కావుననే ఊర్వశి లక్ష్మి పాత్ర వహించుటకై నియోగింపబడి, పురుషోత్తమ అనుటకు బదులు పురురవా యనుట వలన శత్రురాలైన దనుట కాళిదాసు విక్రమోర్వశీయము వల్ల తెలియును. అచ్చటచ్చట సంస్కృతములోను పదితర భారతీయ వాఙ్మయములందును కవయిత్రులు కాననగుదురు. కాని ప్రపంచ విఖ్యాతినందినవారలేరు. ఆంధ్ర దేశములో త్యాగయ్య, జేత్రయ్య మొదలగు గాన సరస్వతులే కాని ఆడువారు వారి యిడుకురాదగినవారు కానరారు. నై సరికముగా అబలయగు స్త్రీ ఆటలు మొదలగు శారీరక వ్యాయామములందు వెనుకబడియుండుట సహజము. లేడిదార్పరలెంపమంది యున్నను అత్యున్నతస్థాయి నందుకొనినవారు స్త్రీల రోగములకు సంబంధించిన కాఖలలో గూడ పురుషులే. మన స్వతంత్ర భారతము ఇరువదవ శతాబ్దిలో స్త్రీ స్వాతంత్ర్యమనగా పై లోటును బీర్చుటయే. పాతకాలలో, కళాకాలలో యన్.సి.సి. లో స్త్రీలుచేరి అందు నిష్ఠతో కృషి సలుపవలెను.

సృష్ట్యాది నుండియు స్త్రీ పురుషనామములు పరస్పరములంకె గలిగియున్నవి. స్త్రీ ప్రకృతి స్వరూపిణి. పురుషుడు పురుష స్వరూపుడు. ప్రకృతి-పురుషసంయోగము లేనిదే సృష్టి జరుగదు. చతురానను దానమునందు సరస్వతిని, దామోదరుడు వక్షమునందు లక్ష్మిని, మహాదేవుడ ర్థాంగమునందు పార్వతిని ధరించుకొనలేదు! స్త్రీ రెచ్చిపోయినచో శక్తి స్వరూపిణియై వేయి ఏనుగుల బలముతో ఎంతటి పనియైనను చేయగలదు. అప్పుడామె అబలాజ్య మెక్కుడికి పోవునో తెలియదు. ఒక కుటుంబము స్వర్గతుల్యమైనను

సరకతుల్యమైనను అది అంశయు ఆగృహిణిపై ఆధారపడి యుండును. అట్టి గృహిణి విద్యా గంధహాన్యయై, నాలుగోడల మధ్యనే యెదిగిన నెట్లుండునో ఊహింపవగును. “ఆధునిక విద్యా భ్యాసము వలన భారతీయ సంప్రదాయము చెడిపోవును, తద్వారా స్త్రీలు అనర్థములకు దారి తీసినవారగుదురు, కాన స్త్రీ విద్య పనికిరాదు” అను వారిష్టుటికిని కొందరున్నను ఆ విశ్వాసము ఇప్పటికే సమయ స్ఫూర్తి రోకజ్జానము కల విద్యాశత్రులైన స్త్రీలచే పోగొట్టబడిన దనకచ్చును. అన్నిటికన్నను గొప్ప ప్రయోజనము, వేశ్యావృత్తి నిర్మూలన వలన కలుగునని అనవగును. సంసారము, క్రొత్త వాతావరణము, మంచివారి సాహచర్యము, విద్యాజ్ఞానము వీనివలన పరిస్థితుల స్థలము చేసుకొని వేశ్యలు తాముచేయు పని యెంత నీచమైనదో తెలిసికొని నూటికి ఏబది చుందియ్యెను మార్పు చెందుట చివరకాకము కలదు.

భారత దేశమందున్న చారిద్ర్యము నిర్మూలించ బడవలెన్న మనదేశము స్వయం సమృద్ధము గావలెను. స్వయం సమృద్ధ మగుటకు స్త్రీ కూడా పురుషునితో సమానముగా పని చేయవలెను. ఇప్పటికే విదేశస్థులు దిగుమతులను మనదేశము చాలావరకు రద్దు చేసినది. ఇకపైన మనదేశములో ఉత్పత్తిపెరిగి ఆ వస్తువు లితర దేశములకు ఎగుమతియైన యెడల మనకు ఆరికపోతుత పెరుగును. తరతరాలుగా భారతదేశములో నెలకొనిన చేతివృత్తులకు విదేశములలో గొప్పపేరు కలదు. చేతివనులను, గృహపరిశ్రమలను అభివృద్ధి పరచవలెనని స్త్రీలు ఎక్కువగా పాటుపడవలెను. ఈ విధముగ చేసినచో తమను, తమకుటుంబమును, రమదేశమును స్త్రీలు ఉన్నత స్థాయికి తెచ్చిన వారగుదురు. అణయుగమైన 20వ, శతాబ్దిలోగూడ గృహ పరిశ్రమలకుండు ప్రాధాన్యము చెదరలేదు. మనదేశములో నేతబట్టలు, చందనము, దంతము సామానులు తోలుపరిశ్రమ, బొమ్మలు మొదలగునవి ఎంతయో నాణ్యమైనవై పాశ్చాత్యుల నావరించుచున్నవి. ఇవి యన్నియు బాగుగా పునరుద్ధరింపబడవలెనని మన మహిళాలోకము ముందుకువచ్చి స్వతంత్రముగా పని చేయవలసియున్నది. ఇంటిగెలిచి రచ్చగెలువ వలెనని సామెత గలదు. కనుక మన స్వాతంత్ర్యము గట్టి పునాదులపై నిలువవలెనన్నచో అది స్త్రీలమూలముననే జరుగగలదు. స్వాతంత్ర్య ఫలము దేశమునకు స్త్రీలే అందివ్వవలెను. కనుక స్త్రీలకును స్వాతంత్ర్యమునకు అవినాభాసంబంధము కలదు. స్వతంత్ర దేశము రాజకీయ, సాహిత్య, సాంఘిక మర్యాదలను కాపాడ వలసిన వారు స్త్రీలే. నేటి మన స్వతంత్రభారతీయులలో రాజకీయముల వలెనే సాంఘిక సాహిత్యరంగములు గూడ ముతాలలో పడిపోయినట్లు తోచుచున్నది. సేవాధర్మము లేని వారికి శాసనములో స్థానము సంఖ్యాబలముచే లభించినట్లే సాహిత్యపు లోతులు రుచి యెరుగని అమాయకులకు అగ్రస్థానము. అకాడమీలలోను తదితర సాహిత్య సంస్థలలోను లభించుచున్నది. ఇట్టి వాతావరణమే సాంఘికవ్యవస్థలోను గోచరించుచున్నది. స్వతంత్రదేశములో ఇట్టి చెడుగులను ఆరి కట్టి మహిళాలోకము దేశమును అదర్శవంతముగా చేయుటకు ముందుకు వచ్చి అన్ని రంగములలోను దేశ పురోభివృద్ధికి తోడ్పడ వలసిన సమయము ఆసన్నమైనది.

తెలుగు వారి ఆచారాలు

శ్రీమతి వేదవతిదేవి

మంచి వేస్తున్న మండు చేసవి మధ్యాహ్నం హఠాత్తుగా ఒక చిరుగాలి వీచినట్లుంది. ఆ మంద స్వనం చల్లగా రోపలకు దూరి నా ఒంటిని స్పృశించేసరికి ప్రాణం హాయి అనిపించి లేచి ఎరందారోకి వచ్చాను.

నింగిలో నుంచి తొలరి తొలిమబ్బు ఒకటి తొంగి చూచింది.

నాకు ఆ చక్కని దృశ్యం చూసేటప్పటికి గుండెల నిండుగా పీదో రాగిం నిండిపోయింది.

"అషాఢస్య ప్రథమ దివసే మేఘ మశ్లేష్ఠ సానుం
ప్రవక్రీడా పరితత గజ ప్రేక్షణీయం దదర్శ"

మేఘసందేశంలోని ఈ శ్లోక పాదం గుర్తుకు వచ్చింది నాకు. తలపత్తి నీలాంబరంలో నీలాయ వెదజల్లుతున్న మబ్బు పిల్లను సమార్థంగా వరామర్చించాను.

ఓహో! అషాఢ మాసం వచ్చేసింది! ఈ వేళ ప్రథమ దివసం చాటోలును!

విరహాగ్నిలో వేగిపోతున్నాడు యక్షుడు. ఎక్కడో దూరాన ఉన్న ప్రియురాలికి ప్రేమ సందేశం మోసుకు పోవటానికి ఈ అషాఢ మాసపు తొలకరి మేఘం ఉపకరణం అయింది కాటోలు!

ఉన్నటుండి కారునల్లగా వ్యాపించి ఆ మబ్బు బాలిక స్పృగ్ మందహాసం చేసినట్లు, నన్నని మెరుపుతీగె ఒకటి తాస్యంచేసి మాయమయింది.

గజరాజు తెల్లని దంతాలతో అడ్డంగా రాపాడినట్లు ఆ శంపాలర ఆ విరహార్తుడికి కనిపించిందట!

నాకు నవ్వువచ్చింది. అసలు ఈ అషాఢ మాసం కూడా అటువంటిదే కదా! వస్తూ వస్తూనే క్రొత్త జంటల్ని వేరుచేస్తుంది. నవ దంపతుల మధ్య అడ్డుగోడగా వెలుస్తుంది!

అషాఢం వచ్చిందంటే ఆంక్ష పెట్టినట్లే!

అత్తా అల్లుడూ గడవ దాటకూడదు!

అత్తా కోడలూ ఎదురు పడకూడదు!

ఏమిటో ఈ ఆచారం!

ఎందుకో ఈ ఆంక్ష!

పాపం, పిల్ల పుట్టిందోనూ, అల్లుడు అడంగులోనూ అషాఢాన్ని శాపనార్థాలు పెట్టుకుంటూ కాలక్షేపం చేయవల్సిందే!

నేను చచ్చిన రోపలకు వరిగెత్తి బామ్మమీద వడ్డాను. రాట్నం వదుకుడూ ఉన్న బామ్మ—

"నీ తొందర దొంగల్తోలా! ఏం పిల్ల వేసువు?"... అన్నది

"నాకోసంగతి చెప్పాలి బామ్మా! ఆషాఢ మాసంలో మొగుళ్ళూ పెళ్ళాలూ—అంటే కొత్తగా పెళ్ళయిన వాళ్ళు లే—ఒక దగ్గర ఎందుకు ఉండకూడదు! అత్తా అల్లుడూ—అత్తాకోడలూ ఒక గడవ ఎందుకు దాటకూడదు!"... అన్నాను.

బామ్మను నేనీవ్రళ్ళ ఎంతో ధీమాగానే వేళాను. ఎందుకంటే నాకు వచ్చే ఈ సవాలక్ష సందేహాలన్నిటికీ సమాధానం చెప్పగల ఒకే ఒక సోర్స్ (Source)—బామ్మ—అని నాకు బాగా తెలుసు.

ఆచారాలు బాగా పట్టుకుంటుంది అవిడ. అడుగడుక్కూ ఆంక్షలు పెడుతూ ఉంటుంది. ప్రతిదానికీ—'మంచిదీ'—'మంచిది కాదూ'—అంటూ సిద్ధాంతాలు చెబుతూఉంటుంది. ఆ 'మంచి'—'చెడూ' బామ్మ దృష్టిని దాటిపోవటం చాలా అరుదు.

బామ్మ నా వంక చూచి నవ్వి అన్నది.

"వేళా శు ఎక్కువగా మాఘ మాసంలోనే చేస్తుండేవాళ్ళ కదుటే వెనక్! పెళ్ళయిందగర నుంచీ కొత్త అల్లుడు మనుగొడుపులు కుడుస్తూ అత్తవారింటో తిప్పవేసుకుకూర్చునే వాడు. అరు నెలలయినా అల్లుడు గడవ దాటకపోతే, అమర్కాడ లేకుండా ఆట గాడ్ల సాగనంవటానికి మనవాళ్ళ ఈ ఎత్తువేళారు!"

ఆరు నెలలు అత్తారింటో మతం వేసుకూర్చునే ఆ వెనుకటి అల్లుళ్ళకు పసి పాటా ఏమీ ఉండేది కాదా ఏమిటి! అసలు వాళ్ళకు అన్నాళ్ళు అత్తారింటో తిని కూర్చోవటానికి అభిమానం అట్లు వచ్చేదికాదా! వాళ్ళకు కాలం ఎట్లా గడిచేది?... అన్నీ సందేహాలే నాకు.

"వెనుకటి వాళ్ళ అంతేనే పిల్లా! ఈ చదువులూ, ఉద్యోగాలూ అప్పుడెక్కడవీ! శలవు మంజూరు అయిందనీ, కాలేదనీ గొడవ ఉండేదికాదు. వ్యవసాయపు పనులవీ ఉంటే, ఇంటికయిన తండ్రో, అన్నగారో చూచుకునేవారు. ఇహ, అత్తారింటో అన్నాళ్ళు ఉండటానికి అభిమానం గురించి అంటావా! పెళ్ళయిన ప్రతి కొత్త అల్లుడూ చేసే పనే అది! కాలం గడవటం అంటావా! కొత్త పెళ్ళాంతో కాలం గడవటానికేముందే! పగలంతా పేలా వచ్చీనుగా ఊళ్ళో షికార్లు తిరగటమూ, రాత్రి అయేప్పటికి పెళ్ళాంతో సరసాలు మొదలు పెట్టటమూ"... అంటూ నా సందేహాలన్నిటికీ సమాధానాలు చెప్పింది బామ్మ.

"ఓహో! అత్తారింటో హసీమూన్ అన్నమాట!"

"ఏమి హాసీమూల్లయో కాని, అరునెల్లా ఆ అల్లుళ్ళు బాగా యించేటప్పటికి ఆ అత్తారికి మాత్రం తలప్రాణం తోకకు వచ్చేది!"

ఫిబ్రవరి, 1974

“ఏం!”...అన్నాను.

“ఇప్పట్లాగా అనుకున్నావా ఏమిటే పిల్లా! అల్లుడింట్లో ఉన్నాడంటే ఎంత సందడి; ఎంతపని; ఎన్ని మర్యాదలూ! ముప్పుటా అన్నాని తినేవాళ్ళ అప్పటి అల్లుళ్ళు. ముప్పుటా వంట చేసి వేడివేడిగా పెడింద వలసిందే! కాఫీలూ గ్లాస్ లోకపోయినా, గారెలూ, బూరెలూ, కుడుములూ, మున్నుండలూ, ఇట్లా ఆ రోజుల్లో చేసుకునే పిండి వంటలన్నీ చేసి పెట్టేవాళ్ళు. వారం వారం మంగర్చి పిలిపించి, నూనె వట్టించి, సలాగు పెట్టించి రల అంటించే వాళ్ళు. పండగొస్తే కొత్త బట్టలవీ సరేసరి!”

మరో మాటలో చెప్పాలంటే! ఆ కొత్త బట్టలు అత్తారింట్లో రాజభోగాలు అనుభవిస్తూ ఉండేవాడు. ఆ భోగాల్నీ, అంతకు మించి కొత్త పెళ్ళాన్నీ వదిలిపెట్టి పోవడం చుహూకర్తంగానే ఉండి ఉంటుంది పాపం ఆ లభ్యకడికి!

అందుకే మనవాళ్ళ ఆషాఢ మాసం ఎంక పెట్టుకుని ఈ ఆంక్ష ఏర్పాటు చేసుకుని ఉంటారు! అదీ సంగతి! అల్లుడికి ఆలక రాకుండా తెలివిగా ప్లాను వేశారు! అదే మనకు ఆచారంగా వచ్చి ఉంటుంది.

తుమ్మలలు

తుమ్మలను గురించి దామ్మపెట్టే ఆంక్షలు ఇన్నీ అన్నీ కావు! అసలు తుమ్మలనేని మనకెవరికీ చెప్పిరావుకదా! నాకు మరీని! అవి దొర్తిగా అసందర్భమైన సమయాల్లోనూ, అనువుగాని స్థలాల్లోనూ నన్ను పట్టుకుని వేటిస్తుంటాయి.

బామ్మ అలా వసారాలో కూర్చుని రాట్నం వడుకుతూ వుంటే, గడపమీద కూర్చుని ఆవిడతో ముచ్చట్లాగుతూ కూర్చున్నప్పుడు నాకు ఒకటి అరా తుమ్మలు రావటం కద్దు! అందుకు పరిహారం బామ్మ పట్టుకున్న చేపేస్తుంది. లేను చేస్తున్నపని ఆపి, లేచి వెళ్ళి ఇన్ని నీళ్ళ చేత్తో పట్టుకు వచ్చి నానెత్తిన చిలకరిస్తుంది.

“ఏమిటమ్మా ఇదీ!” ... అంటే,

“అయ్యో! గడపగండం కాదుటే!” ... అంటుంది.

ఎప్పుడైనా దొడ్లో రోటిమీద కూర్చుని తుమ్మినా అంటే! రెండు బియ్యపుగింజలు తెచ్చి నా నెత్తిన చలుతుంది. దానితో ఆ తుమ్మకు పరిహారం అయినట్లే ఉసిరి తీసుకుంటుంది.

ఇహ తుమ్మడానికి బొత్తిగా అసందర్భమైన సమయాలు ఆవిడ దృష్టిలో వేరే ఉన్నాయి. ఎవరైనా ఇంట్లోనుంచి బయలుదేరే వేళకు అవుకోలేని తుమ్మవస్తే, వాళ్ళప్రయాణం విడిగా ఆపు చేయిస్తుంది. వాళ్ళలోపలకు వచ్చి కాళ్ళూ చేతులు కడుక్కుని పుక్కిలించి ఊసి, పసిపిల్లని మాయ చేసినట్లు ఆ తుమ్మ దుప్పలి తాన్ని మాయచేసి, అప్పుడు అడుగు బయట పెట్టవలసిందే!

ఏదైనా కుభకార్యం జరుగుతూ ఉన్న సందర్భాల్లో కూడా బొత్తిగా సమయ సందర్భాలెరగని తుమ్మ వస్తూ ఉంటుంది నాకు. ఆపుకుందామని చేసిన ప్రయత్నం విఫలం అయి, ముఖం ఇంత లోపున కందిపోయి, వెకారంగా అయినా కూడా, ఎల్లాగూ అది బయటకువచ్చి తీరుతుంది,

ఆ సమయాల్లో ఏమి చేయటానికి వీలుగాక, బామ్మ నావంక కొరకొరా చూస్తుంది.

నాకు నెలకొక సారయినా, వంతుగా వచ్చి పోతూ ఉంటుంది జలుబు భారం. వస్తూ వస్తూ, తుమ్మ తెలిపి కూడా వెంటేసుకు వస్తుంది. అందుకే, ఈ తుమ్మల విషయంలో బామ్మకు నామీద తరచుగా దొరెడు కోపం. ఆసంతృప్తి కలుగుతూ ఉంటుంది!

వైస్సు ఈ తుమ్మల్ని గురించి చెప్పేకథ వేటుగా ఉంటుందని నాకు తెలిసినా, బామ్మ ఎదుటపడి నా సిద్ధాంతాన్ని చెప్పగలిగే సాహసం లేదు నాకు!

చిన్నప్పుడు ఆడుకుంటూ, గెంతుతూ, కాకార జాపుకుని లోకాభి రామాయణంలో మునిగి పోయిన పెద్ద వాళ్ళ కాళ్ళ మీదుగా దాటి పోయే వాళ్ళం. బామ్మ అది చూచి భగ్గుమనేది. “అలా కాళ్ళ దాట కూడ ద్రా!” ... అంటూ చెయి పట్టుకుని తీసుకువచ్చి, మళ్ళీ ఆ కాళ్ళ మీదుగా వెనక్కు దాటించేది. అప్పుడేమీదో తెలియక పోయినా, మొన్నీ మధ్య అందులో విశేషం ఏమిటని బామ్మని అడిగితే ఇలా చెప్పింది.

కాళ్ళ దాటించుకున్న వాళ్ళ అయిదోతనం పోయి దాటిన వాళ్ళకు వస్తుంది! చిర్రమైనది ఈ అయిదవ తనం-అనిచిస్తుంది!

తల అంటు కోవటానికి నాకెప్పుడూ సమయం కుదరదు! జలుబులేని సమయం ఎప్పుడో చూచుకుని, రలంటుకుందామని మాడున అమృదం పెట్టుకున్నానా, బామ్మ చూచిందంటే చేతిలోపని మానేసి, కొంపలంటుకు పోయినట్లు పరుగెత్తుకు వస్తుంది. చేతి నిండా అమృదం పంపుకుని మాడుకి పట్టించి మర్తన చేస్తుంది!

“ఎన్నిసార్లు చెప్పినే పిల్లా నీకు ఎవరికి వారే నెత్తిన మానెపెట్టుకో కూడదని!” ... అంటూ మందలిస్తుంది.

అమృదం నెత్తిన పెట్టేముందు వేలితో ఒక్కచుక్కునూనె తీసి నేల రాలుస్తుంది! అది నేల తల్లికి నైవేద్యం కాబోయి!

శకునాలు

శకునం చూచుకుని బయలు దేరటం మనకు ఇప్పటికీ ఆసనయితీలో ఉన్న ఆచారమే! ఒంటి బ్రాహ్మణుడు, పిల్లి, వితంతువు, కొత్తకుండలు-ఇవన్నీ ఎదురు రాకూడని నిషేధపు శాలీలు, వాటి ఖర్చుకాలి అవి ఎదురువస్తే, ఆ ప్రయాణం అంతటోతో ఆపుకోవటమో-మరీ తప్పనిసరి అయితే, లోపలకువచ్చి కాళ్ళూ చేతులూ కడుక్కుని కొంపనేపు ఆగి మళ్ళీ ప్రయాణం చేయటమో-చేస్తారు మనవాళ్ళు.

ముత్తయిదులో, పసిపిల్ల తల్లో, మజ్జిగ కుండతో గొర్రెతో ఎదురువస్తే, ఆ వెళ్ళిన కార్యం ఘంటా పథంగా సానుకూలపడుతుందని మన వాళ్ళ ఊహ.

ఇది వట్టి ఉహా, లేక గట్టిగాదో-ఎవరికి వారే అనుభవంలో తెలుసుకోవల్సిన విషయం.

అలా మంచి శకునం చూచుకుని వెళ్ళే ఆసామిని

“ఎక్కడకు? ... అంటూ కట్టుకున్న పెళ్ళామైనా ఆడక్కడడు! అడిగితే ఆ పన్నెంతటితో ఆఖరియినట్లే!”

■ ప్రయాణానికి ముఖ్యమైన అడ్డంకులు అష్టమి నవముఖాః ఇవి ఏ శుభకార్యానికి వనికి రాని ఉట్టి శనిగ్రహపు తిథులు!

మరి ప్రేతాయుగంలో రామచంద్రుడికీ, ద్వారకంలో శృష్ట మూర్తికీ-అవతారం ఎర్రటానికి ఈ రెండు తిథులే ఎందుకు కావలసి వచ్చినాయో! భగవద్వ్యూహపులు వాళ్ళు, ఏదోవిశేషం లేకపోతే, ఆ పుణ్యమూర్తులు రమ అవతరణానికి ఆ రెండు దిబ్బాలా ఎన్నుకుని ఉండరని నా నమ్మకం!

ఆ మాట నేనన్నానటే, బామ్మతో మరో వివాదానికి నాందీప్రసాదన చేసుకున్నానన్న మాటే!

ప్రయాణాలు

ఆదివారం వడపటి ప్రయాణం చేయకూడదని కూడా అప్పడప్పుడూ అంటూ ఉంటుంది బామ్మ.

“రెళ్ళూ, బిమ్మలూ, విమానాలూ ఏవైపుగా ప్రయాణం చేస్తున్నాయో అంచనాలు కట్టి ప్రయాణం కుదుర్చుకోవటం ఎవరికీ సాధ్యం!”... అని నేను కొంటే తనానికి అంటే,

“అంత తూర్పు వడమరా తెలియ కుండా పోతుందా ఏమిటే సీకు!”... అంటూ గదమాయిస్తుంది.

అలాగే పొరపాటున ఆదివారం పూట తలంటు కుండామని సన్నాహం చేశానా బామ్మ చీవాట్లు తప్పవు.

“అడపిల్లలు ఆదివారం చలంటుకుంటే ఆవగింజంత అయి దవరనం తక్కువవుతుంది!”... అంటూ గదుము కుంటుంది.

“మరి మగవాళ్ళ అంటుకుంటేనో!”... అని నేను సవాలు చేస్తే,

“అయ్యర్థాయం తరుగుతుంది”... అంటూ తక్కిమని సమాదానం చెబుతుంది.

హతోస్మి! ఆదివారం తెచ్చిపెట్టేపాట్లు అన్నీ ఇన్నికావు అయితే!

బామ్మకు ఇంచుమించు ప్రతి వారమూ ఏదో ఒకవని చేయటానికి నిషేధమైనదిగానే ఉంటుంది!

మంగళవారం వస్తే పాతగుడలు కట్టుకో కూడదంటుంది! మంగళవారం మంగలంపెట్టి వేయించ కూడదు.

మంగళ బుధవారాలు మంచాలు బిగించకూడదు!

శుక్రవారం పసుపు కొట్టుకోకూడదు!

ఇలా చెప్పకుంటూ పోతే, బామ్మచెట్టే ఆంక్షలకు లెక్కలేదు!

మంగళవారమో, శుక్రవారమో, అష్టమిపూటో, గాజుల పెట్టి వచ్చడని మోజుగా గాజులు తొడిగించుకోబోతే, వల్లమాలిన కోపం వస్తుంది బామ్మకు, సనేమీరా వల్లకాదంటుంది.

బస్తీలో షాపులకు వెళ్లి అన్నివస్తువులూ గాజులు కూడా కొనితెచ్చుకొనే ఇప్పటివాళ్ళకు బహుశా ఈ ఆంక్ష తెలిసి ఉండకపోవచ్చు.

అష్టమి అమావాస్య వస్తే, కొత్తమడర విప్పి, కొత్త బట్టలు కట్టుకోనివ్వదు బామ్మ.

ఇలా ప్రతి పనికి “కాదూ, కూడదూ, వల్లకాదు...” అంటూ అడ్డం వచ్చే బామ్మని చూస్తే ఒక్కొక్కసారి చిరాకుగానే ఉంటుంది.

కానీ, ఏంచేస్తుంది పాపం అవిడ! ఈ ఆంక్షలన్నిటికీ కర్తవ్యభారం అవిడకాదు పాపం! ఏనాడో మనవాళ్ళ తంతు తామే విధించుకున్న కట్టుబాటులివి. వాటిని తుల్యతప్పకుండా అనుసరించటం మూలమే ఆచారం వాళ్ళకు తెలుసు.

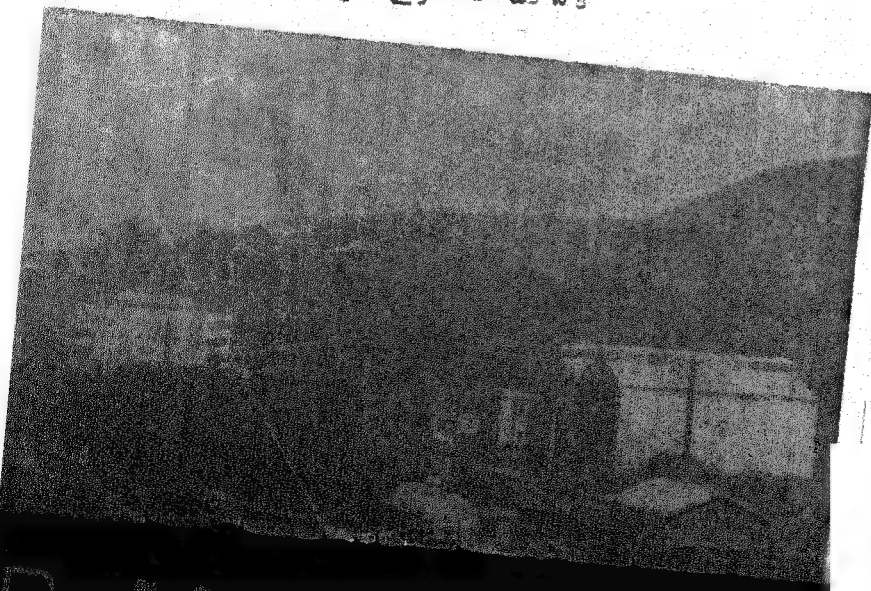
ఆ నమ్మకాలూ, ఆచారాలూ ఒక్కొక్కసారి చిత్రంగా కనిపిస్తాయి, స్థూలంగా చూస్తే, ఈ లరం వాళ్ళకు ఇవంతా—“మూఢ నమ్మకం—చాదస్తం—సింగినాదం—జీతకర్త”—... అనిపించేంత విచిత్రంగా ఉంటాయి. కానీ, ప్రతి చాదస్తానికి ఏదో ఒక మూలకథ ఉంటుందనే నా నమ్మకం. ప్రతి ఆచారానికి కాకపోయినా కొన్నిటికై నా శాస్త్రం జవాబు చెపుతుందని నా విశ్వాసం. ఆ చాదస్తానిక్కానీ, ఆ ఆచారానిక్కానీ కారణ భూతమైన మూలకథ వరమానంలో మనకు వర్తించేదీ కావచ్చును, కాకనూ పోవచ్చును.

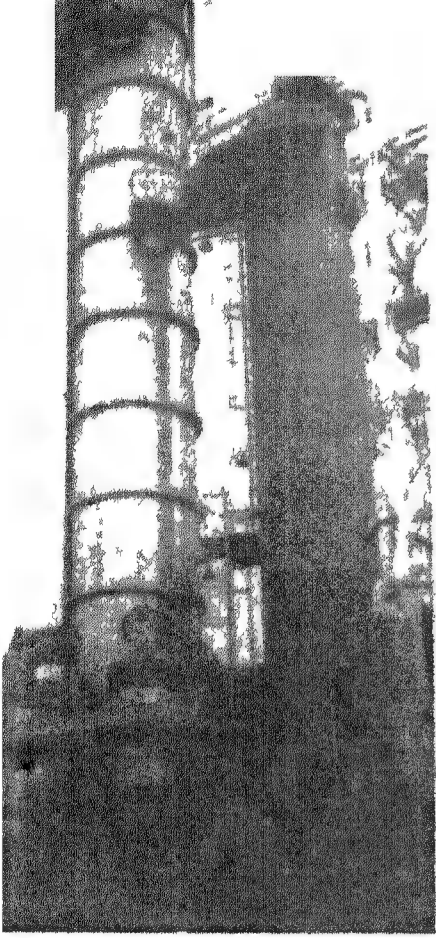
ఇంట్లో బామ్మ నడయాడుతూ ఉన్నదీ అంటే—ఈ “సింగినాదాలూ—జీతకర్తలూ”—కూడా నడయాడుతున్నట్లే! అందుకే బామ్మను చూచి—ప్పుడల్లా నాకు మన తెలుగు ఆచారం ఎదురు వచ్చినట్లుంటుంది.. తెలుగు తనం మూర్తిభవించి నడచి వచ్చినట్లుంటుంది. ★

అవుటర్ హార్బరులో బ్రేక్ వాటర్ నిర్మాణానికి 500 టన్నుల బరువుగల కాంక్రీటు
దిమ్మనుచేర్చుతున్న బ్రహ్మాండమైన క్రేన్.

హిందూస్థాన్ డ్రైవ్ లో ఒక వాం

కోమండర్ ఎరువుల కర్మాగారంలోని అమ్మోనియా విభాగం

కోమండర్ ఎరువుల కర్మాగారంలోని
యూరియా గోపురం

అవుటర్ హార్వరు కాలాకు నార్త్ బ్రేక్ వాటర్ నిర్మాణం దృశ్యం

మమభిభారతము

కవిగణాంశుల లక్ష్మణాశ్రయి

72

ప్రపంచస్పష్టి ఆ రహస్య ప్రజాస్పష్టి చేయవలెనని భగవంతుడు తలచెను. అట్లు ఆయన తలచుటతోడనే ఆయన నాభియందు సనారస మైన కమలము ప్రకటింపబడెను, అనాభి కమలమునుండి చతుర్ముఖ బ్రహ్మ పుట్టెను. ఆ కమలమునందు కూర్చొనియున్న చతుర్ముఖునకు సమస్త జగత్తు శూన్యముగా కనపడెను. జగత్తును సృజించుటకు గాను ఆయన తన మనస్సు నుండి తనతో సమానులగు 'మరీచి' మొదలగు తొమ్మిండుగురు బ్రహ్మర్షులను సృజించెను. ఆ సవ బ్రహ్మలు చరాచరాల్పకమైన యీ సర్వప్రపంచమును సృజించిరి. ఇంతయేకాక వారు యక్ష-రాక్షస-భూత-పిశాచ-నాగ-మనుష్యులను గూడ సృజించిరి. ఆ ప్రజావతికి మూడు అస్త్రములు కలవు — బ్రహ్మ మూర్తియై ప్రపంచ సృష్టినిచేయును. విష్ణుమూర్తియై తోకరక్షణము చేయును. రుద్రమూర్తియై దానిని శమింపజేయును.

“సింధురాజా! అద్భుత కార్యములనుచేయు భగవాన్మరాయణుని చరిత్రను నీవు వేద పారంగతులైన బ్రహ్మర్షుల ముఖమునుండి విన లేదా?” అని పరమేశ్వరుడైన శంకరుడు చెప్పి తరువాతి వృత్తాంత మును గూడ విట్లు చెప్ప దొడగెను:—

“అట్లు సమస్త ప్రపంచము జలమయమైన యేకార్థవముకాగా అప్పుడు తనబడుచున్న ఏ కాకాశము నందు భగవంతుడు వృథివిని వెదకుచు వర్షాకాల రాత్రులందు మిణుగురు పురుగునలె మిణుకు మిణుకు మనుచు సందలించుచుండెను. భూమిని స్థిరముగా నొకచో స్థాపించుటకు అట్టి స్థానమును వెదకుచుండెను.

పరాహువతార వర్ణనము

“జలములో మునిగియున్న భూదేవిని ఉద్ధరింప దలచెను. కాని, భూమిని తాను ఏ రూపమును ధరించి ఉద్ధరించవలెనని యోచించి, జలక్రీడకు రగిన పరాహరూపమును మనస్సుతో సృజించెను. వెంటనే భగవంతుడు వేదవాక్యము నందు నిహపిరమైన పరాహ రూపమును ధరించి జలమునందు ప్రవేశించెను. ఆ విశాల వర్షతాకార మైన పరాహరూపము నూరుయోజనము (ఆమడలు) పొడవు, పది

యోజనముల వెడల్పు గలిగి కోరలు ముక్కులి వదునై ప్రకాశించుచు నుండెను. పరాహస్వామి కంఠస్వరము మేఘగర్జనమువలె గంభీరముగాను, శరీరకాంతి వరామేఘకాంతివలె నల్లగా నుండెను. జలములో నుండి భూమిని ఒకకోరచేత పైకి ఉద్ధరించి దానిని స్వస్థానము నందు నిలిపెను.

నరసింహవతారము

“ఆ తరువాత మహాబాహు బ్రహ్మలియైన విష్ణుభగవానుడు ఒక అపూర్వ శరీరమును ధరించెను. దానిలో సగము మనుష్యుని రూపము, సగము సింహరూపము ఉండెను. ఆ నరసింహస్వామి రాక్షసేంద్రుడైన హిరణ్యకశిపుని సభలో ప్రవేశించి యరవితో చేయి కలిపెను. రాక్షసులకు ఆది పురుషుడు దేవత్రపునైన హిరణ్యకశిపుడా నరసింహరూపమును చూచి మిక్కిలి క్రోధావేశము చేత కనులు ఎఱుఱిపెను. అతడొక చేతితో శూలమును, కంఠము నందు పుష్పమాలికను ధరించియుండెను. నీలిమేఘములతో సమాన మగు రూపముగల ఆ దైత్యరాజు మేఘగర్జనమువంటి ధ్వనిచేయుచు నరసింహ స్వామిపైకి దాడి చేసెను. అతనిని నరసింహస్వామి తనవాడియైన చేతి సఖములచేత చీల్చెను.

వామనావతారము

“ఇట్లు భగవంతుడు దుష్టుడైన హిరణ్యకశిపును సంహరించి, తోకపితముకోరకు మరియొక యవతారమును ధరించెను:—అదితి గర్భమునందు కశ్యపునకు పుత్రుడుగా జన్మించెను. అదితిదేవి వేయి సంవత్సరములు గర్భధారణ చేసి కొడుకును గనెను. ఆ బాలుడు వర్షాకాలమేఘమువలె నల్లగా నుండి ప్రకాశించుచున్న కన్నులతో వామనాకారమున (పొట్టిగా) నుండెను. చేత దండమును, కమండ లమునుధరించి వక్షమునందు శ్రీవల్సము (శుభ్రమైన ఒక మచ్చ) తో భూషితుడై యుండెను. జటా యజ్ఞోపవీతమును ధరించి బాల రూపముతోనున్న భగవంతుడు బృహస్పతితో కూడ దానవేంద్రుడైన బలిచక్రవర్తి యజ్ఞశాలలో ప్రవేశించెను. వామన రూపములో నున్న అతనినిచూచి బలిచక్రవర్తి సంతోషుడై “బ్రాహ్మణో త్తమా:

నిన్ను చూచి చాలగా ప్రేమపడెను. నీకు ఏమి కావలెనో కోరు కొనుము, ఇచ్చెదను" అనియనెను, అప్పుడు వామన భగవానుడు అరనిని స్వస్తివాచనము చేరి ఆశీర్వాదించి నవ్వుచు "దానవేంద్రా నాకు మూడు అడుగుల భూమిని దానముగానిమ్ము." అని అడుగినే అవివ్రతవర్తి ప్రసన్నుడై దానముచేసెను. మూడుగుల భూమిని కొలచునప్పుడు భగవంతుడు అద్భుతముగ విశ్వరూపమును ధరించి సమస్త భూమండలమును మూడుగులతో కొలచి ఆరంభించుకొని దానిని ఇంద్రునకిచ్చెను. సింధురాజా ! నీకు దామనాచలంబు ౩౪ వెప్పి దిని ఆ వామన భగవంతుని నుండియే సమస్త దేవతలు ఆర్చి పించిరి ఈ ప్రపంచముగూడ విష్ణుభగవానుని నుండి సృష్టినందు చేరి దీనికి 'వైష్ణవము' అని పేరు వచ్చెను.

కృష్ణావతారము

"దుష్టక్షణము, ధర్మక్షణము చేయుటకంటె భగవంతుడు యదు పంశమునందు కృష్ణుడను పేరుతో మానవుడుగా నవతరించెను సింధురాజా! అరనిని 'అనాది' అనంతుడు జననరహితుడు, దివ్య స్వరూపుడు, స్వస్వసిద్ధుడు, జగద్విధితుడు, అనియందచు స్తుతించు మందురు పండితులు అభగవంతుని గుణములను గానచేయుచు, అతని ప్రవిధి చరిత్రను వర్ణించుచుందురు అతనినే అవరాణితుడు, శంఖ దండ గదాధరుడు, పీఠాంబరవిభూషితుడు" శ్రీపల్లవాంఘమునైన భగవంతుడు శ్రీకృష్ణుడు, ససుపలతో మానవులు స్తుతించుచుందురు శస్త్రాస్త్ర విద్యావిశాలదులతో శ్రేష్ఠుడైన అర్జునుడు ఈ శ్రీకృష్ణ భగవానుని చేతనే సురక్షితుడై యున్నాడు. ఆ భగవంతుడు అరుసునిడు కథముందే కూర్చుని అతని యుద్ధముందు మహాయముచేయు చుంటును. ఆకాలము చేరి అర్జునుని జయించుట దేవతలకు గూడ సాధ్యము కాదు. ఇది మార్కండేయ మూలముల నుండి :

సైంధవునకు పరప్రదానము

సింధురాజా ఒక్క అరుసుని కన్ను మిగిలెను పాంప పులను, యుధిష్ఠిరుని స్వస్థైర్యమును, నీచు ఒక చిముమాత్రము జయించగలవు, ఇది నీకు నేను వరముగా నిచ్చుచున్నాను."

జయమేయ మహారాజా! పార్వతీ పతి, భగవంతుడైన పరమేశ్వరుడు సమస్త పాపములను హరించువాడు. అయ్య పశువులంటి జీవులను సంరక్షించును, దక్షయజ్ఞమును ధ్వస్తము చేసినవాడు, బ్రహ్మములను నాశమొందించినవాడు. ఆయంతు మూడు నేత్రములుగలవు. అతడే భగదేవత నేత్రమును నష్టముచేసెను. ఉమా దేవిసర్వదా ఆయ్య శరీరముతో సగమై అతనితో కలిసి యుండును. అట్టి భగవంతుడు సైంధవులకు అరుసుని మహిమను ఎర్పించి చెప్పి తన సమస్త ప్రమాదాదిగుణములతోపాటు, పార్వతీ దేవితోపాటు అక్కడనే అంతరానము చెందును. మూర్ఖుడైన సైంధవుడుగూడ తన యింటికి పోయెను. పాండవులు ఆ కౌమ్యక వనములోనే యుండిరి." అని వైశంపాయను మహాముని చెప్పిన సైంధవుని వృత్తాంతమును విని జనమేజయ మహారాజు "మహామునీ! ద్రౌపది అపహరణము చేరి మిక్కిలి కేశమును అనుభవించిన పాండవులు, ఆ తరువాత, ఏమి చేసిరి?" అని యడుగగా వైశంపాయనుడిట్లు తరువాత కథను ఇట్లు చెప్పదొడగెను:—

"యుధిష్ఠిరుడు మార్కండేయ మహామునితో 'మహామునీ! యుధిష్ఠిరునిండి పుట్టిన యీ ద్రౌపది పాండవులకు భార్యయై యెప్పుడున్నది. కలవగవానుడు, విధి విర్మితమైన దైవము, సమస్త ప్రాణుల సరివ్యతి (వారికి సంభవించుదోపు భుజన), ఈ మూడును మిక్కిలి ప్రబలములు. వీటిని ఎవడుగూడ చాట జాలడు. అట్లు కాకున్నచో, ఈ మాభార్య ద్రౌపది ధర్మజ్ఞురాలు, ధర్మరక్షణమునందు ఆసక్తిగలది. ఇట్టి యీమెకు వర పురుషునిచే నివహించవలదు దోషము, ఎట్లు కలిగెను? ఇది చూడగా పరిపథమై సప్రసవర్తన గలవాని యెడల అసంఖ్యమైన దొంగలనము అంటగట్టినట్లు ఉన్నది. ద్రౌపది యెప్పుడుగూడ ఏ పాపము చేసి యెరుగదు. నిందితమైన కార్యము చేసినది కాది. సర్వదా బ్రాహ్మ మెలకు పేషా సర్కారములు చేయుచు ధర్మాచరణమునందు కర్చురు రాలై యుండును. అటువంటి ధర్మాత్మురాలినిగూడ సైంధవుడు మూఁడుదితో అపహరించెను, ఆ కారణముచేతనే అతనికి శిరోముంచునము, సవరివారముగా యుద్ధముతో అవసయము కలిగెను. వారినందరిని జయించి చిరిగి మేము ద్రౌపదిని తెచ్చుకొన్నాము. మేము ఎప్పుడుగూడ డిహించని భార్యాపహరణము, బంధుజనము ద్వారా దేవ ధ్రుంఘము మారు కలిగెను. ప్రపంచముతో నావంటి సుంద భాగ్యుడు మరియెవడైన నున్నాడా? అట్టి వానిని పూర్వము మీరు ఎక్కడైనను చూచి యున్నారా? దయ యుంచి తెలుపుడు" అని యడుగగా మార్కండేయ మహా ముని యిట్లు రామాయణ కథ చెప్పి చొడగెను —

శ్రీరామ చరితము

"యుధిష్ఠిర మహారాజా! పూర్వము రాముడు నీ కంటె ఎక్కువ కష్టపడినాడు, అచింతితుని బలవంతుడైన రాముడు ఆశ్రమమునుండి హరి ఏ దాయపును సంహరించి రీసికొని పోయెను. రాముడు కుగ్రీవుని బలహోయముతో సమద్రముపైన నేటపును బంధించి కంటకు దహించి, రావణరాక్షసుని సంహరించి భార్యను చిరిగి తెచ్చుకొనెను". మార్కండేయుడు చెప్పిన రామ పుర్రాంతమును విని ధర్మరాజు, "భగవన్! రాముడు ఏ బలముతో పుట్టెను? ఆయన బలవరాక్రమములెట్టివి? రావణు చెప్పి కొడుకు? అతనికి రామునితో నెట్టివైరము ఉండెను? ఈ విషయములన్నియు నాకు సవివరముగా తెలుప వేదదను, అనాయాసముగా మహాకార్యములను సాధించిన రాముని చరిత్రము వినగోరుచున్నాను" అని యడిగెను. మార్కండేయుడిట్లు చెప్పదొడగెను.

సీతారామాదుల జననము

"పూర్వము ఇక్ష్వాకువంశమునందు 'అజాదు' అనురాజు ఉండెను. అతని పుత్రుడు దశరథుడు, అతడు సర్వదా స్వాధ్యాయ పరుడై కుదిగానుండెను. అతనికి రామ-లక్ష్మణ-శత్రుఘ్న-భరత నామములతో నలుగురు పుత్రులు కలిగిరి. వారు మహాబలవరాక్రమ వంతులు, ధర్మార్థ, జ్ఞానసంపన్నులుగా నుండిరి. దశరథుని ముగ్గురు భార్యలలో రామునిరల్లి కౌసల్య, భరతునిరల్లి కైకేయి, లక్ష్మణ-

శత్రువులపల్లె నులుత్ర. విదేహదేశమునకు 'జనకుడు' అనువాడు రాజుగాఁడనెను. అతనికి 'సేతు' యని పూతురుఁడనెను. ఆయన బ్రహ్మదేవుడే రాముని ధాతృగానగుటకు న్యుజించెను. సీతారాముల జన్మమునుగూర్చి నీచచప్పిరిని. ఇవ రావణాదుల జన్మమునుగూర్చి చెప్పెదను వినుము.

రావణాదుల జననము

"రావణునకు పితామహుడు చరచ్యుఖ బ్రహ్మ. ఆయన సర్వజగత్తునకు ప్రభువు, సర్వప్రపంచ సృష్టికర్త, సర్వజ్ఞుఁడని పాలకుడు. మహాశక్తివంతు, స్వయంభువు (రల్లడిండులు లేని స్వయముగా పుట్టినవాడు) సాక్షి భగవంతుడు. బ్రహ్మదేవుని మనస్సు నుండి పుట్టిన క్రియపుత్రుడు (బ్రహ్మ మానసపుత్రుడు) 'పులస్త్య నామముతో' నొప్పారెను. పులస్త్యునకు 'గౌ' ఆనుపత్నియందు 'వైశ్రవణ' (కుబేరు) నామముతో పుత్రుడు పుట్టిగను. అతడు మహాశక్తి సంపన్నుడు. వైశ్రవణుడు తన తండ్రిని విడిచి పితామహుడగు బ్రహ్మను సేవించుచుండెను. అ కారణముచేత తండ్రి యైన పులస్త్యునకు కోపమువచ్చి చుతన అర్థ శరీరమునే పుత్రుడు జనింపజేసెను. అతడు 'విశ్రవా' నామముతో వెలసెను. ఆ విశ్రవుడు తండ్రి మొదటి కొడుకైన వైశ్రవణునియెడల క్రోధము కలవాడై అతనికి ప్రతికారము (బదులు అపకారము) చేయద పట్టుచుండెను. పితామహుడగు బ్రహ్మదేవుడు వైశ్రవణునియెడల శ్రీతి గలవాడై యతనికి, 'అమరత్వము' ధనేశత్యము, లోపపాలకత్వము' ప్రసాదించెను. ఈ విధముగా చిరంజీవిగాను, సర్వధన రాసులకు ప్రభువుగాను, లోకమునకు పాలకుడుగాను అయిన కుభేరునకు భగవంతుడైన పరమశివుని స్నేహమును, 'నలకూటరుడు' అను అతి సుందరుడైన పుత్రుని, రాక్షస సమూహముచేత విరాజిల్లుచుండు 'లంకా' నామముగల రాజధానిని, కామగమనము (ఇష్టము వచ్చినట్లు పోవు)గల 'పుష్పక' విమానమును, యశశలవైన ఆధిపత్యమును, 'రాజరాజు' అనుపదవిని పితామహుడైన బ్రహ్మదేవుడు ప్రసాదించెను.

"యుధిష్ఠిరా : పులస్త్యుని అర్థశరీరముగా పుట్టిన విశ్రవసుడు మిక్కిలి కోపముతో వైశ్రవణుని (కుబేరుని) చూచుచుండెను. అప్పుడు రాక్షసరాజైన వైశ్రవణుడు తండ్రియగు పులస్త్యుని కోపమును పోగొట్టి అతనిని ప్రసన్నునిజేయుటకు సర్వదా యత్నించుచుండెను.

"రాజరాజైన కుబేరుడు లంకలోనే నివసించుచుండెను. మనుష్యులు మోయుసల్లె మొదలైన వాహనములయందు ఆరడు సంబంధించుచుండెను. కనుక అతడు 'సరవాహనుడు' అని పిలువబడుచుండెను. అతడు తనతండ్రి సేవకొరకు ముగ్గురు రాక్షస సన్యాలను పరిచారికలుగా నియమించెను. ఆ రాక్షససన్యకలు నృత్య గీతములందు నిష్ఠురరాండ్రై యుండిరి. వారు సర్వదా పులస్త్య మహామునిని సంతోషపరచుటకు యత్నించుచుండిరి. ఆ ముగ్గురు 'పుష్కోర్కట-రాకా-మాలినీ' నామములు గలవారై యుండిరి. ఆ ముగ్గురుగూడ తన తన శ్రేయస్సును కోరువారై యుండుటచేత

ఒందొరులు స్వరచేత పులస్త్య మహామునికి సేవచేయుచు నలవిని తమకు ప్రసన్నుని చేసికొనవలెనని పోటీపడుచుండిరి.

"పులస్త్యమహాముని ముగ్గురి సేవకు ప్రసన్నుడై ఒక్కొక్కరికి వారివారి యిచ్ఛాను సారముగా లోకపాలురతో సమానమైన పరాక్రమముగల పుత్రులు గలుగునట్లుగా పరము అను గ్రహించెను. పుష్కోర్కటకు 'రావణ-కుంభకర్ణ' నామములతో నిరుపురు పుత్రులు కలిగిరి. వారు రాక్షసాధిపతులైరి. భూమండలము నందు వారితో సమానులైన బలపరాక్రమశాలురు లేకుండిరి. మాలిని 'విభీషణ' నామముగల ఒక్కపుత్రుడు జనించెను. 'రాకా' యను నామకు ఒక్కపుత్రుడు, ఒక్క పుత్రిక పుట్టిరి. పుత్రుని పేరు 'ఖరుడు', పుత్రిక పేరు 'పూర్వణఖ' అని యుండిను.

"విభీషణుడు అందరికన్న నెక్కువ అందగాడు. అతడు సౌఖ్యాగ్రణాలిగాను, ధర్మరక్షకుడుగాను కిర్తవ్యసరాయణుడుగాను నుండెను. విశ్రవుని పెద్ద కొడుకగు రావణునకు పది శిరస్సులు ఉండెను. అతడే రాక్షసులకు ప్రభువుగా నుండెను. అతడు బలపరాక్రమములతోను, ఉత్సాహముతోను సోదరులకన్న మించియుండెను. కుంభకర్ణుడు శరీర బలముతో అందరికన్న మిన్నగా నుండెను. యుద్ధమునందుగూడ నలడు అందరికన్న ఉద్ధతుడు, మాయావియు, యుద్ధకుశలుడునగు కుంభకర్ణుడు అతి భయంకరుడుగా గూడి నుండెను. ఖరుడు ధనుర్విద్యయందు కుశలుడు. బ్రాహ్మణులయెడల ద్వేషము గలవాడై మాంసాహారిగా నుండెను. పూర్వణఖ యొక్క ఆకారము అతి భయంకరము. ఆమె సిద్ధులు-మునుల యొక్క తపస్సును భగ్గుము చేయుచుండెను. ఆ జాలకులందరు వేద విద్య యందు పండితులు. భూరులు, వీరులు, బ్రహ్మచర్య వ్రతమునందు నిష్ఠ గలవారై తమతండ్రియగు విశ్రవునితో పాటు గంధమాదన పర్వతమునందు నుఖముగా నివసించు చుండిరి.

"ఒకనాడు వారందరు తమ తండ్రితో పాటు కూర్చొని యున్న కుబేరుని చూచిరి. ఆ వైశ్రవణుడు మహాశక్త్యముతో విరాజిల్లు చుండెను. అట్లున్న సరవాహనుని చూచి యాబాలకుల మనస్సుతో అనూయద్వేషములు కలిగెను. అందుచేత వారు ఘోర తపస్సుచేసి బ్రహ్మను సంతోష పరచిరి.

రావణాదుల తపస్సు

"రావణుడు పంచాగ్ని (నాలుగు వైపుల నాలుగు అగ్నులు తలపైన మీదుగా సూర్యుడు-ఇవి పంచాగ్నులు) మధ్యమునందు ఒంటికాలిపైన నిలిచి వాయు భక్షణము చేయుచు ఘోరముగా తపస్సు చేసెను. కుంభకర్ణుడు గూడా నియతమైన ఆహారమును తినుచు భూమిపైన శయనించుచు, అతి కఠిరములగు నియమములతో తపస్సు చేయుచుండెను. విభీషణుడు ఉపవాసము చేయుట యందు శ్రద్ధగలవాడై ఒక్కయెండు టాకును మాత్రము తినుచు, బుద్ధి మంతుడై, ఉదారుడై, సర్వదా జపమునందే ఆసక్తి గలవాడై తపస్సు చేయుచుండెను. ఈ ముగ్గురును వేయి సంవత్సరములు తపస్సు చేసిరి. వారిని సేవించుచు, రక్షించుచు ఖరుడు, పూర్వణఖ రమ సోదరులకు తపోభంగము కలుగకుండ సర్వదా కనిపెట్టు చుండిరి. (సశేషం)

రంగాపూర్

ఖగోళ

పరిశోధన శాల

శ్రీ ఎ. పండురినాథ్

గ్రహాలు 12 పున్నాయి. ఇంతవరకు మానవునికి అందుపట్టిన "రెడ్ స్పాట్" ఉన్నది.

ఇంలా ఓరియన్ నక్షత్ర రాశిలో మండుతున్న ఇరువై రెండు కొత్త నక్షత్రాలను జార్జియాలోని అబస్ మన్ ఇలాడే రిసర్చ్ ఇన్స్టిట్యూట్ సోవియట్ వార్తా సంస్థ టాస్ ఇటీవలే ప్రకటించింది. ధగ ధగాయ మానమైన ఇలాంటి గ్రహమండలాలు ఇప్పటికీ 250 వరకునమోదు అయ్యాయి. ఓరియన్ ప్రాంతములో ఈ విధమైన నక్షత్రాలు సీసం రెండువేల వరకువుంటాయని శాస్త్ర పేర్లు విశ్వశిస్తున్నారు.

రంగాపూర్ లోని నక్షత్ర వేధశాల 1988లో నిర్మించ బడింది. దీని నిర్మాణానికి 40 లక్షల వ్యయం అయింది. దీనిని భారత ప్రభుత్వం, యూనివర్సిటీ గ్రాంట్స్ కమిషన్ మరియు ఆంధ్ర ప్రదేశ్ ప్రభుత్వం భరించాయి. దీనిని హైదరాబాద్ పరి సరాలను దూరంగా రంగాపూర్ లో ఎత్తైన కొండపై నిర్మించారు. ఈ కొండ ఎత్తు నక్షత్ర శాల నిర్మించిన చోట సముద్రమట్టానికి 550 అడుగులుంటుంది. కొండపైన ఒక సువిశాలమైన ప్రదేశంలో దీనిని నిర్మింప జేశారు.

ఈ అబ్జర్వేటరీలో అతి ఆధునిక దూరదర్శిని యంత్రాన్ని నెలకొల్పారు. ఈ దూరదర్శిని ఇతర గ్రహాలను కూడా ఫోటో తీయగలదు. ఈ ఖగోళ వేధశాల ఆగ్నేయాసియాలో కెల పెద్దది గాను, ప్రపంచములోని ఖగోళ వేధశాలల్లోకెల మూడవదిగాను పరిగణింప బడుతుంది. దీనికి అమెరికాలోని ఫోక్స్ కంపెనీ తయారు చేసిన 48 అంగుళాల రిఫ్లెక్టర్ టెలిస్కోప్ (ప్రతి ఫలక దూరదర్శిని యంత్రం) ను అమర్చారు. ఈ దూరదర్శిని యంత్రం ఖరీదు 2,30,000 డాలర్లు. లేదా 17,25,000 రూపాయలు. ఈ టెలిస్కోప్ ను అమెరికా ప్రభుత్వం మనదేశానికి గోధుమ, ముణ, విద్యా వినిమయ కార్య క్రమ నిధుల క్రింద ఇచ్చింది. ఈ భవన నిర్మాణానికి, గెస్ హౌస్ నిర్మాణానికి యూనివర్సిటీ గ్రాంట్లు కమిషన్ 4,80,000 రూపాయలు బడ్జెట్ చేసింది.

(తరువాయి 37వ పేజీలో)

పది పదిహేనేళ్ళలో మహాశక్తి వంతమైన కెమేరాలతో అతి సూక్ష్మంకాలను కూడా గ్రహించే పరికరాలతో చూసిన అంత రీక్ష పరిశోధనల వలన సౌర కుటుంబంలోని సర్వ గ్రహాలను అతి సున్నితంగా పరిశీలించే అవకాశం మానవాళికి కలుగుతుందని ఇటీవలే శాస్త్రజ్ఞులు అభిప్రాయ వదారు. దీనికి సంబంధించిన కృషి అంతటా జరుగుచూ ఉన్నది. మనదేశంలో ఇలాంటి కృషి గణనీయంగా కొనసాగుతున్నది. ఇందుకు ప్రత్యక్ష సాక్ష్యంగా హైదరాబాదుకు సుమారు 30 మైళ్ళ దూరంలో సున్న రంగాపూర్ ఖగోళ పరిశోధనా శాలలో జరుగుతున్న కృషి చెప్పకోవచ్చును.

అసలు పదహారవ శతాబ్దంలోనే గెర్లియో టెలిస్కోప్ ద్వారా నక్షత్రాలను చూశాడు. అది మొదలు ప్రపంచమంతటా టెలిస్కోప్ ద్వారా నక్షత్రాలను చూసే కృషి, వాటి ఫోటోలను తీసే కృషి శరవేగంతో సాగుతున్నది. శాస్త్రజ్ఞుల నిర్విరామ కృషి ఫలితంగా సౌరకుటుంబంలోని ఎన్నో గ్రహాలు నక్షత్రాలు వెలుగు లోకి వస్తున్నాయి.

సౌరగ్రహాల పరిశోధనకు అందరికీ ప్రాచుర్యం లభిస్తోంది. ఇది. భూమి పై జులకు 1318 రెట్లు పెద్దది. దీని చుట్టూ తిరిగే ఉప

రేపాల రామలింగేశ్వరస్వామి

శ్రీ ఆర్. ఆర్. రావు

ఆంధ్రప్రదేశ్ లో సర్వదక్షిణాన సూర్యాపేటకు దాదాపు ముప్పది కిలోమీటర్ల దూరంలో రేపాలగ్రామం ఉంది. ఎక్కువ పున్న కొండలను శ్రీరామలింగేశ్వరస్వామి, కొండలపై శ్రీ లక్ష్మీనృసింహస్వామి పెరిచిపెట్టారు. ఈ ఆలయాు ప్రాముఖ్యత అది ప్రాచీనం.

రామలింగేశ్వరాలయం అద్భుత ప్రకారమైనది. ఈ గుహలో పాలరాతిలో చేయబడిన శివస్వర్ణలింగాన్ని మరురాముని ప్రతిష్ఠించాడని అంటారు. రేపాల రామలింగేశ్వరుడు కొండరాజు వారికి ఆపదదీపం. ఈ కొండరాజు పెరిచిపెట్టడు విశేషపుడు అమలం పుట్టి రాజు పద్మిని ఉప్పరించడం ఇష్టంలేదు. “రేపాల రాజులింగా” అనే మకుటలో వ్రాసిన కంచం అది ప్రవర్తించినది. ప్రస్తుతం ఈ ఆలయము జీర్ణావస్థలో వుంది. సాలరాతి శివలింగం ఎదురుగా మూడుచోట్ల పెరిచిపెట్టారు వుంది. గర్భగుడికి ద్వారానే పున్న యజ్ఞశాలలో ఇప్పుడు గోదవు పెరిచిపెట్టాయి. అలయానికి ముందు ఎడమవైపు ఉన్నదూ ఎడమవైపు కిక్కిరింపడం వుంటుంది.

మునుగాల పరగణాలోని నలభయి గ్రామాల్లో రేపాల ముగ్గు మైనది. మొదట్లో ఈ గ్రామమే మునుగాల పరగణాకు రాజధానిగా వుండేది. గుట్టలపై పెరిచిపెట్టిన శ్రీ లక్ష్మీనృసింహస్వామి మునుగాల జమిందారుల కీసరవారికి కులదేవత. మొదట్లో రేపాలకు దగ్గరలోవున్న సిరికొండగ్రామంలోని లక్ష్మీనృసింహస్వామి పూజించే వారు. తరువాత రాజకీయపు కారణాల వల్ల సిరికొండ జమిందారు కీసరవారు అలయ ప్రవేశం నిషేధించారు. అప్పుడు మునుగాల జమిందారు, ఒక మండ్రచేత్త, కపస్వి అయిన వైభానుచేత రేపాలలో రుక్మిణి చేయించారు. ఏడువేలగా 10 రోజులు ఒంటి కాలిమీద చేసిన ఆ ఉపనైపున దెచ్చి దేవదేవుడు రేపాలలో స్వయం వ్యక్తుడుగా వెలిశాడు.

రాజ్యలక్ష్మీనృసింహస్వామి స్వసింహస్వామిలకష్టము, క్షేత్ర పాలకులయొక్క రామలింగేశ్వరుని పాహాము, చేతల శుభిలంగా వుండాలని, ప్రతి సంవత్సరం పూర్ణిమ శుభ ఏకాదశిరోజున ఒంట గుచ్చుతాయి. కీసరేశ్వరానికి ప్రయోజనము అంకురార్పణ, కళ్యాణం క్రియోదశనాడు జరుగుతాయి. పూర్ణిమతో పున్నవాడు ముగుస్తాయి.

ఏకాదశినాడు రాత్రి స్వసింహాదు పెండ్లికుమారుడయి సిరి పురం నుండి రేపాలకు ఓరేగియూ కరిచిస్తాడు. ఈరి పెండ్లివలన రాగానే సన్నాయి రేగు ప్రరాగం కుతుంటుంది. అది విని గ్రామ స్త్రీలు పెండ్లికుమారునికి పెండ్లి వోట్లొనడస్తారు.

ఏది రోజులపాటు ఒంట గుచ్చావోసంకం భార్యనమేరుచే, పూర్ణిమ బహుళ చంద్రుని రాత్రి స్వసింహాడు సిరిపురానికి బయలు దేరుతాడు. ఈ రోజులు ద్విత్వం అద్భుత హృదయ విదాలం. రేపాల ప్రజలు ఈ గర్భాలపాటును అర్చనాదిక పంక్తిలున్నారేమో అన్నంతగా జోష చెందుతారు. పుట్టుకు “లంఠీ! ముందు సంవత్సరం నీ కళ్యాణం చూడేదాగం పుందో లేదో మాకు స్పష్టం” అని విచిత్రాదిపోతారు. నిజంగా ఆ ద్విత్వం వర్ణనాదీం.

ఈ కళ్యాణార్చనలలో ఒక ఎక్కువ మనం గమనించాలి. రేపాల, లక్ష్మీనృసింహాని స్వగృహం. పైగా ఇది లక్ష్మీనృసింహాని గాడు. కానీ స్వసింహాడు సిరిపురం నుండి కరిచివచ్చి, రేపాలలో లక్ష్మీనృసింహానిగా నిలిచాడు. సిరిపురానికి దిగి వెళితాడు. ఈ విచిత్ర ఆచారాని వెనుకవున్న గాథ ఇది.

మొదటి మునుగాల పరగణా జమిందారుకు రేపాల రాజధానిగా వుండేది. రేపాల దగ్గరలో వున్న “కండ్రగొండ” ఖిరేదార్లో చివరవాడు మాలిక్ ఛాందో. ఈతడు రేపాలమీదకు దండెత్తి రాగా రేపాల జమిందారుల కీసరవారు అరవిలో రాజీపడ్డారు. కానీ ఫిరంగిగుచ్చే పగిలిపోయిన కోట అప్రవిష్టమైనది, రేపాలను విడిచి సిరిపురం గ్రామాన్ని రాజధానిగా మార్చుకున్నారు. కీసర వారు, స్వామివారి దీర్ఘప్రసాదం స్వీకరించనిదే భోజనంచేసేవారు కాదు. రేపాల నుండి రాజధానిని సిరిపురానికి మార్చుకున్నారు కూడా. రోజూ దీర్ఘప్రసాదం రేపాల నుండి వస్తూవుండేవి. కానీ దీర్ఘప్రసాదం పరాధానిలో ప్రసాదం రాకపోయావుండేది. అందుచేత సిరిపురంలోనే కోడందరామాయాన్ని నిర్మించారు. శ్రీ లక్ష్మీనృసింహాని పున్నవమూర్తులను రేపాల నుండి రెప్పించి, ఈ రామాయంలో ప్రతిష్ఠించారు. అలా ఉన్నవచిత్రహాటు సిరిపురంలో ఉండటంవల్ల స్వామి కళ్యాణార్చనలను నిలుపుతూ రేపాలకు జస్తాడు.

స్వామిరోపాడు కీసరవారు నకుటుంబంగా కరిచివచ్చే వారట. మూడున్నె కాలంలో కీసరవారు సిరిపురం విడిచేశాడు. జమిందారిలు కిడ్నీ అయినాయి కానీ, స్వామివారు మూలం కిస సాంప్రదాయాన్ని మార్చుకోలేదు.

కీసరవార్యం వచ్చే భక్తులకు ఎక్కువ ఆటంకం వుండ రాదని ఆ దేవదేవుని కాననం అందువల్లనే అనేకమార్లు ద్వారాన్ని నిర్మించినాగానీ, అది కాలిపోయింది అని అంటారు. ఈ ఆలయం నాయని అచ్చమూరాపుగారి కాలంలో మంచి పుచ్చస్థిలో వుండేదట.

బుప్పుడుపున్న ముఖమంటవం ఆమె కాలంలోనే కట్టారంటారు. రిక్వార వచ్చిన నాయనివంశస్థులు ఘరికొంర నిర్మాణానికి పూను కున్నారంటారుగాని దానికి నిదర్శనాలు ఏమీ కనపడవు. అనేక మంది హార్వోటానికి దగినంత విశాలంగా కట్టిన ముఖమంటవముతో, గుట్ట పైదా, మీదా కోనేరులతో, చుట్టుప్రక్కల చింతచెట్ల తోపుతో అలరారుతూ పుంటుంటే అలయప్రాంగణం. అలనాటి గురుకులానికి దీపేను రీతిలో అలయానికి దిగువున రాతితో నిర్మించిన గదులలో జిల్లాపరిషత్తువారి ఉన్నతపాఠశాల నిడవబడుతుంది.

ఈ పదిరోజుల కళ్యాణోత్సవాన్ని పురస్కరించుకుని, చుట్టు పక్కల గ్రామాలలోపున్న యువజన సంఘాలు వైజ్ఞానిక,

సాంస్కృతిక కార్యక్రమాలను ఏర్పాటు చేస్తారు. అందులో ముఖ్యమైనది గ్రామవెలుగు నాట్యమండలి. స్వామివారి కళ్యాణోత్సవం, నాట్యమండలి సాంస్కృతిక కార్యక్రమం నిలకంటానికి చుట్టు పట్ల పున్న ఊళ్ళ నుండి బసం రెండెడ్ల బస్సు కట్టుకుని వస్తారు. ఈ ప్రదర్శనలను రోజుకు పదివేల మంది చరహా చూస్తారని ఒక అంచనా. వీరి సౌరభ్యార్థం ఈ పది రోజులూ వివిధ రకాలయిన దురాచారాలతో నిండిపోతున్నదా ప్రాంతం.

నిజంగా రేపాల తిరణాలు ఆంధ్రప్రదేశ్ లో అతి ముఖ్యమైన వాస్తో ఒంటి.

రంగాపూర్.....

(35వ పేజీ నుండి)

దీని మీదనున్న డూం బరువు 70 బన్నులుంటుంది. ఇది రెండు దాల్ బేరింగ్ ల మీద తిరుగుతూవుంటుంది. ఈ గోళాకారాన్ని ఎటు రాపలసినా అటు త్రిప్పుకొనవచ్చును. సక్షత్రాల దిక్కును బట్టి ఈ డూంను నిలుపుకొని దీనికి ప్రత్యేకంగా నిర్మించబడ విండోనుండి తెలిస్కోప్ ద్వారా సక్షత్రాలను చూడవచ్చును. దీని రోనే ఫోటోలను తీసే కెమెరా, వార్క్ రూంలు అమర్చ బడ్డాయి.

ఈ దూరదర్శిని సహాయంతో చంద్రుని, ఉదితర గ్రహాలను గురించి ఉపాధినియా విశ్వ విద్యాలయం వారు అనేక కొత్త ప్రయోగాలను చేయబోతున్నారు. గ్రహాలకు, సక్షత్రాలకు సంబంధించిన పరిశోధనలు జరపడానికి ఈ ప్రదేశం ఎంతో అనుకూలమైంది. ప్రపంచంలోనున్న అనేక ఖగోళశాస్త్ర వేధశాలలకు కూడా ఇది తోడ్పడి కొన్ని లోపాలను తీరుస్తుందని శాస్త్రజ్ఞులు అభిప్రాయాన్ని వెల్లడించారు.

తెలిస్కోప్ ద్వారా శుక్రడు, శని, బృహస్పతి, గురుడు మొదలైన సక్షత్రాలకు కుజుడు, అంగరకుడు మొదలైన గ్రహాలకు సంబంధించిన పరిశోధన కొనసాగుతున్నది. ఈ తెలిస్కోప్ ద్వారా

11000 కాంతి సంవర్షాలదూరాన్ని చూడవచ్చును. (1 కాంతి సంవర్షం దూరం 1 లక్ష 86వేల మైళ్ల దూరానికి సమానమవుతుంది).

ఇది ఉపాధినియా విశ్వవిద్యాలయం వారి నిర్వహణలో ఏర్పాటుచేయ బడిన ఖగోళవేధశాల. ఈ అబ్జర్వేటరీ డై రెక్టరే ఉపాధినియాలో ఖగోళశాస్త్ర శాఖ ఆచార్యులుగా పనిచేస్తున్నారు.

అసలు పదిహేను సంవత్సరాల క్రితమే మనదేశంలో ఒక ఖగోళ వేధశాలను నిర్మించడానికి అనువైన స్థలంకోసం శాస్త్రజ్ఞులు అన్వేషణ సాగించారు. వారు అంధ్రప్రదేశ్ లోని కొన్ని ఇతర ప్రాంతాలను కూడా సందర్శించారు. చివరికి ఈ కొండను అనువైన ప్రాంతంగా నిర్ణయించారు.

రాజాధానీనగరానికి అతి దగ్గరలో ఉండి ఆగ్నేయాసియాలో లి అతి పెద్దదైన ఈ సక్షత్రవేధశాల ప్రతి ఒక్కరూ దర్శించ రైగది. గొప్ప ఆధునిక వైజ్ఞానిక క్షేత్రంగా విరాజిల్లిన ఈ వేధ దల మనరాష్ట్రంలో నెల కొల్ప బడడం ఆంధ్రులకు అద్వితీయమైన శారస్రసాధమే అనక తప్పదు.

రంగాపూర్ హైదరాబాద్ జిల్లా ఇబ్రహీంపట్నం తాలూకాకు చెందిన గ్రామం. ఇదొక చిన్న గ్రామం. దీని మూలంగానే ఈ గ్రామానికి కొన్ని ప్రత్యేక వసతులు కల్పించబడ్డాయి. ఆర్.టి.సి. వారు హైదరాబాదు నుండి ఇక్కడికి ప్రత్యేకమైన బస్సులను నడుపు తున్నారు. హైదరాబాదు నుండి నాగార్జున సాగర్ వెళ్లే దారిలో గునగల్ అనే ఊరి నుండి ఇచటికి చేరవచ్చును. ★

భారత స్వాతంత్ర్య సమరంలో జాతీయ విముక్తి కై నిర్విరామంగా కృషి చేసిన ఆంధ్ర ప్రముఖులలో శ్రీ వి. రామశాస్త్రి గారు ఒకరు. 1909 ఆగస్టు 10 వ తేదీన చిత్తూరు జిల్లా పుంగ నూరులో వీరు జన్మించారు. వీరి కాలేజీ విద్యాభ్యాసం తెంగుళూరు లోను, మదన పల్లిలోను జరిగింది. గాంధీ గారి ప్రభావం వల రామశాస్త్రిగారు హరిజనోద్యమంలో చేరి అటు తర్వాత స్వాతంత్ర్యోద్యమంలో ప్రముఖ పాత్ర నిర్వహించారు. ఈ సందర్భంగా వీరు కొన్ని సంవత్సరాలపాటు కారాగారవాసం కూడా అనుభవించ వలసి వచ్చింది. గత ఆరు సంవత్సరాలుగా “స్వాతంత్ర్య భారత్” అనే తెలుగు వార పత్రికను నడుపుతూ ప్రజాస్వామ్య పోషణిజమ్ ఆశయ సాధనకై కృషి చేస్తున్నారు.

వీరి రచనలు—“జాతీయ గీతములు, దేశభక్తి గేయములు” అనే సంకలన పుస్తకం, “రాయలసీమ” ఆర్థికాభివృద్ధి” అనే చిన్న పుస్తక మొకటి తెలుగులో ప్రచురింపబడ్డాయి. “రాయలసీమ జిల్లా ఆర్థికాభివృద్ధి” అనే అంశంపై వీరు వ్రాసిన వ్యాసాలు

శ్రీ వి. రామశాస్త్రి

ఆంధ్ర ప్రభ (తెలుగు దిన పత్రిక), ఇండియన్ ఎక్స్ప్రెస్ (ఆంగ్ల దిన పత్రిక) లలో వెలువడ్డాయి. ఇవిగాక ప్రజా సమస్య పై వీరు వ్రాసిన పెక్కు లేఖలు, వ్యాసాలు కూడా పత్రికలలో ప్రచురింపబడ్డాయి. వీరు వ్రాసిన “పొలిటికల్ అండ్ ఎకనామిక్ హిస్టరీ ఆఫ్ కడప డిస్ట్రిక్ట్” ఇంకా అచ్చు పడలేదు.

స్వాతంత్ర్య పోరాటంలో వీరు చేసిన త్యాగాన్ని గుర్తించి భారత స్వాతంత్ర్య రజతోత్సవాల సందర్భంగా కేంద్ర ప్రభుత్వం వీరికి తామ్ర పత్రాన్ని బహూకరించింది.

రామ శాస్త్రిగారు హైస్కూల్లో చదివే రోజుల్లోనే వీరి అన్న గారు గాంధీగారి సహాయ నిరాకరణోద్యమంలో పాల్గొనడంతో పిన్నవయస్సులోనే వీరిలో కూడా జాతీయ భావాలు, దేశభక్తి మొలకెత్తాయి. చిరమగా గాంధీగారి “యంగ్ ఇండియా” “హరిజన్” వార పత్రికలను చదువుతూండేవారు. 1933 లో గాంధీ మహాత్ముడు ఎర్రవాడ జైలులో నిర్బంధించబడి హరిజనోద్యమం ప్రారంభించడం, ఆయన నిరసన ప్రతం తన్మూలాన దేశంలో బయలు దేరిన సంక్షోభం యొక్క ప్రభావం రామశాస్త్రి గారి పై బాగా పనిచేశాయి. హరిజనోద్యమంలో ప్రవేశించడంతో వీరి రాజకీయ జీవితం ప్రారంభమయింది. జమ్మలమడుగులో తాలూకా హరిజన సేవాసంఘాన్ని స్థాపించి దానికి కార్యదర్శిగా హరిజన సేవా కార్యక్రమం ఉత్సాహంగా జరిపించేవారు. 1934లో హరిజన బాలురకు ఒక రాత్రి పాఠశాలను స్థాపించి దానిలో ఉపాధ్యాయుడుగా పనిచేశారు. 1937 నుంచి 1945 వరకు రాష్ట్రకాంగ్రెసు సభ్యుడుగా ఉండేవారు. హరిజన సేవాకార్య క్రమాలతో పాటు యువ జన సంఘాన్నికదాన్ని స్థాపించి ప్రముఖులచే అనేక విషయాలపై ఉపన్యాసాలిప్పిస్తూ ఉండేవారు.

రెండవ ప్రపంచయుద్ధ ప్రారంభ మయిన తరువాత ప్రతి జిల్లాలోను అధికారులు ‘యుద్ధానికి’ ప్రజలనుంచి నిర్బంధంగా చందాలు వసూలు చేస్తూ ఉండేవారు. ఈ నిర్బంధ చందా వసూళ్ళను ప్రతిఘటించేందుకు రామశాస్త్రిగారు సభలు జరిపి బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యవాదుల యుద్ధంలో భారతీయులకు సంబంధంలేదని, అందు చేర యుద్ధానికి విరాళాలు ఇవ్వకూడదని ఉపన్యాసాలు ఇచ్చేవారు. దానితో ఆ జిల్లా మెజిస్ట్రేటు తన్ను కలుసుకోవలసిందిగా రామ శాస్త్రిగారికి కబురంపి యుద్ధానికి వ్యతిరేక ప్రచారం మానుకోవలసిన దిగా కోరడం, అందుకు శాస్త్రిగారు అంగీకరించక పోవడంతో

భారత రక్షణ చట్టం క్రింద వీరిని అరెస్టుచేసి 18 మాసాల కఠిన శిక్ష, 50 రూపాయలు జరిమానా విధించడం జరిగింది. అప్పటిలో వీరికి విధించ బడినంత ఎక్కువ శిక్ష మొత్తం రాయసీమరానే ఇంకెవరికీ విధించ బడలేదు. వీరి శిక్షను గురించి పత్రికల ద్వారా తెలుసుకున్న వీరి రంధిగారు వివరీతంగా కలకత్తా చెంది ప్రభుత్వానికి తమాషా చెప్పకొని విడుదల పొందవలసిందిగా కమిషనరులకు, కాని రామశాస్త్రిగారు అందుకు అంగీకరించలేదు.

మొదట కొంతకాలం పాటు వీరిని వేలూరు జైలులో 'సి' క్లాసు ఖైదీగా ఉంచారు. అక్కడ వీరు శ్రీ రంగ గారిని కలుసుకొనడం జరిగింది. ఖైదులో భోజనం అన్నము ముద్ద, పులుసు, కొండ నీళ్ళపూజిగ ఇస్తూఉండేవారు. ఉదయం గంటి ఇచ్చేవారు. ద్రస్సు నిక్కరు, బనీసు, టోపీ సాయంత్రం 5 గంటలకే రైడవ పూట భోజనం చేసేవారు. 6 గంటలకు 'సెల్'లో వేసి బీగం దిగించేవారు. సెల్లో మూర్ర విసర్జనకు ఒక మట్టి ముంత, మల విసర్జనకు మరొక ముంత ఉండేవి. వేలూరు జైలులో క్రమేణా రాజకీయ ఖైదీల సంఖ్య పెరిగి పోవడంతో మున్యూరే కొండకాలం పాటు శాస్త్రిగారిని కోయంబత్తూరు జైలుకు మార్చారు. తిరిగి వేలూరుకు, అటువలన తిరుచనాపల్లి క్యాంపు జైలుకు మార్చడం జరిగింది.

తిరుచనాపల్లి జైలులో రమిశనాడు, కేశవ రాష్ట్రీయకు చెందిన నాయకులు, కార్యకర్తలు, కానస్స పథ్యలు, ఎం. పి. లు. సుమారు 400 మంది రాజకీయ ఖైదీలు ఉండేవారు. అక్కడనే శాస్త్రిగారికి శ్రీయుతులు ప్రహళం ప తుడు, రాజగోపాలాచారి, వి. వి. గిరి, సర్వమూర్తి, సింగం సంజీవరెడ్డి, గొట్టిపాటి బ్రహ్మయ్య, గొల్లపూడి సీతారామశాస్త్రి, మొరవలకంటి తిరుమలరావు, తెన్నేటి విశ్వనాథం, వెన్నెలకంటి రామచంద్రయ్య కొవారి అంజనేయులు, క్రొవ్వెడి లింగరాజు, మలబారు కేశవస్వామి, మొదలైన ప్రముఖ దక్షిణాది నాయకులతో పరిచయం ఏర్పడింది. జైలులో అప్పడప్పుడు సభలు, సమావేశాలు, వార్తాపత్రికలు చదివి నోట్సు వ్రాసుకునేవారు. సాయంత్రం జైలు ఆవరణలోనే తిరిగేవారు.

క్రమేణా అందరూ విడుదలైనా శాస్త్రిగారి శిక్ష ఎక్కువ కావడం చేత ఈయన విడుదల కాలేదు. తిరుచనాపల్లి క్యాంపు లు ఖాళీకాగా వీరిని బళ్లారి వద్దనున్న అలీపురం జైలుకు మార్చారు. అలీపురం జైలులో రెండు మాసాలున్న రదువాత విడుదలయ్యారు. వీరిపై విధింపబడిన 50 రూపాయల జరిమానాను వీరు కట్టలేదు. అందుచేత మరొక రెండు మాసముల శిక్ష విధింపబడింది కాని వీరి స్నేహితురొకరు ఆమెల్లాన్ని చెల్లించడంతో వీరు విడుదల పొందారు.

కాంగ్రెసు కార్యకర్తలకు శిక్షణ నిచ్చేందుకు గాను వీరు 1946 మార్చిలో ఒక రాజకీయ పాఠశాలను ఇమ్మలమడుగు చాలాకాలో 15 రోజులు నిర్వహించారు.

ప్రజలలో శాస్త్రిగారు సంపాదించిన పలుకుబడిని పునస్కరించుకొని 1946 సెప్టెంబరులో ప్రహళం మంత్రివర్గం ప్రారంభించిన ఢిల్లీ డెవలప్ మెంట్ స్కీము నందు ఆఫీసరుగా పని చెయ్యవలెనని ఆహ్వానం వచ్చింది. ఈ ఉద్యోగంలో రామ శాస్త్రిగారు ఐదు సంవత్సరాల కాలం (1946-1951) పనిచేశారు.

స్వాతంత్ర్య పోరాట కాలంలో, దేశానికి 1917 లో స్వరాజ్యం సిద్ధిస్తుందని నమ్మకంతో రాక కేవలం దేశసేవ చేయాలనే ఉత్సాహంతోనే గాంధీ గారి ప్రభావానికి లోబడి శాస్త్రిగారు స్వారంతోద్యమంలో దుమికేరు. స్వారంత్యం సిద్ధించిన తరువాత కూడా ఆయనలో దేశసేవా చిత్తవరం రగిలేదు, సోషలిజం సాధనకై తన పత్రిక ద్వారా నిరంతరం కృషిచేస్తూనే ఉన్నారు. భారత ప్రభాని శ్రీమతి ఇందిరా గాంధీ గారి అధ్యక్షతన విశాఖలోని ఆంధ్రులు గుర్తించి అమెతో సహాకరించగలరని, తమదోటి స్వారంత్య యోధుల సహకారాన్ని స్వీకరించి, రమణీని విభేదించు విస్మయించి రాష్ట్ర పురోభివృద్ధికి పాటు పడ గలరని వీరి ఆశ.

(ప్రెస్ ఇన్ఫర్మేషన్ బ్యూరో సౌజన్యంతో)

విజ్ఞప్తి

ఆంధ్రప్రదేశ్ పత్రిక గ్రామీణ ప్రాంతాల ప్రజల దగ్గరకు వెళ్లే పత్రిక. అందుచే సాధ్యమైనంత వరకు రచనలు సరళమైన వ్యావహారిక భాషలో పుంజుకొనబడినవి. రచయితలు గమనింప ప్రార్థన.

ప్ర. సం.

సీరియల్ :

నగరోద్యానవనంలో పండరంగునితో సహా తన ఊహలని కలబోసుకుంటూ విజయాదిత్యుడు విహరిస్తున్నాడు. తోటలో శ్రావ్య మైన పక్షిల కూరలు వినిపిస్తున్నాయి. సువాసనలు వింపుకొని చిరు గాలులు సవనన్నంగా వీస్తూ మనస్సుకి ఆహ్లాదాన్ని కలిస్తున్నాయి. ఈ సుందర ప్రకృతి విజయాదిత్యుని ఏ మాత్రం ఆకర్షిస్తున్నట్టు లేదు. ఉన్నట్టుండి పండరంగుని వైపు తిరిగి చూశావా పండరంగా, మల్లప్ప అమ్మగారితో మనపై చాడీలు విన్నవించాడు. అమ్మగారేం నొచ్చుకున్నారోనని భయంగా ఉంది.

“చెప్పనీ నఖా, భయందేనికి? ఆత్మగౌరవం నేరంకాదే? అన్నాడు ధీమాగా పండరంగుడు.”

“అమ్మగారు ఎంత నొచ్చుకున్నారో, వినయడి శర్మగారిచేత మనకు హితోపదేశం చేయిస్తారట.”

“అందుకనా మననే తోటలో కలుసుకోమని శర్మగారు మన ఇర్వరికి కబురు పెట్టారు?” ఎదురు ప్రశ్నవేసి విషయం గ్రహించి నట్టు అన్నాడు పండరంగుడు.

దురంతో కడియ రాజుగారు. వినయడి శర్మగారు రావడం విజయాదిత్యుని కంటపడి, పండరంగునికి చూపుతూ “అదిగో వస్తున్నారు చూడు, మీ తండ్రిగారుకూడా వస్తున్నారు” అంటూ అటు వైపు దారి తీశాడు విజయాదిత్యుడు. విజయాదిత్యునీ, పండరంగునీ చూసిన కడియ రాజు “విరంజీపులు ముందుగానే వచ్చారే” అని వల్కురించారు. ‘అమాత్యుల వారికి నమస్కారం’ అని విజయాదిత్యుడు వినయడి శర్మగారికి ప్రణామం చేశాడు ‘మనోరథ సిద్ధిరస్తు’ అంటూ వారు దీవించారు. ‘దండనాథులకు అభివందనలు’ అని కడియ రాజుకు ప్రణయిల్లాడు విజయాదిత్యుడు.

“విజయీభవ, నాయనా పండరంగా నీవూ రావకొమారులం వారూ రాష్ట్రకూటులపై ద్వేష భావంతో ఉన్నారట. విజమేనా” అని సూటిగా కుమారుణ్ణి ప్రశ్నించారు.

“నన్నగారూ దానికి కారణం లేకపోలేదు. ఈ రాజవంశాన్ని అవమానపరిచే శాసనాలు ఆ చక్రవర్తి వేయించాడట.”

“విన్నాం. నాయనా, విజయా, ఆ వారై విన్నాక మా రక్తం ఉడికిపోయింది” అని వినయడి శర్మగారు బదులు చెప్పారు.

‘ఆ అమాత్యులవారుకూడా మాలాగే బాధపడుతున్నారన్నమాట’.

“అవునువును. ఎవరి ఉప్పు తింటున్నామో వారిని ఇతరులు నిందిస్తే ఊరుకో గలమా? ఆ వాహ్యాళి పెకలించి తీరాలి” అవేశంగా అన్నారు వినయడి శర్మగారు. ‘అందుకనే ప్రతీకార దీక్ష పూనాము’ అని బదులు చెప్పాడు పండరంగుడు.

‘అది శాఘనీయమే పండరంగా, కడుంగడు శాఘనీయం. అవసరం వచ్చినప్పుడు పగతీర్చుకొందాములే. ఈలోగా మనము చేయవలసినవెన్నో ఉన్నవయ్యా.’

“ఏమిటవి?” కుతూహలంగా ప్రశ్నించాడు విజయాదిత్యుడు.

“మాన్యభేటకంలో చక్రవర్తితో నీవు మాట్లాడినావా విజయా?”

ఉమోహన్ వరప్రసాదు గుంటు పనిశాహ్ నదా :

“ఉద్రవక్తి పన్నదభాష నెలర ప్రే స్త్రాలో సమగుహరగా
ద్యోగిస్తానట. నుచేనా ?” అనినారు అహింసయు.

పెద్దది చిరుస్తూ 'లేదు నాయనా' అని ముఖస్థితి మారుట. అంతరాంతరాలలో వారికి చెలుగుమీద చూడ్డంతభావమే ఉంది. ఈ చెలుగు భాషకి రిచ వ్యాకరణముగాని చింతస్సుగాని లేదని ఎత్తి ప్రొడుసారు.

‘అందుకే చిదా చక్రవర్తి కవిరాజు మార్గమునే ఛిందో గ్రంథాన్ని రచించాడు.’ అని బియ్యం చెప్పారు కవియిరాజు కొడుక్కి.

‘ఏవరున్నారు ? నిర్యంకరానుష్ఠానపరులు చేదపాటిలులు అయిన వారందరికి ఈ రెలుగు భాష గానిని వీనము. వారికి దేవు భాషపై నేగాని రెలుగుపై న మక్కువ లేదు’ అని సిద్ధూర్చారు కడియరాజు.

“అవరించేవాులేక, అజ్ఞాపించేవాురారు అలాగే ఉంది. గుణతా, నీవు రాజ్యానికి ఉపాధ్యక్ష, శాసనాలన్నీ తెలుగువానే వేయించాలి.” అంటూ స్నేహితుడైన విజయావధ్యుని హెచ్చరించాడు.

‘అవునవును గురికాం చందన్న అని ప్రాయశఛ్య నెచ్చెలీ’ అంటూ ఉత్సాహం వనర్పించాడు పండరంగుడు.

“చేపంట పంపాదించాలయ్యా. తెలుగులో ఎన్ని దేశీయ ఉత్పత్తులను వాటి రహస్యాలను చోటిచాలి” అని అన్నారని వివరణ ఇచ్చారు.

“రిచ్చాదిరింఁ” సున్న రిచ్చాంసు సమద్దదే బయటకు లేగండు.” అన్నాడు వినయదీపి అగ్రాహు.

“నన్నెన్ని పదాలు దేరియును వాడుకొంటున్నారో కాదు? దుష్ట్యేదపదాలు నన్నెలపదాలు చందమామపదాలు గొబ్బిళ్లు, ఏలలు ఓ... అసంఖ్యాలు. అవన్నీ విని వాచి రచనావిధానాలను సూక్రిక రించాలి. మన రైతెగుణావరో కూడా ఒక చందస్సు ఉన్నదని చూపిస్తే రాష్ట్రసీమాలు గర్వం పుట్తుంది. ఏమంటావు? ” అడిగాడు వివేకుడిశర్మగారు.

“మీ అదరి తోడ్పాటుతోనే చప్పర రచిస్తాను” అంటూ సావరంగా పండరంగుని భుజంపై చేయి వేశాడు విజయాదిత్యుడు.

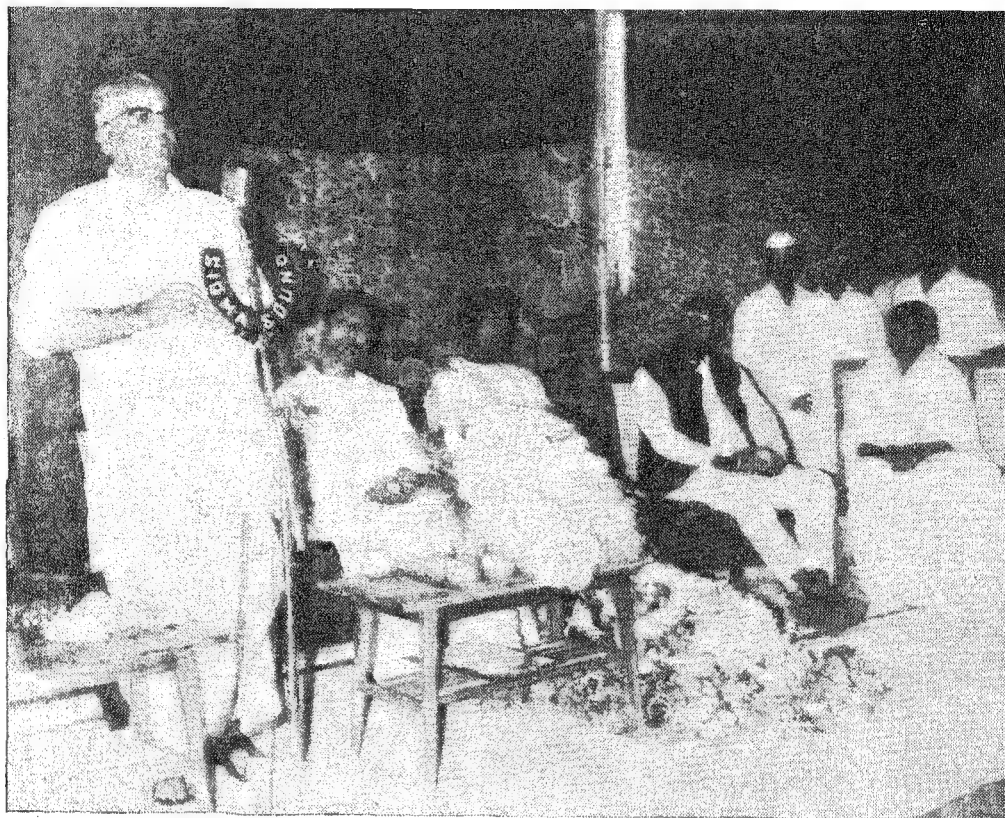
“ఎవరా గాయకుడు అమాహ్య?” పర్యవేక్షకులగా ప్రశ్నించారు విజయవాణికు డి.వి.

“వారిద్దరినీ నగరికి రప్పించరాదా? యిత్రుడు వింటాడు?”
సూచించాడు పండరంగుడు.

“అలాగా! అయితే నీనే వాం చెంచకు వెడరాను. పకిషయం చేయండి అమాన్యూ.

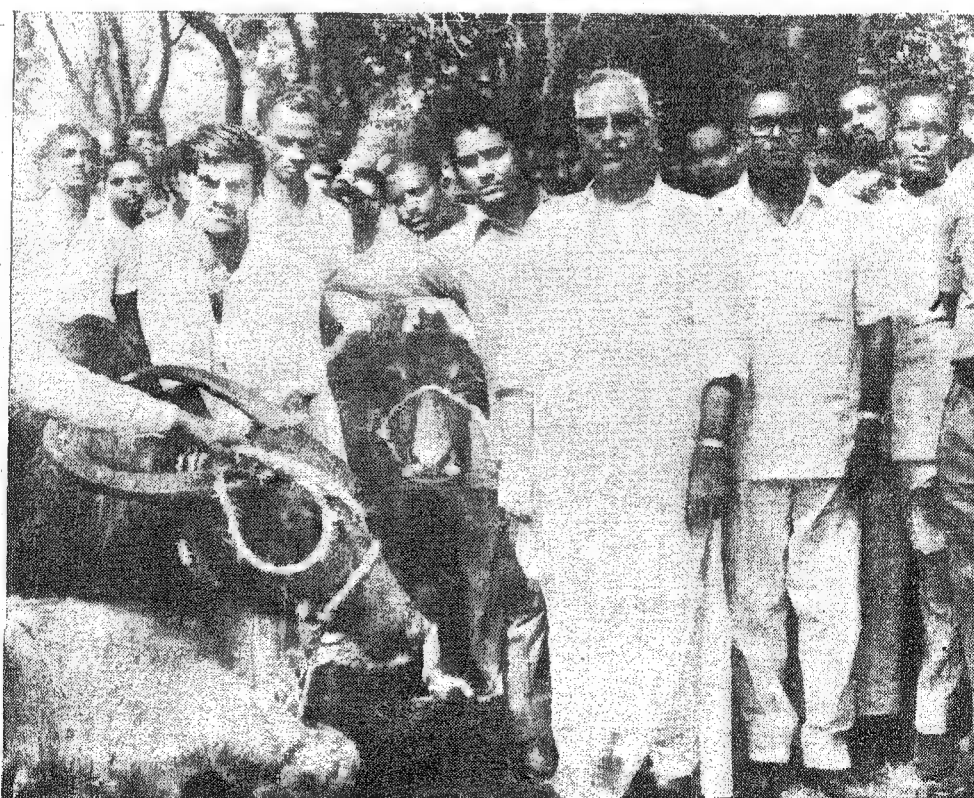
“మనం వెంటనే వెళ్లకూడదా?” అప్పుడే బయల్పడేరభావితీ
సంసిద్ధర వ్యక్తమౌచాడు విజయాపితృడు.

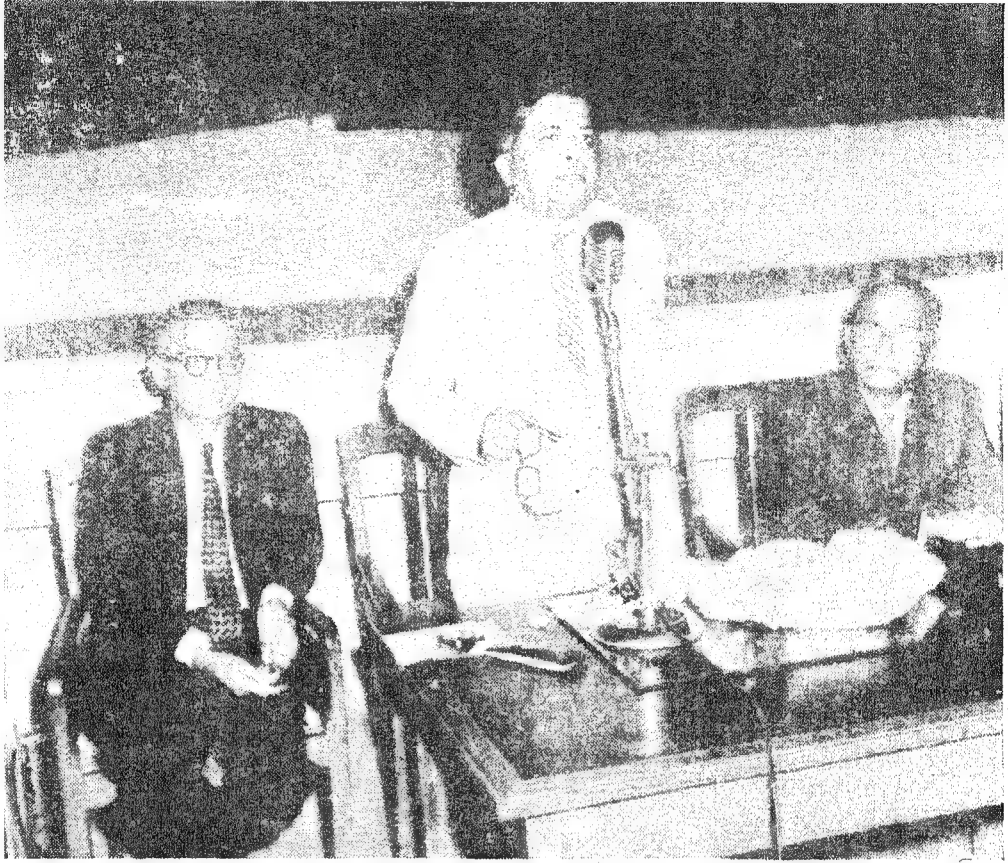
ఫిబ్రవరి, 1974

ముఖ్యమంత్రి పి.సెంటరు 14 న సికిందరాబాదులో ఒక కార్యక్రమంలో జంజనగరాలలోని వివిధ సంస్థలవారు సన్మానించారు.

ముఖ్యమంత్రి పి.సెంటరు 20న గుంటూరు హరిజనలకు గేడెలను పంపిణీచేశారు.

శ్రీ ఎం.వి రాజగోపాల్, ఐ.ఎ.ఎస్. డిసెంబరు గెన హైదరాబాదులో జ్యోత్స్నవేణియా బాలల చలనచిత్రోత్సవాన్ని ప్రారంభించారు.

డా. ఎన్. రమేశన్. ఐ.ఎ.ఎస్, హైదరాబాదులో డిసెంబరు గెన బడ్జెట్ విధానాల పునర్విమర్శన తొలి శిక్షణ కోర్సులో ప్రసంగించారు.

లోకయాత్ర - ప్రజలపై దాని ప్రభావము

శ్రీ ఎన్. వై. హుస్సేన్

పరమ పవిత్రమైన పరంధామ ఆశ్రమంలో ఆచార్య వినోబా అడుగుజాడలతో వారు అభ్యసించినది అనన్య సామాన్యమైన బ్రహ్మ విద్య కావచ్చు. దాని ప్రేరేపణవల్ల పండ్రెండేళ్ల వ్యవధివరకు వారు ఉపక్రమించవచ్చు. కాని వారు తమ ప్రబోధాలవల్ల, ప్రవచనాల వల్ల ప్రజలను ఎలా ప్రభావితమైనా చేయగలరనేదే అందరికీ కలిగిన అనుమానం. నా పరకు నేను ఈ తపఃసంపన్నులు తమ ప్రసంగాలలో వేదాలు పల్లెవేస్తూ వేదాంతాన్ని గుప్పిస్తూ తమ ప్రజ్ఞా ప్రతిభలను ప్రదర్శిస్తూ, సామాన్య ప్రజలకు అర్థంకాని నిరుపమాన ఉపమానాలలో విసుగెత్తిస్తారని అనుకొన్నాను. అయితే వారి ప్రసంగాలలోని ప్రవచనాలు, ప్రబోధాలే కాదు వారి ప్రవర్తనలలో కూడా ప్రజలు ప్రభావితమై నారంభే ఆశ్చర్యపడ నవసరములేదు.

ఆచార్యుని అనుజ్ఞతో 1967లో ఇండోరు నుండి పాదయాత్ర ప్రారంభించిన ఈ లోకయాత్ర బృందం పలుప్రాంతాలు పర్యటించింది. తూర్పు గోదావరిజిల్లా నర్సేంద్రం నుండి ప్రకటించిన కార్యక్రమము ప్రకారం ఈ బృందం జూలై 21వ తేదీన పాతగన్నవరం చేరాలి. అంతకు ముందురోజున బసచేసియున్న అంబాజీపేట నుండి తెలవారూమున గం. 4-30 నిలకు బయలుదేరి గన్నవరం సమీపంలోని మొదటి గ్రామము ముంగండ గం. 5-15 నిలకు ఈ బృందం చేరితే ముందుగా ముంగండలో సాదరంగా స్వాగత మివ్వాలని అనుకొన్నారు అందరూ. అయితే ఆ రోజు అర్ధరాత్రి ఆకాశంలో అలముకొన్నాయి కారు మేఘాలు-మూడు గంటలకు మొదలై నవి చినుకులు, నాలుగయ్యేసరికి కుండపోతగా పడసాగింది వరం-కారు మేఘాల మధ్య ఉరుములు, మెరుపులు, కొండొక చోట పిడుగులు-అట్టి వాతావరణములో మానవమాత్రుడు సాహసించి కాలినడకను ప్రయాణానికి సిద్ధపడుట సాధ్యమా? ముంగండ రహదారి ప్రక్కనేగల పండిత రాయలు పతన మందిరములో ఉన్న నేను నానహోద్యోగి శ్రీ పవ్వల నారాయణమూర్తి, తెలవారు రూమున గం. 4-45 నిలకు ఆ వరంలోనే కొంతమంది గ్రామస్థులను సమీకరించాలని చేసిన ప్రయత్నం సఫలం కాలేదు. గ్రామంలోని వారు ఇంద్రునండి బయటికి వచ్చే అవకాశమే ఇవ్వలేదు వర్షం-ఇక గన్నవరంనుండి రావాలనుకొన్నవారేమి రాగలరు? కాని గం. 5-15 నిలకు కన్ను మిన్నుకొనని కటిక చీకటిలో ఒక మెరుపు మెరిసింది-ఆ మెరుపు వెలుగులో దివ్యమూర్తులవలె దర్శన మిచ్చారు ముఖ్యులు ముగ్గురు-వారే లోకయాత్ర సభ్యులన్న పాదయాత్రికులు - కుమారి నిర్మలవేద్, లక్ష్మీబహన్, దేవీబహన్ రియూని-పండిత రాయలు పతన మందిరములో ఉన్న మేము,

ముందుకురికి వారికి స్వాగతం పలికాం. ఆ వర్షంలో నాటి వారి గమ్యస్థానమైన గన్నవరం వరకు వారి వెంట నడుచుట మాకు దుస్సాధ్యమనిపించలేదు. కాని ఈ సంఘటనను గురించి వినువారికి ఇది సాధ్యమా అని అనిపించక పోలేదు. ఇట్టి ఆసాధ్యాన్ని సాధించగల సమర్థత వారిలో ఉందబట్టి వారి ప్రభావము అంత ప్రస్ఫుటంగా పడుంది ప్రజలపై.

ఇక వారు తమ ఉపన్యాసాలలో జ్ఞాపించినంతతో చూపే గగన కుసుమాలు అందుకోలేక అవస్థ పడాలనుకొనే నాదొటి సామాన్యులకు సయితం వారి ప్రబోధాలు ఆచరించుట అంత అసాధ్యమని అనిపించలేదు. అతి సామాన్యమైన విషయాన్ని తీసుకొని అందుండే ఎంతో విలువైన విషయాన్ని వెలికి తీసి బోధించుట వారి ప్రత్యేకత కాబోలు! మచ్చుకు కొన్ని ఇక్కడ వివరిస్తాను.

ఉపన్యాసములో విద్యార్థులను ఉద్దేశించి ఒకామె అంటుంది. "మీ గ్రామంలో వీధులు ఎవరు శుభ్రపరుస్తారు?" విద్యార్థులంటారు- "పాకీవారు" అప్పుడామె ప్రశ్నిస్తుంది, "వీధులలో చెత్త చెదరం ఎవరు వేస్తారు?" విద్యార్థుల సమాధానం - "మేమే-ప్రజలం" అప్పుడామె తిరిగి అడుగుతుంది - "అయితే మీరు ఎవరిని గౌరవిస్తున్నారు? శుభ్రపరిచేవారినా? పాడుచేసేవారినా?" విద్యార్థులకు అనక తప్పదు "శుభ్రపరిచే వారిని గౌరవించుటలేదు" - ఈ సారి ఆమె అంటుంది, "శుభ్రపరిచేవారిని గౌరవించకపోయి-పాడు చేసేవారిని గౌరవించుట న్యాయమా? అన్యాయమా?" విద్యార్థులు ముక్తకంఠంతో అంటారు "ఇది అన్యాయం" - ఈ అన్యాయాన్ని అరికట్టినాడే మన సమాజం బాగుపడుతుంది అంటుందామె-ఇందులో ఎంతటి విప్లవాత్మకమైన భావమున్నది!

ఉపన్యాసములో యువకులను ద్దేశించి మరొకామె అంటుంది. తాను ఒక మెడికల్ కాలేజీలో విద్యార్థులను కలుసుకొని ఇలా ప్రశ్నించిందట- "మానవులు ఉన్నతమా? లేక పశువులు ఉన్నతమైనవా?" - ఆ నవ నాగరికులు సగర్వంగా సమాధానమిచ్చారు "మానవునికి పశువునకు పోలికేమి? మానవుడు అన్నివిధాల ఉన్నాడే" అప్పుడామె ఆ యువకులతో అన్నదట "పశువులు అమ్ముడుపోయి తమ యజమానులకు సేవచేస్తాయి-మరిమీరో-అమ్ముడుపోయి మీ యజమానులచేత ఊడిగం చేయించుకొంటారు-తెలిసినదా? వివరణ కావాలా? పశువులు సంతలో అమ్ముడు పోతున్నవి. మీరు పెండ్లి మార్కెట్టులో వరకట్నం అనే మూల్యానికి అమ్ముడుపోతున్నారు- ఈనాడు మీ రేటు వేలనుండి లక్షలవరకు ఉన్నది. ఇక చెప్పండి

యజమానురాలనే ఊడిగిం చేయించుకొనే మీరు న్నరులా! లెం యజమానులకు సేవచేసే పశుబాతి శస్త్రం మైనదా?" గద్దరినే గొడే నయం. మానవత్వంలేని మానవునికన్నా అంటుందామె ఆవేదనతో. ఇంక సామాన్యమైన ఉదాహరణనిచ్చి గుండెల్లో గుచ్చుకొనే అట్లు చెప్పే వారి హాటలను మురుగునీరే.

"పెద్దనుద్దేశీ ఏ ఆడుగుంటుంది అమ్మ- "అమ్మ గ్రామం" దేవాలయాలన్నవా." సమాధానంగా సెల్యులంబాయి "ఉన్నవి" అమ్మ ఆడుగుంటుంది "అందులో ఉన్న దేవుని విగ్రహాన్ని ఎవరు చేశారు" పెద్దల సమాధానం- "మనుష్యులు"-అప్పుడామె అంటుంది. "మనుష్యులు చేలచిన మూర్తులను మీరు అంటే కిత్తో పూజిస్తారే మరి దేవుడు చేలచిన మానవులను మీరు ఎందుకంటే ప్రేమతో చూడరు?" మూసపుడు లోని మానవుని ప్రేమించాలనే చెప్పా ఆత్మతో పరమాత్ముడున్నాడనే వరుస సత్యాన్ని ఎవరి ముద్దురంగు చెప్పగలిగిందామె!

శ్రీలనుద్దేశించి అమ్మ అంటుంది- "ఉమ్మడి కుటుంబంలో ఒక కోడలు తోడకోడళ్ళ పిల్లల నందరినీ అన్నం వడిస్తుంది కాని అన్నంలో రస పిల్లలకు వడించుకుంటే నెయ్యితోడి కోడళ్ళ పిల్లలకు వడించడు...రాయి పంచవలసి వచ్చి వృథా పిల్లలందరకు కొద్ది

కొద్దిగా పెట్టి ఎంగిరింది కన గుండెలో ప్రేమకుపోయి-ఎవరూ చూడకుండా బుగిరినదిగా ఎవరిల్లెలకు పెట్టి, వారు దిన్న చదువర చూతుంటే రుగిడి బయటకు పంపుతుంది-అంటే పసికనం ముగిసి పిల్లలకు స్వార్థం మూలబోస్తుంది, నేను దిన్న వానాచరణంలా పెరిగిన పిల్లల ధాటిలో వదిలి ధావాల అలవాట అవుతారంటుంది అమ్మ- శ్రీ సహకమల భావాన్ని పదివి అందరి పిల్లలను సమా నంగా చూస్తే అమ్మ అంటుంది కిచ్చి అప్పుతుంది-మాప్తుమాప్తు కన వాస్తవాలన్నీ నిస్త్వం చేస్తే విప్లవం అవుతుంది- సంతకుంట్లో అమ్మ ఎంత పెరుగుతుంది అగౌరవం పొందే పలు పోరాహరణంగా.

సంస్కరణ పరిణామం చెరిస స్వాములు సాధారణంగా సామాన్యులకు ముదూరిగా ఉంటే, కనుక ఈ కిచ్చి ని కను ముక్తి కొరకు వినియోగిస్తారు-అధివా అధివాలో ఎవరైనా బయటికి వస్తే, వారు కను వింటే ముక్తిలో విభ్రాంతం అవుతారు, వారి కు చేరిన వారిని-కాని ఈ కను సుపరిమితమైన బ్రహ్మచారిణులు, నవయుగ వైశాఖులు కను కిచ్చి యుక్తులను వినియోగించి పత్ర మార్గంలో వయనిస్తున్న నేటి సమాచార సాగ్ధిని నుల్లించాలనే ప్రయత్నంలోనే ప్రణల మధుర పచ్చాపని అరవిస్తుంది. వారి ప్రయత్నం సఫలం కావాలి కోడలు-దాదా

పంచరంగుని ప్రతిజ్ఞ...

(11వ పేజీ నుండి)

వినయడిశర్మగారు నవ్వుతూ "రాచబిడ్డవు. ఎందుకీ పెత్త ధారణ చేసి రావయ్యా వెళ్ళవచ్చు" నన్నారు

విజయాదిత్యుడు కన ఆక్రమకు సిగ్గుపడి, 'మంచిది అమాత్యా ఒక్కరి వల్లో తిరిగివస్తాను. రా. పంచరంగా నగరికి వెళ్ళవద్దాం' అంటూ పెద్దలిద్దరి వద్ద వెలపు గై కొని హుటాహుటిన నగరిమార్గం పట్టాడు.

వారిటు వెళ్ళనిచ్చి కడియరాజు వినయడిశర్మగారిని నిల వేశాడు. "ఏమిటి శర్మగారూ 'శిలమహాదేవమ్మగారు తమకు వెప్పిన దే...టి? తాము చేస్తున్నదేమిటి?' అని ప్రశ్నించాడు.

'చెప్పినట్లే అక్షరాలా చేస్తున్నాను.

'రాష్ట్రకూటులపై రాచబిడ్డలు ద్వేషం ఇనుమడింప చేస్తు న్నావే?' అడిగాడు కడియరాజు.

'హితోపదేశం వరోక్షంగా చెయ్యాలి కడియరాజా! రాష్ట్ర కూటులు మంచివారిని చెప్పే అరకు మనమాటలు చెవిని పెడతాడా?' నవ్వాడు శర్మగారు.

'అందుకని అరగాని మాటలకు మీరు తాళం వేస్తారా?'

'రేదు. మొదట తాళం వేసి, మెల మెల్లగా నమ్మకం కల్గించి లరువాత మనం ఏది చెప్పినా వింటాడు. చెప్పిన దానిలో సత్య ముందని అలిస్తే ఆచరిస్తాడు.

ఏమంటారు?'

కడియరాజు ఆశ్చర్యం ప్రకటించి 'అదా మీ తంత్రం?' అన్నాడు.

'కాదు. ఇది మంత్రాంగం. కోరిక కొబ్బరి దొరికినట్టు ఈ ఛందోగ్రంథ రచనలో పడి రాష్ట్రకూటులపై ద్వేషాన్ని మరుస్తాడు. పాటల మల్లప్పతోపాటు మంచి వయసు కల మగువ కూడా ఉంది కదా?'

'ఉత్తరోత్తరా ఆ చెలవమ్మ ప్రేమలోపడి ప్రపంచాన్నే మంచిపోలే? అనుమానం ప్రకటించాడు కడియరాజు.

'ఆ సాని బంధువులు అచ్చవంతులవుతారు అంతేకదా!' తేలికగా అనేశాడు శర్మగారు.

"రాచకార్యాలు భంగం కావా?"

ఇతడేం ఇప్పుడు ఊళ్ళేలుతున్నాడా? యువరాజు వట్టం కట్టి కున్నాడా? అవసరం వచ్చినప్పుడు మల్లి చక్రం అడ్డువేయనా?... రండి మనం కూడా బయలుదేరుదాం, త్వరలోనే విజయని మల్లప్పదగిరికి తీసుకువెళి పరిచయం చేస్తాను" అంటూ తన వధకం పారినందుకు లోలోన సంతోషపడుతూ ఉద్యానవనం దాటాడు వినయడిశర్మగారు. వారి వెనుకనే కడియరాజు కూడా నడిచాడు

(నవీషం)

గిరిజన సంక్షేమం

శ్రీ జి. వి. రామమూర్తి

ఆంధ్రప్రదేశ్ లో గుమారు 70 లక్షల మంది గిరిజనులు ఉన్నారు. గిరిజన జనాభాలో ఆంధ్రప్రదేశ్ ది నాలుగవ స్థానమే అయినా వారి సంక్షేమ కార్యక్రమాల ప్రగతిలో ఆంధ్రప్రదేశ్ ది ప్రథమ స్థానం.

చెంబులు, ఎరువులు, వీనాదులు, కొరవలు, లండాదీలు, గవబలు, ఖోండులు, సవరలు మొదలైన కొండజాతుల వారు ఆంధ్రప్రదేశ్ లో ఉన్నారు. వీరిలో కొందరు నాగరికులైన వల్లభ ప్రదేశాలలోని పల్లెవాసులతోను, పట్నవాసులతోను పరిచయాలు ఏర్పరచుకొన్నారు. మరికొంత మంది దేశసంచారులుగా తిరుగుతూ కూలీలుగా పని చేస్తున్నారు.

ఆంధ్రప్రదేశ్ లోనున్న గిరిజనులందరిలోనూ చాలా వెనుక బడినవారు శ్రీకాకుళం జిల్లాలోని సవరవారు. నేటి ఈ సవరలు పురాణయుగంనాటి శబరులే. మన దేశంలోని సంచారులు, ముండి రీలు మొదలైన అనేక జాతులవారు ఈ శబరుల సంఘానికి చెందిన వారే. గోండులు, గవబలు మరికొన్ని కొండజాతుల వారిలో సవరలన్న పేరుగల తెగవారు నేటికీ ఉన్నారు. నాటి శబరులు లేక నేటి సవరలు ద్రావిడులకన్నా, ఆర్యులకన్నా ముందుగా భారత దేశంలో ఉండేవారు. అందుచే వారు అదిమ వాసులైనారు. సంస్కృతములోగాని, ద్రావిడు భాషలలోగాని సంబంధం లేని భాష వీరిది.

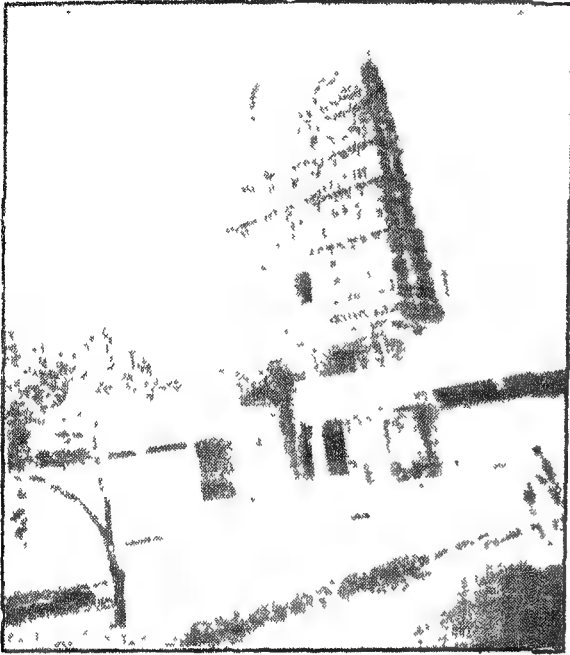
వేదికాంలో సవరలకు ఆర్యులతో పరిచయముండినా ఆర్యుల నాగరికత వీరికి అలవడ లేదు, వారి ప్రభావం వీరిమీద పడలేదని, ఆర్యులు సవరవారిని వింధ్య పర్వతాలలోనికి తరిమి వేతారని చరిత్రకారుల అభిప్రాయం. ఆర్యులు హిందూ దేశానికి రాక పూర్వం ఈ శబరులు ఉత్తర దిశను గంగానది నుండి దక్షిణమున గోదావరివరకు గల ప్రాంతములో ఉండేవారు. వల్లభ ప్రదేశాలను వదిలి పర్వత ప్రాంతాలలోనికి పోయిన ఈ సవరలకు వింధ్య మౌలికులన్న పేరు వచ్చింది. ఆ వింధ్య పర్వత ప్రాంతాలనుండి నేడు వారుంటున్న తూర్పు కనుమలలోనికి సుమారు వెయ్యి సంవత్సరాల క్రితం కొంతమంది వలస వచ్చారు. కొంతమంది మధ్య ప్రదేశ్ అడవులలోనికి వెళ్లారు. ఇతర రాష్ట్రాలలోని శబరులకు కాలక్రమేణా కొత్త పేర్లు వచ్చినవి. కాని వారిలో గూడ సవరజాతివారుగా ఒక తెగవారున్నారు.

మన ప్రాచీన వాఙ్మయంలో మన కవులు శబరులను వింధ్య మౌలికులుగా పేర్కొన్నారు. వీరిని అడవి మనుష్యులుగాను, తోయవారిగా మార్మే చిత్రించారు. కాని వీరిలో కొంతమంది కొన్ని ప్రాంతాలను పరిపాలించినట్లు చారిత్రిక నిదర్శనాలున్నాయి. శబరాదిత్యుడనే ఒక సవరరాజు క్రీ.శ. 720 సంవత్సరంలో కళింగ దేశంపైకి దండెత్తి రాగా కళింగదేశరాజు కామార్జవ అరసిని ఓడించినట్లు, క్రీ. శ. 736 వ సంవత్సరంలో నెల్లూరిపట్టణ ఉదయ చంద్రుడు ఒక సవరరాజును ఓడించినట్లు మనకు చరిత్రపల్ల తెలుస్తున్నది.

సుమారు 50 సంవత్సరాల క్రితంపాకూ సవరలు అప్పుడప్పుడు కిరాతకంగా ప్రవర్తిస్తుండినట్లు కొందరుంటారు. ఈ నాడు వారు కిరాతకంగా ప్రవర్తించరు గాని కొంతవారినే చూసి భయపడతారు. కాని వారి భాషలో వారితో ప్రసంగిస్తే ఎవరైనా వారి స్నేహాన్ని సంపాదించవచ్చును. వారి స్నేహాన్ని పొందకుండా వారి సంక్షేమానికి పాటు పడదలచుకొన్న వారి ఏదీకి ఎదురీలే అవుతుంది.

ప్రకృతి సిద్ధంగా లభ్యమయ్యే సంపత్తితో సవరదేశాన్ని సౌభాగ్య వంశం చేయుచున్నా. కొండవాలులలోను, కొండలోయలలోను నేల ఎంతో సారవంతమయింది. సరి మొదలైన పంటలనే కాక అనేక రకాలైన పండ్లను ఆ అడవి ప్రాంతాలలో పండించవచ్చును. లేనె, పసుపు, చింతపండు, కుంకుడు కాయలు, పీకాయ, పాలగుండ, పేకు, మద్ది, గుగ్గిలము మొదలైన అపవిత్ర సంపద సవరదేశంలో విరివిగా లభ్యమౌతుంది. వీటికి సంబంధించి లభ్యపరిశ్రమలను ప్రభుత్వ గిరిజన సంక్షేమ శాఖవారు నెలకొల్పడమే కాక, వ్యవసాయం, సుద్రంగం, కంచరిపని మొదలైన వృత్తులలో సవరయువకులకు శిక్షణ ఇవ్వడానికి కేంద్రాలను నెలకొల్పవలసిన అవశ్యకత ఎంతో ఉంది. వారి మతం వట్ల, వారి జీవిత విధానాల వట్ల తగినంత ఆదరణ చూపిస్తూ వారికి వివిధ వృత్తులలో తగిన శిక్షణ ఇస్తే వారి ప్రాంతాలను సులువుగా లభిపృద్ధి పరచవచ్చును. గిరిజన సంక్షేమ కార్యక్రమాల పనులను వీలయినంత వరకు గిరిజనుల చేతనే చేయించే ఏర్పాట్లను ప్రభుత్వం చేయాలి. వృత్తి విద్యలను సవరవారికి వారి భాషలో నేర్పితే వారు ఉత్సాహవంతంగా శిక్షణ శిబిరాలలో చేరతారు.

(రరువాయి 49వ పేజీలో)

ఏ దు లా బా దు శ్రీ రంగ క్షేత్రము

శ్రీ ఎన్. ఆర్. కోటేశ్వరశర్మ
“ మహేష్ ”

లోది వివిధ నిర్మాణాల చారిత్రక ఆధారాలు విస్తృతంగా పరిశోధకులకు లభ్యం కాగలవు.

శ్రీరంగనాయక దేవాలయం నిర్మాణ వర్షిత గూర్చి ఉప్పు కర్రను కల్పించు చున్న ప్రాంతం గాథ వుంది. ఇప్పుటి మూడువం దల ఏబది సంవత్సరాలక్రితం చిరుమడిదన్ పూవతి అప్పలా చాట్యంబులు కుటుంబసమేతంగా దక్షిణానందంలోని శ్రీరంగక్షేత్ర దర్శనార్థం ప్రయాణం చేస్తున్నాడు, ప్రయాణసమయంలో ఒకరాత్రి ప్రస్తుతపు ఏదులాబాదు దేవాలయ ప్రదేశంలో మరాం చేయవలసి వచ్చింది ఈయన చక్కవికకోపాసి ఆధ్యాత్మిక చింతనగల వ్యక్తి. ఆనాటి రాత్రి అయనకు స్వప్నంలో ఆండాళదేవి కన్పించి, నాకు విడిచిన ప్రదేశం ఏచిర్రమైదని, అన్నట దేవాలయం నిర్మించేయ మని ఆదేశించిందట. దేవేరి ఆదేశమే ఆ ఘట నిదేవాలయనిర్మాణానికి ప్రోత్సాహం కల్పించింది. అయనచే శ్రీరంగనాయక దేవాలయం నిర్మించబడి అయన పుణ్యం చే రావాసుగుణంగా పెక్కుభంగుల దేవాలయం పెంపును, ప్రాధికాన్ని పొందింది. క్షేత్రం సుమారు ఎకరపు ప్రదేశంలో నిర్మించబడింది.

అనేకవేల రూపాయల ధన్యంతో, వివిధ భక్తుల ధార్మికసహాయ సంబంధాలతో నిర్వాంగ సుందరంగా గర్భాలయం నిర్మించబడింది. విమానగోపుర చుర్యంత శిల్పసంపదతో అత్యున్నతంగా నిర్మించబడింది. గర్భాలయమున ప్రధాన దేవతలగు శ్రీరంగ స్వామి, ఆండాళదేవి, ధృమూర్తులు అర్చ్యంత మనోహరముగా మలవబడ్డాయి. అలయప్రాంగణమునందు అగ్గార్లు, తాయారు, ఆం ధార్లు, ఉడయరుల మూర్తులు వేరువేరుగా ప్రతిష్ఠింపబడినవి. దక్షిణ దేశమునందలి ఆలయమువలె ఏదులాబాదు శ్రీరంగాలయం కూడా శోభాయమానమై భక్తులను ఆకర్షించుచున్నది.

అప్పలాచాట్యల వంశంలోని శ్రీవిష్ణు చిత్రమాచార్యుల వారిచే గోపురనిర్మాణం కావించబడింది. గోపుర వెనుకభాగాన నిర్మాణశీషము పూర్తి కావించవలసివుంది. ఇది పూర్తి అయినచో క్షేత్రము సర్వాంగ సుందరముగా కాగలదనే నమ్మకం భక్తులందరకు

ప్రస్తుతపక్షాతి చరిత్రచూస్తే, మానవుడు సకూలంగా కళోపాసి అనిపిస్తుంది. రాను భావించిన వాటికి రూపులు దిద్ది ఆరాధించి, ఆ ఆరాధనలో ఆనందాన్ని పొందుతున్నట్లు తెలుస్తుంది. ఈ కళకు ఆధ్యాత్మిక చింతన కూడా క్రమంగా తోడ్పడి, మానవుని తీర్చిదిద్దు కళామయమై వర్ణింపబడుతుంది. వీటి ఫలితమే భారతదేశంలో నలు మూలలా, ఊరూరా, కొండకొండన దేవాలయాలకోసం, అన్ని చార్యుల ప్రతిభ, ఆధ్యాత్మికవేత్తల అన్వేషకృషి పలికాయి చోటు చేసుకున్నాయి.

ఇటువంటి మహాత్తర చుధుర భావనలకు రూపుపొందిన క్షేత్రమే ఏదులాబాదు శ్రీరంగనాయక దేవాలయం. ఈ గ్రామానికి ప్రాచీననామం లక్ష్మీనారాయణపురం. గ్రామనిర్మాణం కావించబడి ఐదు శతాబ్దాలకు పై నలయింది. ఐహళా మహమ్మదీయుల పాలనా కాలంలో గ్రామనామం ఏదులాబాదుగా మారి వుండవచ్చునని నా అభిప్రాయం. చారిత్రక నిదర్శనాలు యిందుకుగాను మనకు ప్రస్తుతం ఏమీ లభించడంలేదు. ఈ గ్రామ పుట్టుపూర్వాల వైచిత్ర్య, పరిసర సుందర ప్రకృతి అత్యంత ఆహ్లాదకరమైనవి.

ఈ పవిత్రస్థలి ఆంధ్రప్రదేశ్ రాజధాని నగరమగు భాగ్యనగరానికి 32 కిలోమీటర్ల దూరంలో హైదరాబాదు-విజయవాడ రైలు మార్గంలో ముఖ్యేశ్వరం రైలుస్టేషన్ కు 5 కిలోమీటర్ల దూరంలో పరిధవిల్లుచున్నది. నిత్యము ఆంధ్రప్రదేశ్ రోడ్డు, రవాణావారి బస్సు సదుపాయాలుకూడా గలవు. గతచరిత్ర ఎలావున్నా, యిప్పుటికి సుమారు 850 సంవత్సరాల పూర్వంనుండి గ్రామచరిత్ర, గ్రామం

వుంది. దేవాలయ పోషకులకు శ్రద్ధతోపాటు శక్తి కూడా కావలెను. వస్తువులధర పెరిగిననాడు, పోషకుల లృతికపోవడం నన్నగిల్లిననాడు ఏ మహానీయుడో చలుచుకొంటేగాని ఈవని పూర్తి కాదు.

నిర్మాణ కాలంనుండి ఈ క్షేత్ర నిర్వహణకు నిత్య ధూప, దీప నైవేద్యాది భోగాదులకుగాను భక్తులిచ్చిన దానాలే ఆధారాలు. దేవాలయానికి భూములున్నా, వందేవనరులు చేక చాలా భాగం అనే ద్వంగానే వుంది. భక్తులిచ్చిన దాన వశ్రాలు అప్పలావాయ్యల వారి వంశస్తుల వద్ద నేటికీ వున్నాయి. 1196, 1188 పసరీ సంవత్సరాల దాన వశ్రాలు, క్రీ. శ. 1736, 1741 సంవత్సరాల భూదాన వశ్రాలు యిందు ముఖ్యమైనవి. ఇవి అప్పటి ప్రాంత చరిత్రను, దానాలొసంగిన వారి కుటుంబ చరిత్రను చక్కగా వర్ణిస్తాయి.

దేవాలయం తూర్పు ముఖంకేసి విశాల ప్రదేశంలో నిర్మితమై గంభీరంగా చూపరులకు కన్పించ గలదు. గోపుర ద్వారం గుండా భక్తులు దేవాలయ ప్రాంగణంలోకి చేరుకొనవచ్చు. గర్భాలయంకు ముందుగల విశాల మండపంపై శిల్పశోభలు చిలకరిస్తున్న అనేక శిల్పాలు గలవు. అందు సూర్యనారాయణ విగ్రహం అత్యంత ఆకర్షణీయమైంది. ఉత్తర దిశలో స్వామి పుష్కరిణి గలదు. దీని జలాలు మహాత్ముడు కలియున్నవని ప్రాంతీయుల నమ్మకం.

మూల నిరాట్టుల దర్శనంతో మనలో విప్పిచెప్పలేని పవిత్ర భక్తి భావన కలుగుతుంది. లోభ మోహాలు త్యజించబడి, భక్తులు ఆధ్యాత్మికానంద సాగరంలో మునకలు వేస్తారు. ఇది నిర్మార మహాత్యమో, స్థల మహాత్యమో, స్వామి తేజస్వీ చెప్పలేం. దీనికి గరుడాది అనే క్షేత్రనామమున్నట్లు ప్రాచీన ఆధారాల బట్టి తెలుస్తున్నది. కాని ఈ నామం అంత ప్రాచుర్యంలోనికి రాలేదు.

నిర్మాత వంశస్తుల నిర్వహణలోనే క్షేత్రము ప్రసిద్ధి పొందు చున్నది. దేవాలయానికి సంబంధించిన అలంకరణలు, కట్టె పని మొదలగు వాటిని నిర్వాహకులు కుటుంబ వ్యక్తులే, పెద్ద, చిన్న అని తేడా లేకుండా శ్రద్ధగా చేయడం, అవనుల్లో అనందాన్ని పొందడం మొచ్చుకోదగది. దేవాలయ సంబంధమైన ప్రతి కార్యంలో వీరు ఆధ్యాత్మికానందం పొందుతున్నారు.

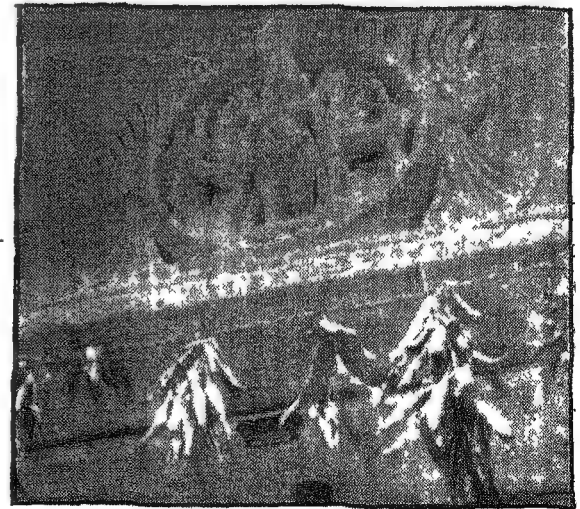
ప్రతి సంవత్సరము ఆషాఢ బహుళ త్రయోదశి నుండి శ్రావణ శుద్ధ సప్తమి వరకు (జూలై - అగస్టు నెలల్లో) ఘనంగా బ్రహ్మార్చనలు జరుగుతాయి. ఉత్సవ విగ్రహాల ఊరేగింపులో వేలాది జనం పాల్గొంటారు. ఇవి గాక వైష్ణవ సంబంధమైన పెక్కు ఉత్సవాలు సాలుపొడుగునా గొప్పగా సాగుతాయి. భక్తుల సంఖ్య ఎంతవున్నా నిర్వాహకుల పోషణశక్తి ఏమైనా, ఉత్సవ సమయాల్లో వచ్చిన భక్తికోటికి ఉచిత భోజన సదుపాయాలు లేదన కుండా జరుగుతాయి. ఈ ఆచారం అనాదిగా వస్తోంది. ఇది ఎంతో శాశ్వతమైన విషయం.

క్షేత్ర మహాత్మ్యం గూర్చి అనేకానేక గాథలున్నాయి. నిస్సంకుపులు దూర ప్రాంతాలనుండి కూడా వచ్చి, ఈ క్షేత్రాలలో

నిద్రలు సల్పి, స్వామిని, కొల్చి, సంతానం పొందిన ఉదాహరణలు కోకొల్లలు. అందులకు దృష్టి ప్రదాత శ్రీ రంగ నాయకులనే నమ్మకం కూడా చాలా దృఢంగా భక్తులకున్నది. ముక్తిపల్లె గ్రామ వాసి అయిన ఒక అంధ యాదవునకు ఒక నెలరోజుల పాటు స్వామి సన్నిధిని కాలం గడుపుటవలన, పుష్కరిణిలో స్నానాలు చేయుట వలన దృష్టి తిరిగి వచ్చిన విషయం యిటీవలి దృష్టాంతం.

దేవాలయ ప్రాంగణంలో గర్భగుడికి ఎడమ వైపు శోభలు వింపుకున్న విశాలమైన అద్దాల మండపం వుంది ఇందులోని అద్దాల అలంకరణ, స్తంభాల తీరు చూపరుల నేత్రాలను అట్టే ఆకట్టు కొనగలవు గజేంద్రమోక్ష దృశ్యం, దశావతారాలు, పలు కుద్గ వర చిత్రాలు చెప్పకోదగవి ఈ అద్దాల మండపాన్ని దాగుచేయిం దాల్చిన అవసరముంది. లేనిచో గత శోభలు కర్కశ కాలపురుషుని కబంధ హస్తాల్లో నాశనం కాకమానవు సామాన్య ఆర్థిక సంపత్తి గల రెండు మూడు వైష్ణవ కుటుంబాలు శ్రద్ధ తీసుకొని క్షేత్రాన్ని కొపాడితోన్న విషయం యితకు ముందే చెప్పబడింది. ధనము కన్నా మానవుని భావనాశక్తియే మిన్న అన్న సత్యాన్ని ఏడులాబాదు శ్రీ రంగక్షేత్ర నిర్వాహక విషయం తేట తెల్లం చెస్తుంది. కేవలం శక్తియే ఒక్కొక్కప్పుడు చాక పోవచ్చు. దేవాలయ ధర్మాదాయ శాఖవారు శ్రద్ధ తీసుకొని శ్రీ రంగాలయాన్ని పెంపు చేయడం ఎంతో అవసరం.

ఏడులాబాదు శ్రీరంగక్షేత్ర ప్రాధాన్యాన్నే గాక అనేకానేక నిర్మాణాలతో పెంపు గాంచింది. క్రీ.శ. 17వ శతాబ్దంలో రెండవ భాగాన గోల్కొండను పాలించిన రాసీషా ఘంతులగు అక్కన్న, కూడన్నల కాలంలో ఈ గ్రామ ప్రాభవాన్ని పొందినట్లు యిచ్చట ప్రాచీన నిర్మాణాలు తెల్పుతాయి. వీరి కాలంలో ఈ గ్రామాధికారి నారాయణరావు అక్కన్న, మాదన్నల ప్రోత్సాహంతో తన లల్లి పేరు, గ్రామంపేరు కలిసి వచ్చునట్లు ఒక విశాల టాకాన్ని "లక్ష్మీనారాయణ సాగరం" అనే పేరుతో నిర్మించాడు. ఇది

చాలా ప్రజోపకరమైంది. దీనిక్రింద అనాడు 1200 ఎకరాల భూమి సాగు అయ్యేది. కొంతభాగం మెట్ట చేయడంవల్ల, వీటివసరాలు సగంపెళ్ల లింక సాగు ప్రస్తుతం లేదు. దీనిని ప్రభుత్వం దాగు చేయిస్తే, ఎంతైనా ఉపయోగ పడగలదు.

గ్రామంలో గోపాలస్వామి ఆలయం, విహారయం, శ్రీరామాలయం, లంఛనేయాలయం, మొదలగు ప్రాచీన దేవాలయాలు చాలా పున్నాయి. ఇందు శివాలయం పూర్తిగా శిథిలమైంది. గోపాలస్వామి ఆలయం క్రింద 400 ఎకరాల భూమి పున్నట్లు చెప్పబడినట్లేంది. నిర్వహణ పాటవ వుంది, శ్రీ ముఖ మామ కుద్ద వంటివి నాటి పచ్చని రథం చేయించ బడింది.

శ్రీ రామాలయానికి కూడా నిర్వహణ దీపారాధన వుంది. ప్రస్తుతం ఉద్యోగాన్ని విరమించిన ఒక పుస్తానై నికోస్యోగి

శ్రీ ఎగన్నాథరావు పూవారిగా వుంటూ, ఈ మాటలమీద గ్రామంలో ఉన్న శేష టీవిరాన్ని గమనించున్నారు.

గ్రామ పైఠాన్ని, నిర్మాణాల ప్రాశస్త్యాన్ని తెలుసుకుంటూ శాసనాలున్నాయి. చింతలదావి అని పిలువబడే ప్రాచీన జలాశయమొకటి వుంది. నారాయణరావు వేసిన శాస్త్రమొకటి, అంజనేయస్వామి ఆలయంపద్ద శాస్త్రం ఇంట్ అని పిలువబడే మరొక శాస్త్రం, వెల్లురి నారాయణ గారిచే వేయబడ మూడవ శాస్త్రం ప్రాంత చరిత్రను తెల్పుగలవు, మూడవ శాస్త్రం పోలరాజు చెప్పే వద్ద నిర్మించిన వద్దేర దాని గొప్పను తెలుపుతుంది.

స్తంభ మూర్తి, వారిత్రిత ప్రాధాన్యం గల ఏడులాదామి టేర్రాన్ని ప్రతి రెండు ఏళ్ళకి చూసి రీరచలసిన ప్రదేశమనడంలో అరికొత్తి లేదు.

గిరిజన సంక్షేమం . . .

(18వ పేజీ నుండి)

సవరల భాష, మతం, జీవితవిధానం ఏన్నంగా ఉండనం క్షణే వారు మొదట అనుమానంలో, భయంలో ప్రవర్తిస్తారు. కనుక వారిని మనం గౌరవించాలి.

వారి మదాన్ని గురించి సులువుగా చెప్పడం సత్తం. మష్ట భిరాలను, వారి పెద్దల అల్లలను శాంతింపజేయడానికి వారు తలచుగా ఎనుదొరుక్కు, పండుక్కు, మేరపోతుల్ని బలియిస్తూఉంటారు. ఎల్లను ఉదారంగా పెట్టతూ ఉంటారు. ఎల్ల ద్రాగని ససంస్కృతి మనకు సనబడిదు. అలాగని అతిగా తాగి ఘోరాలు చేయరు. వాళ్ల అబద్ధాలు ఆడరు. వారిలో వ్యభిచారం లేదు. వారి చరిత్రలో ఎటువంటి గురించి వినబడదు.

వల్లపు ప్రదేశాలలోని వల్లెలలోను, పట్నాలలోను స్త్రీ నివాసం ఏర్పరుచుకొన్న కొందరు సవరలు హిందూమదాన్ని స్వీకరించారు. వారికి కాపు సవరలన్న పేరుపచ్చింది. క్రైస్తయన్ మతసరిలవారు గత నూరు సంవత్సరాలలో సవరలారికి తొన్ని ఉపకారాలు చేసి వారిని వారి మతం స్వీకరించేటట్లు ప్రయత్నించారు. కొన్ని గ్రామాలవారు ఉమ్మడిగా క్రైస్తవ మతం స్వీకరించారు. కాని ప్రత్యేక వ్యక్తులు క్రైస్తవ మతం స్వీకరించడం జరుగలేదు. క్రైస్తవ సవరలు, సవరలు సహనం క్రి భోజనాలు చేయరు. కాని వారంతా కలిసి పండుగ వేడుకలలో పాల్గొంటారు. మరల ప్రజామ్యాలు వారిలో లేవు.

గిరిజనుల సంక్షేమంకోసం భారత ప్రభుత్వం అనేక కార్యక్రమాలను నిర్వహిస్తున్నది. ఈ సంక్షేమ కార్యక్రమాలతో

సంబంధమున్న ప్రభుత్వోద్యోగులు ఆయా కొండజాతులవారి భాషలను నేర్చుకొనడం అవసరం. అందులో ముఖ్యంగా సవర వారితో సంబంధమున్న ఉద్యోగులు సవర భాషను నేర్చుకొనడం ఎంతో అవసరం. సవరలను వారి భాషద్వారానే విధ్వంసం చేయాలి. తెలుగు, ఒరియా భాషలను వారు సులువుగా నేర్చుకొనలేరు.

సంచారీ, ముంచారీ, దిర్ హోర్, హో, కోర్వా మొదలైన సంచర భారతదేశ భర్తావర్ రుటుంట భాషలకు, పెరెంగ్, రేమో, గడల మొదలైన సజీణ భారత కొండజాతి భాషలకు, కురుకు, ధారియా, జూలంగ్, ధాసీ మొదలైన భాషలకు సవర భాషకు దగ్గర సంబంధ మున్నందువలన సవరభాషాభివృద్ధికి ప్రభుత్వంవారు శ్రద్ధ రీనికొనవలసిన అవసరముంది. సవరలకు పరభాషలను విలపించిగా దోడ్పించి వారి భాషయెడల అశ్రద్ధ చూపిస్తే సవర భాష ఊడించి, నశించే అవకాశముంది. సవర భాష నశిస్తే భారత దేశానికి చెందిన ఆస్తిక్ భాషా కుటుంబానికి భాషాశాస్త్రపరంగా తీరని అన్యాయం జరుగుతుంది.

గిరిజనుల పునరావాస కార్యక్రమాలను నిర్వహిస్తున్నప్పుడు వారి మనుగడకు అవసరమైన వేడుకలు, మతం, భాషా మొదలైన వాటికి రక్షణ అవసరం. ప్రపంచంలో మంచిచెడ్డలను, వారి అలవాట్లు ఆటపాటలు, ద్వారా ఆనందానుభవాలద్వారానే వారికి తెలియజేయాలి. వారి సంప్రదాయాలకు, కట్టబాట్లకు వారిని దూరం చేయకూడదు వారిని సరైన మార్గంలో తీర్చిదిద్దితే వారు భారత దేశాభివృద్ధికి ఎంతో తోడ్పడ గలరు.

చీరయ్య

ఎవరికోసం

కొట్లకమలాదేవి

రేనుచూపు మేరలో అక్కడక్కడ పల్లెటూరి వందిలో చిన్న చిన్న ఇళ్ళు కనబడసాగాయి. "అదేనా ఊరు?" అన్నాడు కేశవ.

"అదేనయ్య: వచ్చేసినాము. నడక అలవాటు లేనట్లుండే మీకు: పట్నంవాళ్ళు కారులో, బస్సులో పోతారు. మరి మాకు బాగా నడిచే అలవాటు. ఇంతకీ మీపేరేంటి బాబూ" అన్నాడు.

"నా పేరా. కేశవరావు" అన్నాడు.

"మరి నీ పేరేమిటి" అడిగాడు కేశవ చిన్నగా నవ్వుతూ అత్తైతూ విడదేసి చూసి.

"నాపేరుకిష్టయ్య. మా మామ్మ ముద్దుగా కిష్టప్పా అంటుంది" అన్నాడు.

"సరేకాని కేశవరావు గారు.....నాకు ఓ సందేగం ఉంది. అవిగితే చెప్పతారా?" అన్నాడు మళ్ళా....

"అడుగు ...దానికేం తెలిస్తే చెప్తానూ..."

"అడగమంటారా... నగకండేం మరి... నాక్కూడా... నాటకాలు... సినిమాలు...వెయ్యాలని ఉందండీ. అది ఎట్లాగో, కాస్త చెప్పండి. మీవంటి చదివినవారు చదవని వాళ్ళ కూడా సినిమాలు వేయచ్చుటగా" అన్నాడు. అతి అమాయకంగా ఎంతో ఆసక్తికల సినిమానటులందరినీ కడుపులో నింపుకున్నార సరికంటే తనోపెద్దయ్యాకై పోవాలన్న అభిలాషతో.

కేశవ వకా వకా నవ్వుకుంటూ, వచ్చే నవ్వును ఆపుకుందుకు ప్రయత్నిస్తూ, "సరే కిష్టయ్యా నీకింతకీ సరదాగా ఉండా, సినిమాలో నటించాలని...అయితే ముందు బాగా నాటకాల్లో నటించి, పెద్ద పెద్ద వాళ్ళందరినీ మెప్పించి మెప్పు, గొప్ప సంపాదించాలి"...

"అదేనండీ! ఈ రోజు మీరు మహూరు రావడం నాకు ఇలా పరిచయం కావడం నా అద్భుత మనుకోండి,... అసలు ఇంతకీ నేను సినిమాలకి, నాటకాలకి, సరిపడంత అందంగా ఉంటానండీ? మామ్మ... అయితే మనస్థుడు అని ముద్దాడేస్తుందండీ, కాస్త చదువు కూడా వస్తాది నాకు" అంటూ వాడి స్వంత డబ్బా కాసేపు వాయిచు కుంటూండగానే వాళ్ళ నడక పొలాలు, తోటలు దాటి పూకో వడింది.

ఊరు మొదటే ఒక ఇల్లు. ఆ ఇంటికి కొంతభాగం పెంకులు, కొంత భాగం చాటా వేసి, వీధి వాకిట్లో రెండు ప్రక్కలా పెద్ద అరుగులు గచ్చుచేసినట్లు ఉన్నాయి. ఇంటికి నాలుగు ప్రక్కలా విశాలమైన స్థలం చల్లని చక్కని వృక్షాల నీడతో నిండి ఉంది. ఆ ప్రదేశమంతా. ఇంటి చుట్టూ రకరకాల పూలమొక్కలు, మల్లెలు మొదలయిన పెద్దపెద్ద దుబ్బులు ఉన్నాయి. ఎర్రని తురాయిపూలు కళ్ళు జిగిలు మనేలా ఎర్రచీర కప్పినట్లున్నాయి. ఇంటిచుట్టూ కాంపౌండువార్ లేదుగాని అలాగే దిట్టంగా కప్పిన తాటాకుల దడి, ఆ ప్రదేశమంతా ఎయిర్ కండిషన్ రూమను మరిపిస్తోంది.

"ఇదేనండీ, ఆ సినిమాస్టార్ ఇల్లు. ఈ ఊళ్ళో ఆ అమ్మాయి గార్ని అందరం సినిమాటార్ అనే అంటామండీ. ఏమనుకోకండి" అంటూ "నేను వెళ్ళి వస్తానండీ మరి, ఇంకా నాలుగు దినాలుంటా రుగా మళ్ళా ఓసారి మీ దర్శనానికి వస్తానండీ. మరి నెలవా" అంటూ కిష్టయ్య నిష్కల్మష హృదయంతో మనసిచ్చి మాట్లాడిన మనిషి కేశవ దగ్గర నెలవు తీసుకొని వెళ్ళిపోయాడు.

కేశవ నెమ్మదిగా దడిదాటి లోపలకు కాలుపెట్టాడో లేదో, చిన్న తెల్లని బొమ్మ కుక్కపిల్ల సన్నని గొంతుకతో 'బౌమ్ బౌమ్' మని మొరిగింది. దాని మొరుగు విని లోపల నుండి నాజుకుగా, 'రాజీ, ఎవరు వచ్చారు...' అన్న ఇంకో నాజుకైన గొంతు, పొగసుగా వినపడింది.

'అమ్మయ్య!' అనుకున్నాడు కేశవ, అది నీల కంఠమే అని తెలిసింది. ఇంతలో ఒక పెద్ద త్రి తలుపుతెరిచి బయటకు తొంగి చూచి 'ఎవరికోసం బాబూ...' అని ప్రశ్నించింది.

'ఇది సుబ్బయ్యగారిల్లేనా...' అన్నాడు కేశవ సంకోచంగా.

'ఆవును, ఆయన ఇప్పుడే అడ్డదారంబడి స్టేషన్ కి వెళ్ళినారు. మీకు ఆయన కావాలా?' అని ప్రశ్నించింది.

"వాళ్ళ అమ్మాయి 'నీల'గారు ఉన్నారా...పోనీ" అన్నాడు సంకోచంగా.....

కేశవగొంతు గుర్తుపట్టింది నీల...గబగబ బయటికి వచ్చి, 'హల్లో కేశవరావు. పూవులేని కాయలాగా, మమ్మిలేని వానలాగా వచ్చేశావు...ఇంకా వచ్చేరోజు తెలియపరుస్తూ రెటర్ వ్రాస్తావు

అనుకున్నాను. సర్ ప్రైజ్ విజిట్! రా...రా..."అంటూ నీల చేతను రోసి లహరించింది.

కేశవకి ప్రాణం చేదివచ్చింది. ఇంట్లో పంటమనిషి గంగమ్మని చల్లని పంచినీళ్ళు రెమ్మని అజ్ఞాపించింది నీల.

వెంటనే గంగమ్మ ఒక చూశారో చల్లనినీళ్ళుపోసి పంట చిర్రం గాజుగాసుపైన పెట్టి రెచ్చి నీల అందించింది. నీల చూశారో నీళ్ళు గాసుపోసి కేశవు అప్యాయంగా అందించింది. "మంచి ఎండలో చచ్చారు పైలు ఈరోజు లేచా!"...అంది.

'ఈరోజు ట్రైన్ నాలుగుంటలు లేచి, పది గంటలకు రావలసిని బంది వెంట గంటలకి వచ్చింది. అంటూ చేరిన ఉన్న వాటిలో చూచుకున్నాడు. సరిగ్గా మూడు కాదోరూంది. 'అట్లా! సేషన్ ఊటకు వాలాదూరం పుండే ఇక్కడ బంది, రైలు యేటు లేవా?' అన్నాడు

'ఈ ఊరు ఒక అడివివల్ల అనుకోండి, పాపం చాలా ముఖం పడి వచ్చారు' అంది నొమ్మకుంటుట్లు ధ్వనించేలా...

'చల్లనినీళ్ళు స్నానం చేయండి ముందు, కాస్త హాయిగా ఉంటుంది' అంది.

ఇంకలో రంగయ్య వచ్చి 'అమ్మా నూరిలో నీళ్ళు బాల్బిల నిండా తోడిపెట్టాను' అన్నాడు.

'రంగయ్య నమ్మి.....తువ్వలు పట్టుకెళ్ళి. ఆయ్యగారికి స్నానాలగది చూపించు.'

అట్లాగేనంటూ రంగయ్య ముందు నడిచాడు. కేశవ అరన్న అనుసరించాడు.

నీల వెదుతున్న కేశవ వైపు చూస్తూ వరండాలో నిలబడి ఆ ఇంట్లో ఉన్న, రండ్రి సుబ్బయ్య, శ్రవణ్ మూడవ మనిషి పాదం పెట్టి ఎరగని నీల హృదయంలో సంతోషం కళ్ళలో కాంతి రేఖలు కదలాడాయి. కేశవ రాక వల్ల ఆత్మతగా లోపలకు వెళ్ళి గంగిని వంట తొందరగా చేయమంది. నీల ఆరాటం చూస్తే గంగి గుండెల్లో కుంపటి వెలిగింది. 'ఎవరో వయస్సులో ఉన్న కుర్రాడంటే ఈమెరింద ఉబలాటం ఎందుకో' ...అని రోవలే రుసరుస లాడింది.

కేశవ స్నానం చేసి వచ్చి హాయిగా బోజనం చేశాడు. నీల దగ్గరే కూర్చుని ప్రతిది మరోసారి పడించమని గంగిని హెచ్చరిస్తూ. దక్కని ముడి పండు చాకుతో తొక్కలు తీసి, కోసి 'పేటులో వేసి కంబం దగ్గర పెట్టింది'. ఫానులు లేవు మాఇంట్లో...అంటూ వెళ్ళి తాటాకుతో పట్టిన విసినికర తెచ్చి విసర బోయింది. కేశవ వద్దని ఆమె చేతిలో పంకా అందుకొని విసురు కుంటూ "ఇంత చల్లని ప్రకృతి గాలి ఉండగా కృత్రిమమైన ఆకరంటు ఫాను లెడుకు : విమ్యం వంకాలను మించిన ఫలఫలకాలు పొమ్మ మైన చల్లదనాన్ని అందిస్తున్నాయిగా" అన్నాడు నీల వైపు చిరు మందహాసంతో చూస్తూ.

కేశవ ప్రయాణ బదిలి. ఎండ వేడికి అలసి పోయాడు. భోజనం చేసి కొంత పంట నిశ్రాంతి లీలకున్నాడు సాయం కాలం సీరెండ వచ్చని చెట్ల మీద పవళించింది. నును సగ్గు ప్రస్తుత యస్కరి ముఖలా పుడి, ఆ ప్రస్థితి.

చేప నీల ఇచ్చిని ఉమ్మని పొంకా రాగాడు. లేచి అలా మారుది రోద వైపు రింకిస్తూ నాలుగు అడుగులు నడిచాడు.

'మా ఊరు ఎలా ఉంది?' అంది వెనకం నడుస్తున్న నీల.

'మీ ఊరికెం ప్రస్తుతి పొందిందెం, పొధాగ్నిం అంకా రన పొందే అన్నట్లు ఉంది ఒంటిమీద పలవ్వలెలు ఎలా ఉన్నాయో తెలుసా! 'మహా పందిలులో నిండిన నళలా ఉంది. ఇలాంటి ప్రాంతం వారాపంటలో బ్రుందే ఎన్ని ఉంటు, నాటకాలు రాయ వచ్చు. ఏ బానుకు రాగింకిరేటం, నిర్మలమైన ప్రస్తుతి రిసాన్ని గుంటుమే...పుంటే బిడియాన్ ఊటలా పూరు కొస్తాయి' అన్నాడు కేశవ నీలకి చూస్తూ. నీల చిలిపిగా నవ్వుతూ, 'అట్లా! మా కుద్ధ వరెటూరిని ఎంతగా పొగుడు తున్నాడు?' ఆ చల్లని నిద్రాన్ని ఏలుస్తూ కోరిక కూసింది, కర రికాల వింత పక్షులు సన్నని నాచం చేస్తున్నాయి.

'చూశావా నా మాటకి సాక్ష్యంగా కోరిక ఎలా కూసిందో' అన్నాడు.

'అవునుండే అవిమీరో మాట్లాడటపోలే మాతో మాట్లాడు రాయా?' అంది.

'మరి మీ పూరు పక్షులు నారో మాటలాడకపోలే, నీతో మాటలాడరాయా?... నిజం ఎవరిదో వాళ్ళ రరవున మాట్లాడతాయి అంతేగా!' అన్నాడు కేశవ. ఇద్దరు కిలీల నవ్వారు.

'నీలా! నిజంగా ఇంత బాగుంటుంది అనుకోలేదునుమా... అందుకే హాయిగా ఇక్కడే ఉండిపోయావు రాంమ్మనమని రాస్తున్నావు...బాగుండదా...మళ్ళా...'

'మళ్ళా?...ఆపేశారేం మాట' అంది నీల.

'అదే ఏం...లేదు...మా నాన్నగారు, ఎం. ఏ. పెర్రేవేలుగా వదలవంటున్నారు. ఆ చదువులోవదితే ఇంక...రావడానికి... మీరు పడదనీ...'

'అని, ఇప్పుడే ఎవ్వారా...' అంది.

'ఆ...' అన్నాడు కేశవ పరధ్యాన్నంగా, అరని మాటరో విదో సందేహం గోచరిస్తోంది.

'సరేగాని.....మన పోటీ నాటం దేలు ఎప్పుడో తె సిందా?' అంది.

'తెలిసింది. ర్వరలోనే...ఉంది. అప్పటికి నీవు కాన ముందుగావస్తే అందరం రిలినీ పది రిహార్సల్యున్నా చేయాలి... అన్నాడు.

'మరి మీ నాన్నగారు ఒప్పుకుంటారా?'

'అలా నాన్నగారు నులుపుగా వప్పుకుంటారా? ఎలాగో'

ఒప్పించాను. ఈ ఒక్కసారి... ఇంకా జన్మలో నాటకం ప్లేజీ ఎక్కను. మీ మాట పాటించి ఎం. ఏ. ప్రైవేటుగా వదులుచాను అని ప్రామీస్ చేశాను... నీకు ప్రైవేటుగా కాలిఫోర్నేలోని మార్కులు ది. ఏ. కి, ప్రైవేట్ ఆ. బి. ఏ. ప్యాసిఫిక్ నాటి ఒక వంశస్థు ప్రణాళిక వట్టివాడికి, ఎదురా కాలేజీలో నీకు ఇచ్చేది... ఈ ఎం. ఏ కి బాట వెంటో వంశస్థు ప్రణాళిక పూర్తి అవుతుందని దీనించి మరీ ఒప్పుచున్నాను! అన్నాడు.

'అయినా మీరీ మీరు... అర్థయ్యేలా చెప్పండి... అలా టిమ్మర్ని ఎప్పుడూ... అను... మీ అంతుంచి పునాది ఇంగ్లీషు ఏ ఎం. ఏ. క్లాసు చినవాడి కుందో చూపించండి...' అంది హృదయం లోంచి దొర్లి పస్తున్న అభిమానంతో.

'అదంతా నీకు నామీద ఉన్న అభిమానం కన్నా ఈ రోజులో అదంతా ఎవరికి కావాలి నీలా. నీ పిచ్చిగానీ... ఎలాగో అందరి కాళ్ళు పట్టుకుని, ఆశ్రయించి కాగిలమీద ఎనిపించే దిగ్గి, క్లాసు, కావాలి. టర్నాంట్ ఏ మినిష్టరుగారి రికమండేషన్ ఉంటే వాడి బ్రతుక్కి ఓ వెలుగు వస్తుంది అంటే' అన్నాడు.

'మీరు మాత్రం! టెల్లుకుంటే ఇంకెన్న ఎక్కువే సంపాదించగలరు— పోండి' అంది చనువుగా.

'అది సరేగానీ, ఈ ఎంతకాలం నాకు నెల్లనుంది నీవేం పుస్తకాలు మేళేసావేమిటి?' అన్నాడు హాస్యంగా.

'అవును, మరి మీలా చదువులే రావుగా నాకు, పుస్తకాలు తినాలిమరి... మీరు అలాగే క్లాసులో పుస్తకాల పురుగు అని ఏడిపించేవారుగా'... అంది బుంగ్ మూతిపెట్టి.

'కేశవ నవ్వు... ఇంకా ఆ మాట నీకు జ్ఞాపకం ఉందా? నన్ను నమయం... టెప్పతున్నావు...' అన్నాడు కొంచెంగా.

'ఛీ... టెప్పలేదు నెమరువేసుకుంటున్నాను. చిన్నప్పటి మాటలు!' అంది మీనాల్లాటి నేత్రాలతో మిలమిలా చూస్తూ.

'కేశవ దృష్టిని ఎటో మరల్చాడు. దగ్గరలోనే ఉన్న చిన్న చెరువులో నీటి కమలాలు నుడా కాంతులకు పరవశించి వికసించాయి. హృదయం రంజితాన్ని చికించాయి.

'కేశవ హృదయంలో 'నీలకూడా అలాంటిదే' అని ఆలోచన మెరిసింది? 'ఎటువంటి చక్కని కుసుమం, ఎటువంటి స్థలంలో వికసించిందో' అని అనిపించింది.

'ఏమిటి ఆలోచిస్తున్నారు, అంత దీర్ఘంగా ఈ పరిసరాన్ని మీకథల్లో కావ్య వస్తువులుగా నిర్మించుకుందామనా?' అంది.

'ఆ... నిజంగా అలాంటి మహాకవులకు ఇది కేంద్రంలాగే ఉంది. కాని నాలాంటి చిన్నవాడు ఈ ప్రపంచం పొందరాని... చూసి ఆనందించవలసిందే కాని ఎవరో తన ఏ విరహంతో ఇముడ్చుకోగలడా?... అన్నాడు.

'ఆ... సరేకాని నీలా, ఇంక ఇంటికి పోదామా చీకటి వదుతోంది...' అన్నాడు.

'అప్పుడేనా? చూడండి చందమామ నీలి ముసుగు తెలుసు తొలగించుకుని వచ్చాది చిరునవ్వును చూసి ఆనందించరా?'

'కేశవ నీల చిలిపి మాటలకి ఏదోదాదా తోవలే దాడు కుంటూ, చిన్నగా నవ్వుతూ ఆమె కళ్ళలోకి చూచాడు. ఆమె కనులలో నవ్వు పువ్వులా విరిసింది ప్రేమజ్యోతి కనిపించింది. వెలుగుతోంది. విశాలమైన పోయగాలవంటి నేత్రాలు మీనాల్లాగ మిలమిలా ఓరగా చూచాయి. కేశవ దృష్టిలో దృష్టిని కలిపాయి. అనుకోకుండా ఇద్దరి హృదయాలు కలిశాయి

'కేశవ ఎదో కప్పు చేసినవాడిలా ఖిన్నుడై నిలిచాడు. 'మరి ఇంక పోదామా... సుధాకుని అధరాలు నీలిబుడలో ఎలిపావుగా'.

'నీల మల్లె పరిమళించినట్లు నవ్వుతూ కూర్చొన్న తిన్నె మీద నుండి లేచింది.

'మీ నాన్నగారు ఎప్పుడు వస్తారు?'
'ఈ రాత్రికో రేపు ఉదయానికో రావచ్చు' అంది.

'నీల చేతులను పదిలించుకుంటూ, 'అన్నట్టు పోదాం, చీకటి పడితే తోటలో పాములు లిరుగురాయి. మా నాన్న నన్ను ఎప్పుడు చీకటి వడక వారిదిదాటి రానీయదు ఇక్కడ పాములు ఎక్కువ లిరుగురాయి. అడుగో అప్పుడే మాలెలా పచ్చేస్తోంది. దానికి నేనంటే ఆ త ప్రేమ... దాని వెనకాలే మా పున్నీ కూడా వస్తోంది. వాటికి పాలుపోనే తెలుసు అయింది, అంటూ ఎదురుగా వచ్చిన చిన్న జాతి కుక్కపిల్లని ప్రేమగా పిల్చింది నీల. అది వచ్చి నీల ముఖం లోకి ఆకలేస్తోంది అన్నట్టుచూస్తూ భంగున జుజుు మీదికి ఎక్కింది. వెనక్కాలే పున్నీ మ్యాప్ అంటూ వచ్చి కాళ్ళకు చుట్టుకుంది.

'ఇంకేం, నీకు పిల్లలు కుక్కల పెంపకం బాగా తెలుసన్న మాట.....' అంటూ ఆపేశాడు కేశవ.

'అపేస్తావేం... కర్నాటమాటకూడా... అంటే ఉద్దేశం... పిల్లల పెంపకం..... కూ... డా... తెలుసా అనేగా? అది కూడ చూద్దావుగాని. రేపు అదివారం పిల్లలకు మా ఇల్లు కేంద్రం..... వస్తారు... చూడు' అంది. తనకు పిల్లలన్నా, పిల్లలన్నా, కుక్కలన్నా... కూడా ఇష్టమే అన్న సంతోషాన్ని సూచిస్తూ.

మర్నాడు ఉదయం కూడా సుబ్బయ్య రాలేదు. నీల, రండ్రి ఇంకా రాలేదని వీధిలోకి వెళ్ళి తొంగిచూచి వచ్చింది.

'ఏం, నీలా, మీ నాన్నగారు గేటుదాకా వచ్చి వెనక్కి వెళ్ళి పోతారేమో అనా భయం' అన్నాడు కేశవ హేళనగా.

'అబ్బే వూరికే వచ్చేవాళ్ళు వేళకి రాకపోతే అలా సహజంగా అనిపిస్తుంది'

ఇంతలో గంగమ్మ కాఫీ కప్పులు, మంచి ఇడ్లీలు ప్లేట్లలో పెట్టి తెచ్చింది. ఇద్దరూ ఇడ్లీ తిని కాఫీ తాగారు.

'ఇడ్లీ చట్నీ ఎలా ఉంది?'

'చాలా బాగుంది. మీ పంట మనిషి పంట బాగా చేస్తుండే' అన్నాడు

'అవును. ఈ గొప్ప మా పంట పండి చంబకూడా నేర్పింది.'
అంది మంచుపోలగా

'అ దే! పంటమీద పంటనోళ్ళవలన మేలమందాన్ని
మీదకి పోగొట్టా' అన్నాడు.

'అవును, ఈ పంట... వెనకే పోయింది' అంది
'అంతాంటేనేనో నీవు పంటలో చాలా నేర్చుకున్నావే..
అన్నది అక్కరాన్ని తెలుసు 'అన్నట్లు నీ జాబ్ విషయం
ఏమైంది?' అన్నాడు.

ఇంకా ఏమీ రాకేడు లేకేడు, కానీ పంట తెలుసుకోవాలి
అన్న రాకూ చూడని తెలియని ఒకే జాబ్ వస్తే వెంటనే
నీకు తెలియజేసి, అనంగన్న పంటకోనూ. నా గురించి జాబ్ అంటే
ఎవరి స్వర్గం తెలిగి అడుగుతోంది. మీ అభ్యుత్థం ఎదురొస్తుందో
చూచి ప్రస్తుతం మీ అభ్యుత్థం నీవు మా పూరు చచ్చి మా ఇల్లు
పొందడం చేయడం... అంది.

'జీవితం... ఈ పంట నేర్చుకున్న చిట్టలో ఇదియే ఒక
టన్న మాట, ఎవరి ఈ జాబ్లో ఈ విద్య రప్పించి అవసరం'
అన్నాడు కేశవ

'దీని విద్యలు నేర్చుకున్నాను' అన్నట్లు అక్కర్యంగా చూసింది
'కేశవ అక్కలోకి. అంటే అది చిలిపిగా నవ్వుతున్న కేశవ
చూచి అర్థమవుతుంది.

'పో... అందా మంచి చేశాకో...'

'మీ దేవు అవులు లేని నాలంటి దానినీ నీలాంటి ఆదిర్ష
పంటను, సంస్కారం గల స్నేహబాంధవుడు రావడం గొప్ప
కాదేమి. అవునులే మామాడులే నిమారం, దీని పంటపే చేశా
కోకల' అంటూ మూల ములక్కడ లాగ చేసి దిగించి కొన్ని
నటిస్తూ ఓరగా చూచింది.

'నిజంగా నీలా! ఇప్పుడు నీవెంత అందంగా ఉన్నావో తెలుసా!
అమ్మా కెమెరా ఉంటే ఒక్కటే తీసి ఏదైనా పత్రం ఆట
మీద ముఖచిత్రంగా పంపేవాడిని చూమా! క్రొత్త రార అని అందా
చూసేవారు'

'అయితే నా బ్రతుకుని అలా వీధిలోకి వెళ్ళించాలనే
ఉద్దేశమా!'

'భా అదేమిటి అలా అంటావు. అంటే గొప్పపేరు నీకు
తెప్పించాలి'

'నరేలే.....నాకేం గొప్పపేరు ప్రఖ్యాతులు వద్దలే, ఇలా
ఎక్కడో బ్రతుకుంటున్నాను'

'అలా ఎక్కడో మూల ఎవ్వరికీ తెలియకుండా బ్రతుకడానికి
నీవు జన్మించలేదు నీలా! అనలు నీవు జన్మించిన మరుక్షణంలోనే,
ఒక బాధనగాధ ఏర్పడింది కనుకే నిన్ను ఈ మధ్యయ్యారు
పెంచి ఇంకదాన్ని చేయడం సంభవించింది'

'అలా అన్నదన్నాగా అమ్మా, నన్నా అయి నేనాకు.
మా నాన్న నానీయడై నాన్న... అంది ఎంతో అప్యాయంగా
ప్రేమ చూపిస్తూ.....'

గతం ఏ దిక్కులాంటి మరణం మరణం వసిస్తున్నా
నన్ను... మా అందరినీ మొగ్గిల్లాగ నీల్లది 'అక్క...
నీ నాక్క... అంటూ చిక్కని ముక్కుతో నీళ్లు ముగించారు,
నీలా అన్నది

నిమిషం వింటుంటే అది అందా వాళ్ళకు ఎదురు
పడి బుట్టపై చేరుకున్నది, నా అన్న పొద్దుగా ముద్ద బంతి
లాంటి పిల్లని చూచి నెట్టుకోని, నా బంగారం ముద్దాడుతూ, నా
బంగారు బొమ్మ... అంటూ ఆ పరిపాప పుట్టువైన బంగారం
అక్కరాన్ని గ్రోలుతున్నట్లు గుర్తుపెట్టుకోవలసి వచ్చింది.

కేశవ నీలగోన హృదయ వైశాల్యాన్ని, సమభావన అమృత
హృదయాన్ని అలోపలే మెచ్చుకోసాగాడు.

మాశారా అవిగానా... మాభగవద్ శ్రవణాపార్థి. ఎంత
అంటుగా వున్నారో భగవంతుడు చేరే ఎక్కడ వున్నాడంటారు?
అయీ అక్క అని దిగిరిగా పచ్చిన మరో పాపను ఎత్తుకు
ముద్దాడింది. 'వీరిందరిచేత విన్నవిన అభినయ నాట్యాలు చేయిస్తాను.
పాదాలతో నాటింపు చేయిస్తాను మీరు ఏదైనా మంచి పాటలు
నాటింపు రాయబాడిదూ? మామూలు ప్రవృత్తి చూస్తుంటే మీకు
ఎన్నో పూహలు ఏరులు దాని అలప్రవాహంలా వుట్టుకొస్తున్నాయి
అని అన్నారే నిన్ను!'

'అవి ఇలాంటి పెల్లందిరూడు'

అయితే మరి నీలాంటి దీని అమిత? బాగుంది మీరనేది,
బాగుంది, శ్రీనాథ కవితా అనిందిన యువతి మీదల్లా కవిత్వం
చెప్పారా ఏమిటి? ఇదేం చూసే చూడనట్లు విసి విసనట్లు పూరు
కొన్న పోయేందుకు వట్టులరాదు కుద్ద వల్లెటూరు. జాగ్రత్తగా
రాయండి రానే కథలు, నాటింపునాను, ఏదైనా తేడా వస్తే ఈ పూరి
వాళ్ళు అంటే మంచి వాళ్ళుకాదు.'

'మీ పూరి వాళ్ళంటే మీర రాస్తారా.....'

'మరి ఎవరి పేరు రాస్తారు.....'

'నీలాంటి కొందరిని చూస్తే నేనెవరినో పెట్టుకొస్తుంది'
అంటూ చూపులో ప్రేమ శ్వాసని వెలిగించాడు.

నీల సిగ్గుతో నేరాలను క్రిందికి దించుకుంది. నీల పిల్ల
అందరినీ వెంట బెట్టుకొని గురుకులాన్ని కూడా మరపించే చల్లని
చెట్టు నీడకు వెళ్ళింది.

కేశవ రాత్రంతా నుదులు కుప్పి అతిచల్ల శవంతో నిండిన
ప్రృతి సౌందర్యాన్ని అంకిస్తూ ఎదో అలోచనతో నడుచు.

* * *

శేషజ్యోత్స్న

(కవితా సంపుటి)

రచన: శ్రీ గుంటూరు శేషేంద్రశర్మ, ప్రతులకు: ఆంధ్ర ప్రదేశ్ బుక్ డిస్ట్రిబ్యూటర్స్, 3287, రాష్ట్రపతిరోడ్, సికింద్రాబాద్.

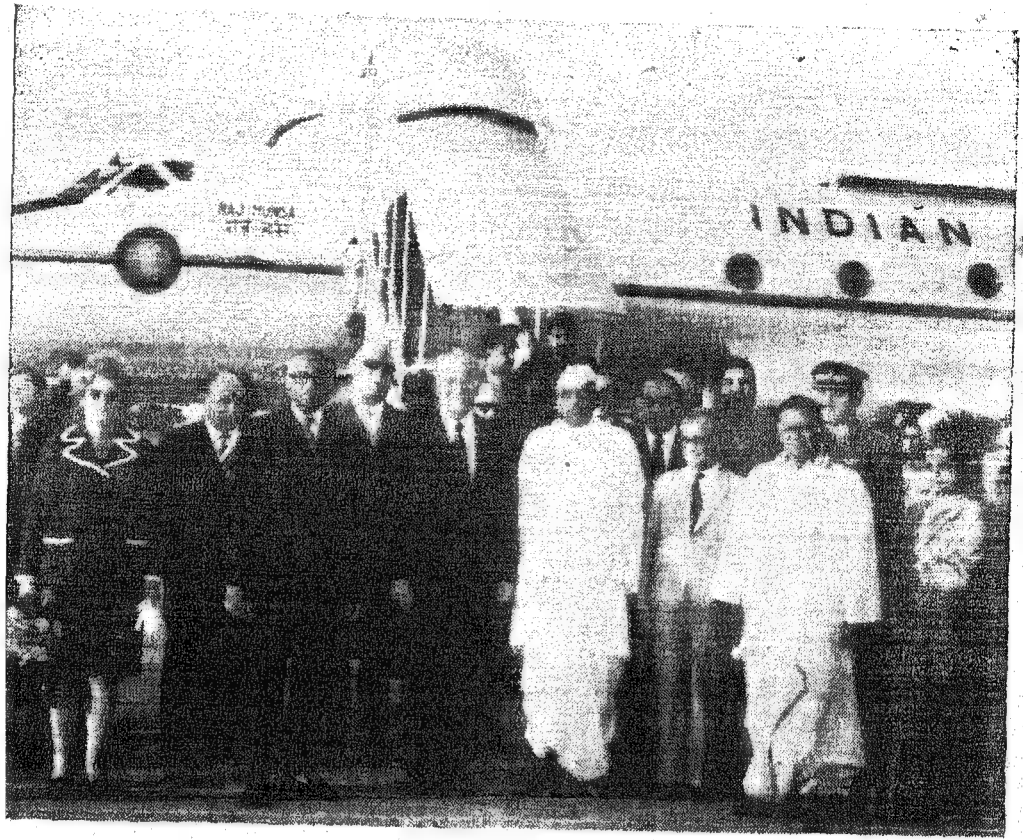
జామెట్టి తెలియని వాళ్ళు లోనికి రాకూడదని పేటో తన అకాడమీ ద్వారానికి ఒక దోర్లు వేలాడ దీశాడట. అటువంటి నిబంధనేదీ శేషజ్యోత్స్న అట్ట మీద లేకపోయినా కవిత్వం, దాని రహస్యం తెలిసిన కొద్ది మంది కోసం మాత్రమే నని గట్టిగా నమ్మే చాలామంది కవుల్లో శ్రీ శేషేంద్రశర్మ గారొకరు. ఈ పుస్తకము తెరవగానే మొదట నేనూ-నానెమలీ లేక నెమలీ-నానేనూ అనే పేరుతో కవి స్వయంగా రాసుకున్న ఉపోద్ఘాతమనే సాహిత్య చర్చ కనిపిస్తుంది. దోదిలేర్, కాళిదాసు, కాక్తో, మొపాసా, భవభూతి, వేమన, శ్రీశ్రీ మొదలైన విశ్వ విఖ్యాత సాహితీస్రష్టలంతా మనకు యిక్కడ కనిపించి మాట్లాడతారు. “ఒకసారి కవి మేలుకొన్నాడంటే వాడు వట్టి చపట-మేలుకొన్న కవి రాసే రాతలు చదవడం నిష్ప్రయోజనం” అంటాడు కాక్తో. “కవికి మొట్ట మొదట కావలసింది సామాజిక స్పృహ (Social Consciousness) అని విశ్వ సిద్ధాంత వర్తమాన కవి లోకం కొక్కోతో ఏకీభవించ వక్కర్లేదు.

గుంటూరు శేషేంద్రశర్మగారి కవిత్వం సంఘం కోసం రాయబడింది కాదు, అది పూర్తిగా వ్యక్తిగత అనుభూతుల ప్రదర్శన. ఆయనలో ఆయనే పాడుకునేవై నా ఆయన గీతాలు మధురంగానే వుంటాయి. గట్టిగా అరవడం, చిరు నవ్వుతో మందలించడం, లోలోపల రగలడం మనకు ఈ కవిలో కనిపిస్తుంది. బంగ్లాదేశ్ విముక్తి వస్తువుగా తీసుకుని రాసిన కవిత ‘పడవలు-తెరచావలు’ లో ‘పూలరంగుల ఫిరంగులు ధీకొన్నాయి. పక్షిల గొంతుల్లో పాటను పుచ్చుకొని పారిపోయింది’ రాత్రి అని అవాటి సంఘర్షణను, ప్రజల జీవితాలలో కరువైన శాంతిని కవి చక్కగా వ్యక్తీకరించారు. (ఈ పుస్తకంలో బయటి ప్రపంచం గురించి రాయబడిన కవిత్వ యిదొక్కటే) ‘నూతన తీరాలు’ అనే కవితలో “జీవితాన్ని క్రాసుగా మనిషిని క్రైస్తవుగా మలిచిన ఈ రోజు” అని చదువుచున్నప్పుడు దాదాపు రెండు దశాబ్దాల క్రితమే బెల్లంకొండ రామదాసు రాసిన పంక్తులు గుర్తొస్తాయి. (బ్రతుకే ఒక క్రాస్, మనిషే ఒక క్రైస్ట్-బెల్లంకొండ రామదాసు) ‘చీకటి దయ్యాలు’ అనే ఖండికలో మంచి పదచిత్రమే గీతారు శర్మగారు. సాయంత్రపు రక్తం త్రాగి, వికటాట్ట హాసం చేసే ఆరాళపు నోటిలో, భీకరదంష్ట్రా పంక్తులు, సితకోజిత సక్షత్రాలు. ‘ఏవో చినుకులు’ అనే కవితలో విధి నాయెదపై విరిసిన ఎర్ర గులాబీ అన్నప్పడు బాగుందనుకుంటాము కానీ ‘వెన్నెలలుమిసే విహాయనం’ లోకి అన్నప్పడు ఉమియడం, అందులో వెన్నెల్ని బాగాలేదు. శేషేంద్ర శర్మ గారి కవిత్వంలో విధి (లేక దైవం లేక ఒక మానవాతీర శక్తి) ప్రముఖంగా కనిపిస్తుంది. యూకలిప్టస్ అరణ్య నంచారమే కాని, మానవ జీవిత సమస్యారణ్యంలో ఈ కవి అడుగుజాడ కనబడదు. దీనికి కవి పుట్టి

దేవిప్రియ

పెరిగిన సామాజిక (ఐర్థికంగా సాంఘికంగా) వాతావరణమే కారణం కావచ్చు. “Where you come from is of very great importance” అంటాడు Robert Frost కొండ కోనలు, నముద్రాలు, పెలయేళ్ళు, అందమైన ప్రేమ దేవతల శిలా విగ్రహాలూ చూచి ఉత్తేజితులై నంతగా, శర్మగారు మానవుణ్ణి చూసి కావడం లేదనే నిర్ణయానికి శేషజ్యోత్స్న చదివిన ప్రతి ఒక్కరూ వచ్చి తీరుతారు. భావుకత, భాషమీద ఆధికారం, కలంలో సత్తువా పున్న ఈ కవి చూపులు నిరంతర సంఘర్షణలో, వేడిలో, కొలిమిలో యినుములా కాలుతున్న మనిషి మీదికి కూడా మళ్ళాలని ఆశ పడదాం.

అంధ్ర ప్రదేశ్

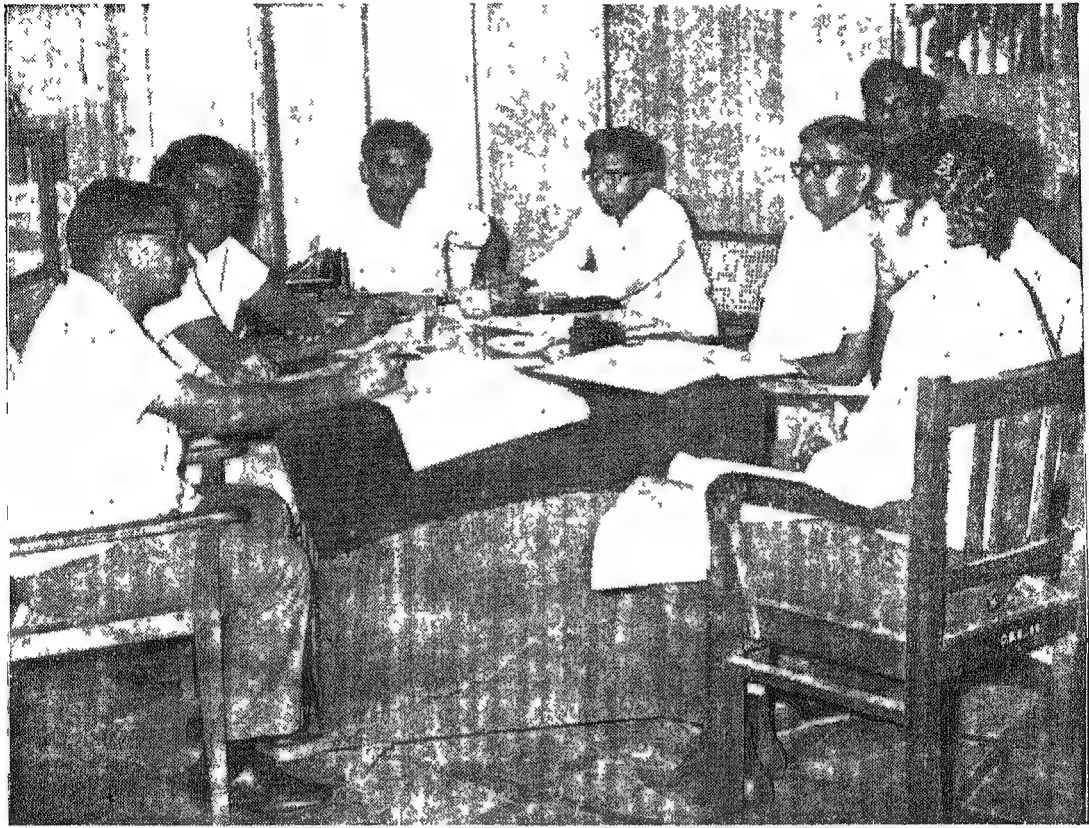

నగరాన్ని
సందర్శించిన
విదేశీ
ప్రముఖులు

జకాన పేకియా కమ్యూనిస్టు పార్టీ కేంద్ర కార్యవర్గం ప్రధాన కార్యదర్శి
డా. గస్తాద్ హొసక్ డిసెంబరు 5 న హైదరాబాదుకు విచ్చేసినప్పుడు రాష్ట్ర
గవర్నరు స్వాగతం పలికినప్పటి చిత్రం.

బల్గేరియా నేషనల్ అసెంబ్లీ అధ్యక్షులు డా. వ్లాడిమర్ బొనేవ్
నాయకత్వంలో బల్గేరియా పార్లమెంటరీ ప్రతినిధి వర్గం డిసెంబరు 21 న
హైదరాబాదు విచ్చేసినప్పుడు ఆంధ్రప్రదేశ్ విధానసభ స్పీకర్ స్వాగతం
చెప్పారు.

స్వయం ఉపాధి కల్పనా పథకం క్రింద ఋణాల మంజూరికి తుదిరూపం యిచ్చేందుకు ఉద్దేశించిన ప్రత్యేక విభాగం సభ్యులు డిసెంబరు 18 న విజయవాడలో సమావేశమయ్యారు.

సమితి అధ్యక్షులు, శ్రీ డి. ఎస్. వి. వి. రామరాజుగారు అధ్యక్షత వహించారు. విశాఖ, శ్రీకాకుళం జిల్లాలు గల 4 సంవత్సరాల నుండి పర్యావరణం చేత నీరు, వంటలు, వశుగ్రాసం లేక ఎక్కువ ప్రాంతాలవారు బాధపడు తున్నారనీ కనుక వస్తుల బకాయి వసూళ్లు, రెవీన్యూ వసూళ్లు నిలిపి కరువు నివారణ పనులు ప్రారంభించ వలసిందిగా మంత్రి గారిని కోరారు.

జాట్ మిల్లు వర్కింగ్ ప్రసిడెంటు, శ్రీ ఆర్. నరసింహ రాజుగారు మంత్రి గారికి స్వాగత పత్రము సమర్పించారు.

పిచ్చికల గుడిపాడులో హరిజన దినోత్సవము

ప్రకాశం జిల్లా కొరికెపాడు పంచాయితీ సమితిలోని పిచ్చికల గుడిపాడు గ్రామంలో 30-12-78 వ తేదీన హరిజన దినోత్సవము జరుపబడింది. ఉదయం హరిజన వాడ పాఠశాల కార్యక్రమముచేపట్ట బడింది. సాయంత్రము జరిగిన సభకు గ్రామ సర్పంచ్ శ్రీ అంజి రెడి అధ్యక్షత వహించారు. బాగు పట్టుకు రిలేషను ఆఫీసరు శ్రీ పి. నాగేశ్వరరావు విద్యా విస్తరణాధికారి శ్రీ జె. మేకచేశ్వర్లు, ముఖ్య సేవిక శ్రీ రుతివెంకాయమ్మ గార్లు హరిజన దినము యొక్క ప్రాముఖ్యతను గూర్చి వివరించి ప్రభుత్వము హరిజనులకై ప్రత్యే

కముగా చేయుచున్న కార్యక్రమములను గూర్చి వివరించారు. గాంధీజీ ఆశయమే, అస్పృశ్యతా నివారణకు అందరూ కలిసికట్టుగా కృషి చేయాలని ఉద్ఘోషించారు. ఈ సందర్భముగా ఏర్పాటు చేయ బడిన అటల పోటీలు శుభ్రమైన యిల్లు, ఆరోగ్యమైన పిల్లలు పోటీ లలో గెలుపొ దినవారికి బాగు దెలవమెంటు ఆఫీసరు శ్రీ కె.యల్ నరసింహస్వామి బహుమతులను పంచిపెట్టారు.

సంగారెడ్డిలో పోలీసు కల్లబ్బుకు శంకుస్థాపన

ఇన్స్పెక్టర్ జనరల్ ఆఫ్ పోలీస్ శ్రీ అబ్దుస్ సలాంఖాన్ జనవరి 1వ తేదీన సంగారెడ్డిలో పోలీసు కల్లబ్బుకు శంకుస్థాపన జరిగిన సందర్భంలో ప్రసంగిస్తూ పోలీసులు 1989, 1972 ఆందోళనలలో రమ కర్తవ్యాన్ని ప్రశంసార్థంగా నిర్వర్తించారని చెప్పారు. పోలీసుల గృహ నిర్మాణ పథకం క్రింద పోలీసుశాఖ దూ. గి కోట్లు ఖర్చుపెడుతున్నదని ఆయన తెలిపారు.

డి.ఐ.జి. శ్రీ శ్రీనివాసన్ ప్రసంగిస్తూ, పోలీసులకు ఇతోధిక పౌకర్యాలు కల్పించడం వల్ల పోలీసుశాఖ సామర్థ్యం మెరుగు పడగలదని చెప్పారు. జిల్లా కలెక్టరు శ్రీ మొహమ్మద్ మహ్మూద్

పాక దినోత్సవ సందర్భంగా కడపలో డిసెంబరు 7వ తేదీన ఇన్ ఛార్జ్ కలక్టరు, జిల్లా రివెన్యూ ఆఫీసరు సభలో ప్రసంగించారు.

బూట్ అలీ ప్రసంగిస్తూ, సమాజంపట్ల పోలీసుశాఖకు గురుతరమైన సామాజిక బాధ్యత ఉన్నదని చెప్పారు. శాసన సభ్యులు శ్రీ పి. రామచంద్రారెడ్డి తమ అధ్యక్షవన్యాసంలో సంగారెడ్డిలో పోలీసు క్లబ్బు నిర్మాణం విషయంపై శ్రద్ధాసక్తులతో కృషిచేసి నందుకు పోలీసు సూపరింటెండెంటు శ్రీ జగన్మోహన్ ను అభినందించారు.

అంతకుముందు శ్రీ పి. జగన్మోహన్ అతిథులకు స్వాగతం చెబుతూ, పోలీసు క్లబ్బుకు రెండంతస్తుల భవనం వుంటుందని, అందులో దుకాణాలు, నివాస గదులకు ఏర్పాట్లు వుంటాయని చెప్పారు. వాటివల్ల వచ్చే అద్దెల ఆదాయంతో క్లబ్బును నిర్వహించడం సుకరమవుతుందని, భవన నిర్మాణానికి ఒక లక్ష రూపాయలు ఖర్చు కాగలవని ఆయన తెలిపారు. శ్రీ బాజ్ పాటే వందన సమర్పణ చేశారు.

37 నివేళన స్థలాల పట్టాల పంపిణీ

నెల్లూరు జిల్లా, కొవ్వూరు సమితి అధ్యక్షులు శ్రీ కె. వేంకటరామారెడ్డి చౌటుప్ప తేడులో డిసెంబరు 31వ తేదీన హరిజన దినోత్సవ సందర్భంగా ఆ గ్రామంలో 37 మంది హరిజనులకు నివేళన స్థలాల పట్టాలు పంచిపెట్టారు. ఈ సందర్భంలో ఏర్పాటైన సభలో కొవ్వూరు తహశీల్దార్లు శ్రీ పి. వి. సుబ్బారెడ్డి ప్రసంగించారు. హరిజన దినోత్సవ సందర్భంగా ఆరోగ్యవంతులైన పసిపాపల ఎంపిక కొరకు పోటీలు నిర్వహించబడ్డాయి. పరిశు

భ్రంగా ఉంచబడిన ఇండ్లలో ఉత్తమమైనవాటిని ఎంపిక చేయడానికి కూడా ఒక పోటీ నిర్వహించబడింది. ఈ పోటీలలో గెలుపొందిన వారికి సమితి అధ్యక్షులు బహుమతులు పంచిపెట్టారు. బి.డి.బి. శ్రీ యం. ఏనాద్రి, విస్తరణ శాఖాధికారిణి శ్రీమతి పరిమళగారలు ప్రసంగించారు. గ్రామ సర్పంచ్ శ్రీ జి. నరసప్పనాయుడు అతిథులకు స్వాగతం చెప్పారు.

విజయవాడలో యాత్రీక విశ్రాంతి గృహం

యాత్రీక విషయాలు, పౌర గ్రంథాలయాల శాఖామంత్రి డా॥ సి.హెచ్. దేవానందరావు విజయవాడలో ప్రసంగిస్తూ, కేంద్ర సహాయంతో విజయవాడలో యాత్రీక విశ్రాంతి గృహాన్ని నిర్మించే ప్రతిపాదన పునః పులికించడం జరుగుతుందని చెప్పారు. వనరులు పరిమితంగా మాత్రమే లభ్యమవుతున్నప్పటికీ, రాష్ట్రంలో యాత్రా విషయాల అభివృద్ధికై ప్రభుత్వం తీసుకొంటున్న చర్యలను వివరించి చెప్పారు. వివిధ పర్గాలమధ్య సదవగాహనను పెంపొందించేందుకు విదేశీయాత్రా విషయాలు ఎంత ముఖ్యమైనవో, దేశీయ యాత్రా విషయాలు కూడా అంత ముఖ్యమైనవని ఆయన అన్నారు. రాష్ట్రంలో దర్శనీయమైన స్థలాలకు తగిన ప్రవారం జరుగడంలేదు గనుక జర్నలిస్టులు యాత్రాస్థలాలకు తగిన ప్రవారం ఇచ్చే విషయంలో వారి సహకారాన్ని ఆయన అర్థించారు.

ప్రతి గ్రామంలో నాలుగు దేవాలయాలు అంటే, దేవునిగుడి, ఒక పాఠశాల, ఒక్క అసుపత్రి, ఒక గ్రంథాలయం వుండవలసిన

అవసరం ఎంతైనా వుంది. దురదృష్టవశాత్తు నెస్సురూపంలో రైబ్రీ అధికారులు విడుదల చేస్తున్న డబ్బు, సిబ్బంది జీతాలు, అలవెన్సులకే సరిపోవడంలేదని మంత్రి అన్నారు. గ్రంథాలయోద్యోగుల సర్వీసులను ప్రభుత్వవరం చేస్తేగాని, వారి సమస్యలు శాశ్వతంగా పరిష్కారం కాజాలవని ఆయన చెప్పారు. గ్రంథాలయ ఉద్యోగులకు రావలసిన బకాయిల విషయమై రగిన చర్య తీసుకోవడం జరుగుతుందని ఆయన హామీ ఇచ్చారు. ప్రెస్ క్లబ్ కు ఒక గ్రంథాలయాన్ని ఏర్పాటు చేయడానికి రూ. 5,000 ల గ్రాంటు ఇవ్వడం జరుగుతుందని ఆయన హామీ ఇచ్చారు. ప్రెస్ క్లబ్ కార్యదర్శి శ్రీ ఎ. ఆంజనేయులు మంత్రికి స్వాగతం చెప్పారు. ఈ సందర్భంలో ఏర్పాటైన సభకు క్లబ్బు అధ్యక్షులు శ్రీ విశ్వేశ్వరరావు అధ్యక్షం వహించారు.

మద్రాసు, ఎలకరై మ్యూజియంలకు రరలించబడిన అమరావతి శిల్పాలను చిరిగి లెప్పించాలని, కొండపల్లిని అభివృద్ధిపరచాలని శ్రీ బి. యన్. బంగారయ్య మంత్రికి పిజ్జిపి చేశారు.

అచ్చంపేటలో క్రీడాకారులకు బహుమతుల పంపిణీ

మహబూబ్ నగర్ జిల్లా అచ్చంపేటలో డిసెంబరు 31 న రాలుకా స్టానియో జరిగిన ఆటల పోటీలలో గెలుపొందిన క్రీడాకారులకు సమాచార, పౌరసంబంధ శాఖ మంత్రి శ్రీ మొహమ్మద్ ఇబ్రాహీం అలీ అన్నారీ బహుమతులు పంపిణీ చేస్తూ, పోటీలలో గెలుపొందిన వారిని అభినందించారు. ఆదిమజాతుల విద్యార్థులకు యీ పోటీల్లో పాల్గొన్నందుకు రహు హర్షం పెరిచున్నారు. ఈ సందర్భంలో ఏర్పాటుయిన సభకు జిల్లా పరిషత్తు అధ్యక్షులు శ్రీ కె. కె. రెడ్డి అధ్యక్షత వహించారు. ఆదిమజాతుల విద్యార్థులు ఉర్దూహస్తంకం పోటీల్లో పాల్గొన్నందుకు వారిని జిల్లా పరిషత్తు అధ్యక్షులు అభినందించారు. అచ్చంపేట పంచాయతీ సమితి అధ్యక్షులు శ్రీ యం. గోపాలరెడ్డి స్వాగతోపన్యాసం చేస్తూ, యీ పోటీల్లో 128 జట్లు, 1023 మంది క్రీడాకారులు పాల్గొన్నారని చెప్పారు.

హోటల్ 'విక్రమ్' కు యాత్రికశాఖా మంత్రి ప్రారంభోత్సవం

యాత్రిక శాఖా మంత్రి డా. దేవానందరావు జనవరి 14 న విశాఖపట్నంలో అనేక అంశాలతో కూడిన ఆధునిక హోటల్ 'విక్రమ్' కు ప్రారంభోత్సవం చేస్తూ యాత్రా వ్యవహారాలలో ముఖ్య భాగమైన హోటల్ పరిశ్రమ, వాణిజ్య సరళిలో గాక సేవా భావమే ప్రధాన లక్ష్యంగా ఉంచుకుని స్వదేశీ, విదేశీ యాత్రికుల అవసరాలు తీరుస్తూ భారతీయ సంస్కృతి సంప్రదాయాలను ప్రతిబింబింపజేయాలని అన్నారు. విశాఖపట్నం ప్రముఖ యాత్రా కేంద్రంగా అభివృద్ధి చెందుతున్నది. వివిధ రకాల యాత్రికుల అవసరాలను, తగిన వసతి సమస్యలను తీర్చే విధంగా యితర సౌకర్యాలు కూడా పెరుగుతున్నాయని ఆయన అన్నారు.

ఆలేరులో మహిళా వ్యవసాయకూలీలకు శిక్షణ

సత్రాండ జిల్లా సూర్యపేటలోని రైతు శిక్షణ కేంద్రం వారు, ఆలేరులో యిటీవల 26 మంది మహిళా వ్యవసాయ కూలీలకు 5 రోజులపాటు శిక్షణాకార్యక్రమాన్ని ఏర్పరిచారు. వ్యవసాయం, పశుపోషణ పౌష్టిక అహారం, పసిపిల్లల సంరక్షణ విషయాలలో వారికి శిక్షణ ఇచ్చారు. వ్యవసాయం, గృహవిజ్ఞాన శాస్త్రాలకు సంబంధించిన ప్రచురణలను ఏర్పాటుచేశారు.

రవీంద్రగర్ సమితిలో 249 హరిజన గృహాల నిర్మాణం

జీవించి భీమాసంస్థ గృహ నిర్మాణ పథకం క్రింద రవీంద్రగర్ సమితిలో 8 గ్రామాలలో మంజూరైన 278 యండ్లలో 249 యండ్లను యింతవరకు నిర్మించారు. వాటి నిర్మాణానికి రూ. 1,18,200లు ఖర్చు చేశారు. మిగతా 29 యండ్ల నిర్మాణం మరుకుగా కొనసాగుతున్నది.

51 మంది మత్స్య పారిశ్రామికులకు రు. 11,346లు విలువచేసే నైలాన్ దారంపంపిణీ

శ్రీకాకుళం జిల్లా కలెక్టరు శ్రీ యి. మునివెంకటప్ప, యిటీవల శ్రీకాకుళం జిల్లా, కోటబొమ్మలి సమితిలోని మాడచేళం, మరువాడ, అట్టవానిపేట, కుల్లవానిపేట, పాతమేళువరం, ఉమిలాడ, గువ్వెరిపేట గ్రామాలకు చెందిన 51 మందిమత్స్య పారిశ్రామికులకు, రు. 11,346 ల విలువ చేసే నైలాన్ దారం పంపిణీ చేరారు.

మహబూబ్ నగర్ లో ఆటల పోటీలు

మహబూబ్ నగర్ లోని మూడవ లాల్ బహదూర్ వారిబాల్, బాల్ బాడ్మింటన్ బోర్డు మెంట్ సంఘం వారు యిటీవల మహబూబ్ నగర్ లోని మునిసిపల్ మైదానంలో ఆటలపోటీలను నిర్వహించారు. జిల్లా పరిషత్తు అధ్యక్షులు, శ్రీ కె. కె. రెడ్డి, కలెక్టరు పి. ఎ. శ్రీ కె. ఎఫ్. ఎ. అన్నారీ, పంచాయతీ సమితి అధ్యక్షుడు శ్రీ కె. రామకృష్ణారెడ్డి తదితరులు సమావేశంలో ప్రసంగించారు.

ఆ తర్వాత జిల్లా పరిషత్తు అధ్యక్షులు, శ్రీ కె. కె. రెడ్డి విజేరలకు బహుమతులు ప్రదానం చేశారు.

రు. 3 లక్షల ఖర్చుతో కాలువల మరమ్మత్తు

గుంటూరు జిల్లా కలెక్టరు, శ్రీ కె. చంద్రయ్య జనవరి 27 న పత్తూరులో మాట్లాడుతూ ఈ పంటల కాలంలో రు. 3 లక్షల ఖర్చుతో ఆంధ్రరత్న పంపింగ్ పథకంలో కాలువలను మరమ్మత్తు చేస్తారని అన్నారు. ఈ సంవత్సరం 80 హెచ్. సి. ల పంపింగ్ ప్రవేశ పెడతారు. ఆఖరులో ఉన్న భూములకు నీరు సరఫరా జరగడానికి వీలుగా పంపులస్థాయిని పెంచుతారని ఆయన అన్నారు.

పెనాల్టీలను రద్దు చేయాలని కలెక్టరుకు విజ్ఞప్తి చేశారు. భూమి శిస్తు బకాయిలన్నిటినీ చెల్లించే వక్షంలో పెనాల్టీలను రద్దు చేస్తారని కలెక్టరు హామీ ఇచ్చారు.

కుటుంబం

“ముందుచూపు కొంచె ముంటే మంచిది....”

మీ కుటుంబానికి ఏ విధమైన లోటు రాకుండా అన్ని అవసరాలు తీరుస్తున్నారు మీరు. అలాగే మీ జీవితాంతంవరకు కంటికి రెప్పలాగా మీ కుటుంబాన్ని కాపాడాలని మీ నిర్ణయం. కాని, విధి వైపరీత్యాన్ని ఊహించలేముగదా! దురదృష్టవశాత్తు మీకేమైనా జరిగిందనుకోండి! అప్పుడు మీ కుటుంబం గత ఏమిటి? పిల్లల చదువులు, పెళ్ళిళ్లు ఎలాగ? ఏ లోటు రాకుండా చూడడం మీ ధర్మం! ఇందుకు అనువైన మార్గం జీవిత భీమా సంస్థవారి బహు ప్రయోజన పట్టా! దాని వివరాలు ఒక్కసారి తెలుసుకోండి - తప్పకుండా ప్రయోజన ముంటుంది.

జీవిత భీమాకు
ప్రతి మరొకటిలేదు

EP LIC-9-73

